

DRUGA POLSKA W PODZIEMIU Str. 5

Niezależny
magazyn
dla każdego

Cena
\$ 1.00

ECHO TYGODNIA

ECHO WEEKLY Nr 148 Toronto 8 - 14 sierpnia 1985

ŚWIĘTO POLSKIEGO ŻOŁNIERZA

Rocznica zwycięstwa nad bolszewikami
w 1920 roku

DEMONSTRACJA NA POWĄZKACH

Warszawa, Powązki, 1 sierpnia Jak w latach poprzednich, tak i w tym roku, tłumy warszawiaków udały się dziś na cmentarz na Powązkach, aby tam oddać hołd poległym przed 41 laty żołnierzom Powstania Warszawskiego

W czwartek po południu i wieczorem dziesiątki, setki tysięcy ludzi przychodzili na cmentarz, aby pomodlić się przy znajdujących się tam grobach, by złożyć na nich kwiaty i zapalić świeczki

Wieczorem, cały cmentarz migotał żółtawym światłem od płomieni świeczek i lampek nagrobnych

Korespondenci zagraniczni piszą, że tłumy zgromadziły się także przy kwaterze, która tradycyjnie od lat jest miejscem, na którym składane są kwiaty i przy którym wznoszone są modły za polskich oficerów, wymordowanych przez NKWD w łasku katyńskim pod Smolenskiem i w innych, nieznanych miejscach. Na miejscu tym, dawnej pustej kwaterze, wielokrotnie już w przeszłości ustawiane były proste, drewniane krzyże, upamiętniające zamordowanych oficerów. Za każdym razem władze krzyże takie usuwały

Potem, przez jakiś czas, kwatera otoczona była płotem z desek, a wreszcie, w kwietniu tego roku, zmieniono taktykę. Na kwaterze stanął dwumetrowy, kamienny krzyż. Z tym jednak, że umieszczono na nim kłamliwy napis, który głęboko oburzył polskie społeczeństwo. Napis ten głosi: **Polskim żołnierzom, ofiarom hitlerowskiego faszyzmu, spoczywającym na ziemi katyńskiej**

W czwartek 1 sierpnia, przy krzyżu tym zgromadził się, jak piszą zagraniczni korespondenci, tłum szacowany na około 5 tys. osób. Przyszli nie tylko z wiązkami białoczerwonych kwiatów i ze świeczkami, przynieśli również wstęgę w barwach narodowych, na której widniał krótki napis: **PRAWDA ZWYCIĘZY**

Do krzyża przymocowano wstęgę z napisami: **SOLIDARNOSC**, **SPIEWANO** **PATRIOTYCZNE I WZNOSZONO OKRZYKI** **SOLIDARNOSC ZYJE!** **SOLIDARNOSC ZWYCIĘZY!** W górę uniosły się ręce z palcami ułożonymi w znak V na znak zwycięstwa. Wybuchły spontaniczne oklaski, gdy ktoś wyszedł z tłumy i szybko zamalował farbą tylko jedno słowo umieszczone na krzyżu napisu, słowo **hitlerowskiego**

W korespondencji, nadesłanej z Warszawy podano, że 1 sierpnia na cmentarzu powązkowskim, koło kwatery przy której oddawana jest część oficerom polskim, zamordowanym w Katyniu, można było zauważyć ubranych po cywilnemu funkcjonariuszy SB. W pewnej chwili, zatrzymali oni ekipę telewizyjną amerykańskiej sieci NBC oraz jednego fotografa. Podobno skonfiskowano im taśmy video i film, na których utrwaliłi spontaniczną uroczystość przy krzyżu katyńskim

OKUPOWANI

Po czterdziestu latach, świat miał okazję przypomnieć sobie, że istnieją w Europie państwa podbite i wcielone w obce mocarstwo

Kraje bałtyckie przypomniły światowej opinii publicznej o swoim istnieniu i losie. Przez przeszło tydzień, zajmowały się nimi żywo zachodnie gazety, zachodnie stacje radiowe i telewizyjne

Pod koniec lipca, Trybunał Bałtycki wysłuchał w Kopenhadze szesnastu świadków, którzy mówili o rufyfikacji Litwy, Łotwy i Estonii i o pozbawianiu ich mieszkańców praw człowieka, w ubiegłym tygodniu, obradowało w Sztokholmie Seminarium Przyszłości Bałtyku, z udziałem specjalistów zachodnich i przedstawicieli litewskiej i łotewskiej i estońskiej emigracji

Urządzono też w ciągu tych dni publiczne demonstracje, w Kopenhadze, Helsinkach i Sztokholmie, stolicach krajów skandynawskich, związanych z narodami bałtyckimi wspólnotą historyczną i kulturalną

Jednocześnie pływał po Bałtyku statek *Baltic Star* - *Gwiazda Bałtyku*. Jego jak to nazwano bałtycki rejs pokoju i wolności zakończył się w Helsinkach, gdzie zebrałi się akurat ministrowie spraw zagranicznych z całej Europy i Ameryki Północnej i właśnie dziesiąta rocznica podpisania w Helsinkach Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy, powód tego ministerialnego zjazdu, została świadomie wybrana przez Światową Radę Bałtów, ich emigracyjną organizację, jako termin urządzanych przez nią imprez

Trybunał Bałtycki wysłuchał relacji o wydarzeniach sprzed czterdziestu lat, i więcej, o tym jak trzy niewielkie i sprawnie się rządzące kraje, zostały zagarnięte przez zaborczego sąsiada i to tym także, co się tam dzieje dzisiaj. Na podstawie tych relacji, sformułowano dokument, który nazwano **Manifestem Kopenhaskim**. Stwierdzono w nim że „okupacja i aneksja niepodległych dawniej krajów Estonii, Łotwy i Litwy, jest ważnym przykładem łamania przez Związek Sowiecki prawa międzynarodowego i układów, które sam ratyfikował. Prawo narodów bałtyckich do samostanowienia, równouprawnienia i nieingerencji z zewnątrz na ich starożytnym terytorium, musi być przywrócone”

Z kolei, czterystu uczestników Bałtyckiego Rejsu Pokoju i Wolności, zakończyło serię wykładów i dyskusji na pokładzie *Baltic Star*, uchwaleniem rezolucji, adresowanej do ZSRR i do wszystkich państw skandynawskich. Również w tym dokumencie przypomniano bezprawne włączenie krajów bałtyckich do ZSRR i zażądano przeprowadzenia w tych krajach referendum tak, by ich mieszkańcy mogli się wypowiedzieć, czy chcą niepodległości

W rezolucji podkreślono, że przywrócenie krajom bałtyckim niepodległości ułatwiłoby stworzenie w Europie

Północnej strefy bezatomowej, ponieważ zaden z tych trzech krajów nie miałby broni nuklearnej

Po przybyciu *Baltic Star* do portu w Helsinkach, uczestnicy rejsu przeszli przez miasto nosząc swoje flagi narodowe i skandując antyradzieckie hasła, takie jak NIET, NIET SOWIET!

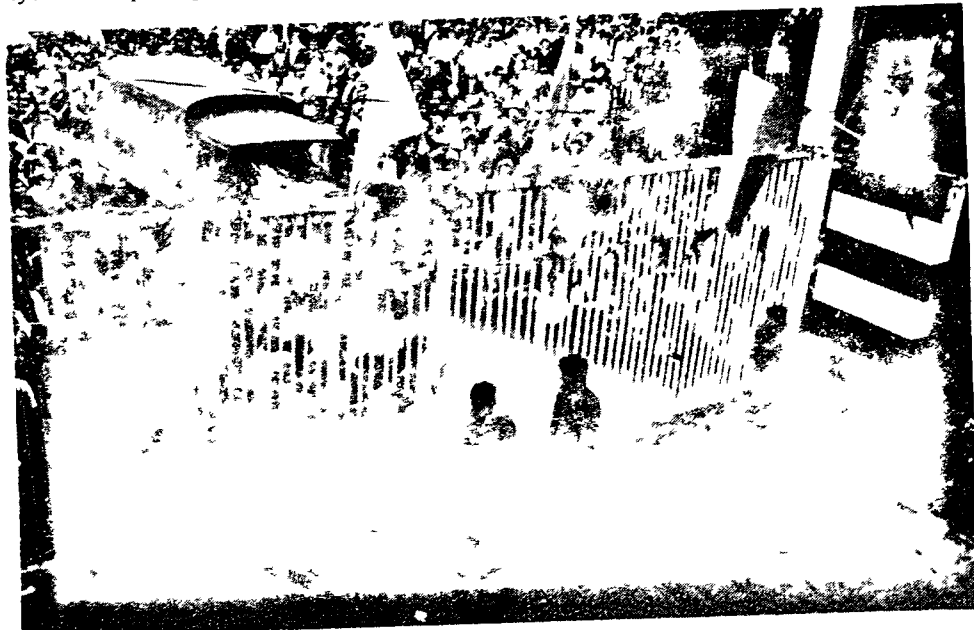
Była to pierwsza publiczna manifestacja antysowiecka w stolicy Finlandii, od czasu napadów ZSRR na Czechosłowację, przed siedemnastu laty. Wzdłuż ulic zebrało się wielu ludzi, którzy wyrazili okrzykami i oklaskami swoją solidarność z uczestnikami pochodu. Manifestanci zakończyli pochod pod pomnikiem ku czci fińskich uczestników estońskich walk o niepodległość pod koniec I Wojny Światowej

Jednym z mówców na wiecu, który urządzono z udziałem kilku tysięcy ludzi w pobliskim parku, był rosyjski emigrant polityczny, Władimir Bukowski

Statek *Baltic Star* popłynął potem do Sztokholmu i z kolei w stolicy Szwecji odbyła się publiczna manifestacja solidarności z narodami bałtyckimi. Przemawiali przedstawiciele wszystkich szwedzkich partii politycznych. Ponad 10 tysięcy przykułi się łańcuchami do ogrodzenia ambasady ZSRR po godzinie rozkuli ich policjanci. Podczas Seminarium Przyszłości Bałtyku, ostatniej imprezy z tej serii, łotewski emigrant Atis Leins cytował słowa Czesława Miłosza o pakcie Ribbentrop-Mołotow z roku 1939, o owym dziedzictwie dyktatorów Hitlera i Stalina, które pozwala traktować narody jak bydło, nadające się do kupna i sprzedaży

Uczestnicy seminarium nie przedstawiali dzisiejszego położenia krajów bałtyckich w barwie rozwojowej. Mówiono dużo o stanie ucisku, w jakim zmuszeni są żyć katolicy, protestanci i wyznawcy innych religii. Zwracano uwagę na groźbę, jaką kryje w sobie niska stopa przyrostu naturalnego w krajach bałtyckich, w połączeniu z napływem tam ludzi z innych części ZSRR. Podkreślano konieczność krzewienia wśród Litwinów, Łotyszów i Estonczyków znajomości ojczyznej historii i świadomości prawa Bałtów do niepodległego bytu. Zalecano starania o współdziałanie z innymi uciskanymi narodami i narodowościami ZSRR

Do powodzenia imprez, z których zdajemy tu krótko sprawę, przyczyniły się oficjalne czynniki w Moskwie. Agencja TASS rozprowadziła cykl artykułów, w których określała urzędowo przez Bałtów imprezy, jako bezcelne prowokacje, zmontowane z amerykańską Centralną Agencją Wywiadowczą CIA po to, żeby odwrócić uwagę od obchodów rocznicowych w Helsinkach i od Międzynarodowego Festiwalu Młodzieży w Moskwie. Organizatorzy imprez bałtyckich byli z publicystycznych występow TASSA zadowoleni. Byli wdzięczni sowieckiej agencji prasowej za bezpłatną reklamę

Sierpień 80 -
pięć lat temu -
strajk gdańskich
stoczniovców.
O Solidarności i
społeczeństwie
polskim
po pięciu latach
piszemy
na stronach 4 i 5.

ECHO TYGODNIA

WYDAJĄ I REDAGUJĄ

JACEK ADOLF i GRAZYNA FARMUS

Dyrektor Biura Reklamy **KRZYSZTOF DRÓZDZ**

Współpraca

Zofia Boncza,

Magdalena i Marek Czyzyccy,

Zbigniew Farmus,

Karolina Jankowska, Olimpia Orlewicz,

Ewa i Michał Rejkowscy,

Janusz Pietrus

i inni.

ADRES ECHA TYGODNIA

Tylko dla korespondencji

393 SHAW St

M6J 2X4 TORONTO, Ontario

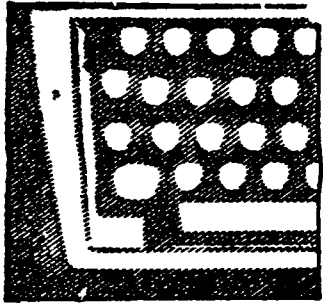
TELEFON 531-5523

CENNIK OGŁOSZEN

1 kolumna x 1 cal - \$ 5	Stale ogłoszenia w kółku handlowym
2 kolumny x 1 cal \$ 10	3 miesiące - \$ 42
1 kolumna x 2 cale - \$ 10	Ogłoszenia o wolnych miejscach pracy
1/2 strony - \$ 175	i jej poszukiwaniu bezpłatnie
1 strona \$ 350	

Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian i skrótów w nadesłanych listach i manuskryptach

Prenumerata, półroczna \$ 25, roczna \$ 50

Ksenofobia i okupacja

Jesteśmy paradoksalni, pełni sprzecznosci. Tak jak każdy? Może w większym stopniu

lionów na całym świecie (Boże, jak to się wytarło, spowszedniało, brzmi teraz nawet trochę pretensjonalnie - ale to przecież prawda), ale nasza polska ksenofobia nadal żyje i kwitnie. Co krok spotykam ludzi - wielu z nich nowo przybyłych - obnoszących się ze swą wrogością wobec Rosjan, nienawością do Ukraińców, poczuciem wyższości wobec Czechów ("Pepiczków"), pogardą dla rdzennych Kanadyjczyków ("głupole"), wstrętem do Murzynów, Pakistanczyków, Chinczyków ("Murzynów deportować, a kolorowych nie wpuszczac") - jest taki pan w Toronto, który to głosi całkiem na serio), z niechęcią do Amerykanów ("kult pieniądza, brak kultury") No to kto jest fajny? Wychodzi na to, że tylko my

Ta ksenofobia to woda na młyn Czerwonego Dziel i rząd - stara zasada, przejęli ją Lenin i Uncle Joe, nie zarzucili Brezniev, Andropow, Gorbaczow

Piszę to z okazji protestu uchodźców z krajów bałtyckich (patrz pierwsza strona - "Okupowani") Podzieleni, nie znający się i nie rozumiejący, nie szanujący się nawzajem, skłóceniu nigdy się naszego okupanta nie pozbedziemy

Jacek Adolf

TYDZIEŃ NA ŚWIECIE

● **Partyzanci nikaraguanscy zdobyli na 5 godzin La Trinidad** Partyzanci z Nikaraguanskiego Frontu Demokratycznego 1 sierpnia zajęli po zaciętych walkach na 5 godzin miasteczko La Trinidad (130 km na północ od stolicy kraju Managua) Akcja ta była jedną z najbardziej znaczących w trzyletniej walce partyzantów z komunistycznym rządem sandinistów Według źródeł komunistycznych zginęło 33 partyzantów, 11 żołnierzy rządowych i 3 cywilów Większość partyzantów zginęła według tego samego źródła w odwrocie scigana przez przybyłe z odświeżką ze stolicy prowincji Esteli oddziały komunistyczne

● **Amerykanie będą umierać jeśli USA najadą Nikaraguę** - oświadczył nikaraguanski minister spraw wewnętrznych Jose Borge Według Borge Nikaragua otrzymała spontaniczne zapewnienia ze strony różnych rewolucyjnych ugrupowań i politycznych organizacji utrzymujących, że w odwecie za ewentualną inwazję Nikaragui przez USA uderzą one z atakami terrorystycznymi na różne oficjalne przedstawicielstwa USA na świecie Kiedy i w jaki sposób zostaną wykonane te ataki to zależy nie od Nikaragui - podkreślił Borge - ale od kryteriów stosowanych przez te ugrupowania i organizacje Borge, który jest jedynym pozostającym u władzy członkiem - założycielem Sandinowskiego Frontu Narodowo-Wyzwolenczego oświadczył także, że sprzeciwi się atakom na "nieвинnych amerykańskich cywilów", ale Nikaragua nie jest w stanie kontrolować terrorystycznych akcji podejmowanych przez te grupy

● **Ojciec Święty Jan Paweł II rozpoczyna 8 sierpnia 12-dniową pielgrzymkę do Afryki** Jednym z punktów kulminacyjnych pielgrzymki Papieża ma być 5-godzinna wizyta w dniu 19 sierpnia w Maroku, w którym islam jest religią państwową i gdzie Papież wystąpi przed tłumem złożonym w zdecydowanej większości z Muzułmanów Ojciec Święty rozpocznie pielgrzymkę od Togo, a następnie uda się do Wybrzeża Kości Słoniowej, Kamerunu, Republiki Afryki Środkowej, Zairu, Kenii i Maroka Podróż Papieża

do 7 państw afrykańskich będzie jego 27 pielgrzymką zagraniczną

● **Istnienie Boga nie może być naukowo dowiedzione ani zaprzeczone** - oświadczył Ojciec Święty Jan Paweł II Papież Jan Paweł II powie iż miał 5000 pielgrzymom w swym cotygodniowym wystąpieniu na Placu Świętego Piotra w Watykanie, że nauka ma swoje limity i ograniczenia i powinna uświadomić sobie, że nie może ani udowodnić istnienia Boga, ani udowodnić, że Bóg nie istnieje Istnienie Boga nie może być naukowo udowodnione, gdyż Bóg "dalece wykracza poza świat naukowy" Ale jak dodał Papież przekonanie o istnieniu Boga nie bąże wyłącznie na wierze "Nasza wiara w Boga znajduje także wsparcie w ludzkim rozumowaniu, w tak zwanych dowodach istnienia Boga Nie są to jednak dowody w znaczeniu dowodów, którymi operują nauki eksperymentalne Są to jednak dowody w znaczeniu filozoficznych dedukcji" Nauka podkreślił Ojciec Święty musi uznać swoją "impotencję w badaniu egzystencji Boga nie może ona ani potwierdzić ani zaprzeczyć jego istnienia"

● **W Chile podał się do dymisji komendant główny policji, gdy władze oskarżyły 14 policjantów o udział w zamordowaniu w marcu br trzech komunistów** 66-letni generał Cesar Mendoza zrezygnował także z członkostwa w rządzie junty militarnej Augusta Pinocheta Mendoza stwierdził, że jego rezygnacja nie znaczy upadku rządu i że Chile ma jasną przyszłość Sędzia Jose Canovas oświadczył, że 14 policjantów w tym dwóch pułkowników brało udział w zamordowaniu 3 komunistów, których znaleziono 30 marca br z poderzniętymi gardłami na drodze prowadzącej do portu lotniczego w stolicy Chile Santiago Cała 14 została zwolniona dyscyplinarnie ze służby w policji i zaarrestowana Mendoza był jednym z czterech pierwszych członków junty wojskowych po obaleniu komunistycznego rządu Salvadora Allende w roku 1973 i uchodził za lojalnego zwolennika Pinocheta

● **40 lat temu, 6 sierpnia USA zrzuciły bombę atomową na Hiroszimę** W trzy dni później druga bomba atomowa została zrzuciona na Nagasaki Zdaniem ówczesnego dowódcy amerykańskiego zrzucenie obydwu bomb zaoszczędziło armii USA bezpośredniej inwazji Japonii oraz od pół miliona do miliona zabitych żołnierzy amerykańskich w jej przypadku, jak i nakłoniło Japonię do podpisania aktu bezwarunkowej kapitulacji

● **Separatysty basijski zamordowali w Madrycie 59-letniego admirała Fausto Escrigasa** pracownika hiszpańskiego ministerstwa obrony

● **Kat Andre Obrecht zmarł w Nicei** W wieku 86 lat zmarł we Francji Andre Obrecht będący przez 25 lat głównym katem a wcześniej asystentem kata Obrecht przeszedł na emeryturę w roku 1976 przekazując funkcję głównego kata swemu asystentowi i bratankowi Marcelowi Chevalier Obrecht rozpoczął pracę kata w latach 20 będąc asystentem ówczesnego głównego kata Anatola Deiblera W 1951 roku Obrecht przejął stanowisko głównego kata po swym wujku Henri Desfourneaux Obrecht uczestniczył w 320 egzekucjach Wziął on udział w ostatniej egzekucji publicznej jaka miała miejsce we Francji w roku 1939, gdy ścięto na gilotynie wielokrotnego mordercę o nazwisku Weidmann oraz w ostatniej egzekucji kobiety we Francji w roku 1949 gdy ścięto Germaine Godefroy Narzędziem egzekucji była gilotyna wprowadzona we Francji w roku 1791 w celu zastąpienia okrutnych form egzekucji jak łamanie kołem czy gotowanie żywcem Gilotyna 30-kg ostrze spadające na szyję skazanca z wysokości 3,5 metra ostatni raz była użyta we Francji w roku 1977

● **FBI zaarrestowało 6 osób zamieszanych w spisek przemocy broni dla Iranu** Wśród zaarrestowanych znalazł się pułkownik amerykańskich sił zbrojnych, 46-letni Wayne Gillespie, pracownik Pentagonu oraz uczestnik wojny wietnamskiej, agent rządu irańskiego Amir Hosseini oraz 47-letni Paul Sjeklocha profesor col-

Dokonczenie na str 7

10 ROCZNICA PODPISANIA UKŁADU HELSIŃSKIEGO

Z okazji 10 rocznicy podpisania Układu Helsińskiego w dniach 30 lipca - 1 sierpnia spotkali się w stolicy Finlandii Helsinkach ministrowie spraw zagranicznych 35 państw-sygnatariuszy Układu (33 z Europy bez Albanii oraz USA i Kanada) Każdy z ministrów wygłosił 20-minutowe przemówienie Z największym zainteresowaniem oczekiwano wystąpienia amerykańskiego Sekretarza Stanu George'a Shultza i sowieckiego ministra spraw zagranicznych Edwarda Szewardnadze Minister spraw zagranicznych Kanady Joe Clark przemawiał do mocno przerzedzonej sali i

prawie pustej galerii prasowej Podczas wystąpienia ministrów spraw zagranicznych Rumunii, Liechtensteinu i Luksemburga część uczestników spała

W swym wystąpieniu amerykański Sekretarz Stanu George Shultz wystąpił z ostrym atakiem na Związek Sowiecki za poważne nieprzestrzeganie Układu Helsińskiego zwłaszcza w sferze praw człowieka Shultz wezwał do uwolnienia dysydenta Andrieja Sacharowa przebywającego od 1980 roku na "wewnętrzny zesłaniu" i nazwał go "człowiekiem, który bardziej niż ktokolwiek inny reprezentuje idee "Układu Helsińskiego po-

zostające jednocześnie "całkowicie odcięte od świata"

"Nie możemy - podkreślił Shultz - rozmawiać o przestrzeganiu Układu Helsińskiego bez rozmów o konkretnych ludziach, ponieważ oni jak się zakłada mają odnosić prawdziwy pożytek z Aktu Koncowego zawartego w Helsinkach" Shultz wymienił z nazwiska 18 sowieckich ofiar politycznych i religijnych przesładowan podkreślając, że każda z 18 osób zastała wybrana jako przedstawiciel daleko liczniejszej grupy osób więzionych, przetrzymywanych w szpitalach psychiatrycznych bądź przebywających na zesłaniu Shultz podkreślił, że

"bariery, ściany, druty kolczaste i bron" znajdujące się na granicach bloku sowieckiego w celu podzielenia Europy będą rodzić tak długo napięcia "jak długo będą istnieć osoby nalegające na gwałcenie najbardziej fundamentalnych praw człowieka" Obok Sacharowa Shultz wymienił między innymi jako przedstawicieli przesładowanych dysydentów Jurija Orłowa, który "przepadł na dalekim zesłaniu syberyjskim po 7 latach obozu pracy" i Anatoliego Szczaranskiego, działaczkę chrześcijańską Dinę Szwedową, działaczkę muzułmańskiego Abuzakara Rahimowa, Siergieja Batowrina, za-

łożyciela moskiewskiej grupy pokojowej "na początku przesładowanego, potem zamkniętego w szpitalu psychiatrycznym i wreszcie wyrzuconego z ziemi ojczystej", Władimira Klebanowa próbującego zorganizować wolny związek zawodowy i "zamkniętego w szpitalu psychiatrycznym na cztery lata", baptyście Władimira Czajło z Ukrainy "zamkniętego od 1980 roku w szpitalu psychiatrycznym za wiarę i próbę emigracji wraz z żoną i 15 dziećmi" Shultz oskarżył także inne państwa wschodnioeuropejskie o gwałcenie praw człowieka wymieniając Bogdana Lisa przywódcę w walce o wolne związki zawodowe w Polsce jako człowieka skazanego na karę więzienia na podstawie absurdalnego oskarżenia Shultz podkreślił na zakończenie, że lekcja pierwszych 10 lat

KONSULAT ROŚNIE

➤ Rada miejska Toronto zaaprobowała podanie Konsulatu PRL o dwukrotne powiększenie swej użytkowej powierzchni. Rozbudowa budynku przewiduje dodatkowe miejsca na biura, magazyny na piętze i piwnicy oraz rezydencję konsula generalnego i mieszkanie dozorca na wyższych piętrach. Budynek otrzyma nowe skrzydło mimo iż ma już zbytkowy charakter. Należał niegdyś do producentów słynnej kanadyjskiej whisky, rodziny McGinness. Okoliczni mieszkańcy złożyli protest do rady miejskiej. Bezskutecznie Konsulat uzyskał zgodę na mocy immunitetu dyplomatycznego. Instytucja jak widać rozwija się i obwarowuje, twierdzą demonstranci spod konsulatu. Konsul generalny Drozd wstrzymał się od komentarzy.

ROWNOSC
NA HORYZONCIE
ONTARIO

➤ Ontario może przyjąć takie samo jak w Manitobie prawo równości płac dla obu płci. Minister pracy prowincji Bill Wrye spotkał się z ministrem z Manitoby Alem Macklingiem by przedyskutować praktyczne konsekwencje przyjęcia takiego prawa.

W Ontario nie obowiązują dotąd zasady płacenia kobietom na równorzędnych z mężczyznami stanowiskach tych samych płac. Ich zrównanie znalazło się wśród hasel kampanii wyborczej liberalów i NDP. Ale obecnie wprowadzanie w życie tych obietnic następcza różnorodności zwłaszcza jest nim silny opór sektora prywatnego, który bazuje na taniej sile roboczej.

PO BILETY SPOKOJNIEJ

➤ Po awanturach i scisku w kolejce po bilety na koncert gwiazdy amerykańskiego rocka Bruce'a Springfieldea, torontońskie CNE wprowadziło w ubiegłym tygodniu zastrzone zasady przedsprzedaży biletów. Nie mogą z nich być zadowoleni ci, którzy zdzierają skórę w legalnym procederze podbijania cen biletów czyli "skalpers" mówiąc po polsku "koniki". Oto proponowane zmiany w kolejkach - Po dwa bilety na osobę w kolejce, wprowadzenie barier, wzmocnienie ochrony, zaniechanie numerków w kolejce, formowa-

nie linii nie wcześniej niż po północy w dniu przedsprzedaży. W myśl nowych zasad sprzedawano na CNE bilety na brytyjską grupę Wham!

WIĘCEJ
MANDATÓW

➤ Ontaryjcy kierowcy muszą bardziej uważać. Policja w ramach programu "Strict is Fair" wlepią więcej mandatów za przekroczenie szybkości i pozostawia po nich więcej niż dawniej karnych punktów. Wyjątkiem dla przekroczenia szybkości poza określony limit jest sytuacja pogotowia np. gdy wieziemy chorego do szpitala.

Na drogach Ontario w pierwszej połowie roku straciło życie 329 ludzi, a ponad 14 tysięcy odniosło obrażenia - 0,23 procent więcej niż w roku ubiegłym. Głównymi przyczynami wypadków była nadmierna szybkość, pijanstwo za kierownicą, błędy w prowadzeniu.

KANADA ROSNIE

➤ Statistics Canada opublikowała dane, według których obecna populacja kraju wynosi 25 318 000. Jedyną prowincją, która licznie nie urosła w tym roku jest Yukon, który liczy 22 800 mieszkańców. Ontario zamieszkuje 9 047 900 ludzi - o 24 tysiące więcej niż na początku roku.

KTO WIDZIAŁ ?

➤ Zaginęła 8-letnia dziewczynka Nicole Morin - mieszkanka Etobicoke. Ostatni raz widziano dziecko w pobliżu wind w wieżowcu na ulicy West Mall. Policja i ochotnicy prowadzą od tygodnia poszukiwania. Ojciec dziewczynki wyznaczył 50-tysięczną nagrodę za pomoc w jej odnalezieniu. Nicole jest drobną dziewczynką o brązowych oczach szatynką. W chwili zaginięcia miała na sobie czerwony kostium kąpielowy. Plakaty ze zdjęciami Nicole rozwieszono w całym mieście.

NOWY WÓDZ

➤ 500 wodzów reprezentujących 350 000 kanadyjskich Indian wybrało nowego przywódcę krajowej organizacji o nazwie Assembly of First Nations. Został nim 37-letni Georges Erasmus z plemienia Dene z Północnych Terytoriów. Erasmus

wygrał z Davidem Akenakem, który reprezentował kanadyjskich Indian przez trzy lata od momentu powstania organizacji. Ahenakew obstawał przy utrzymaniu twardej linii w rozmowach z Ottawą i nadania plemionom indyjskim statusu niezależnego narodu o niezawisłym od władz federalnych i prowincji rządzie. Erasmus w swej kampanii wyborczej nawoływał natomiast do zjednoczenia Indian i kontynuowania konstytucyjnych dysput.

Po wyborach nastąpiło jednak rozbiście 100 wodzów opuściło zgromadzenie i udało się na osobne spotkanie. Wielu z nich jest zdecydowanych na opuszczenie organizacji by walczyć o realizację linii niezależnych.

Tymczasem nowy przywódca Indian zapowiedział zmiany na skalę pragmatyczną. Chce przede wszystkim zredukować ponad 2 milionowy deficyt powstały w tym roku w wyniku wzrostu organizacyjnych wydatków.

W QUEBECU

[Hasła niepodległościowe wciąż są żywe w Partii Quebecois. Z platformą znacznie bardziej radykalną niż prezentowana w ostatnich miesiącach przez ustępującego Levesque'a wystąpiło 4 kandydatów na przywódcę partii. Tymczasem badania opinii publicznej w prowincji pokazują, że prowadzącym kandydatem jest Pierre Marc Johnson, a tuż za nim plasuje się w skali popularności minister pracy Pauline Marois.

U NAS NAJLEPIEJ

[Jeżeli wierzyć ekonomistom, Ontario znalazło się na czele prowincji powracających do gospodarczej równowagi. W tym roku stopa bezrobocia w prowincji będzie w Kanadzie najniższa - 8 procent. Prowincja będzie miała 190 000 więcej miejsc pracy w tym roku i 141 000 w przyszłym.

EKSPORT OD ŚRODKA

[Japońska firma Toyota planuje wybudowanie w Kanadzie zakładów produkcji samochodów. Zakłady te mają produkować małe samochody w liczbie 50 tysięcy sztuk rocznie. Lokalizacja przyszłej firmy nie jest jeszcze znana. Najprawdopodobniej wybor padnie na południowe Ontario gdzie zlokalizowana jest spora część kanadyjskiego przemysłu samochodowego i łatwo

jest transportować produkty do ośrodków miejskich USA.

SMUTNY KONIEC
CARIBANY

➤ Festiwal Caribana na Wyspach Torontonskich zakończył się tragicznie. Zraniony został ciężko ciosem noża policjant, szesciu innych policjantów zostało pobitych, kilkudziesięciu ludzi odniosło rany. Wypadek zdarzył się w momencie gdy policjant usiłował aresztować podejrzanego o kradzież. Zatrzymany

wydobył nóż i uderzył policjanta w brzuch. Gdy inni przebywający w pobliżu policjanci wynosili rannego, zostali obrzuceni kamieniami. W tłumie, który rzucał butelki z piwem rozgorzała walka. Grupę policjantów z rannym ewakuowała łódź patrolowa. Na wyspach bawiło się 35 000 ludzi, imigrantów z krajów karaibskich i torontończyków, których przyciąga na doroczną paradę i festiwal muzyka reggae znakomitych krajowych i zagranicznych zespołów.

POD MASKĄ NIWY

Pewien uciekinier z politycznym azylem zademonstrował mi swój nowy samochód. Mina mi zrzęda. Na parkingu stała czerwona Niwa. Znajomy, widząc, że źle trafił począł przysudzić wycinac - a to że polityki ma już dość - z kraju, a to że, jak nie on kto inny autko kupi, bo tanie, dobre i pali mało. Mity ten skądinąd człowiek rozjuształ się coraz bardziej przechodząc do ataku pod sztandarami demokracji i wolności i z tych to pozycji natarł na moją nietolerancję, ciemnotę i hipokryzję. Wyglądało na to, że butelką "stolicznej" nadam mu imię, by płynął po morzach i oceanach, ale gość wsiadł w swój ruski nabytek i pojechał sam. I można by nad tym faktem jako jednostkowym w końcu przejść do porządku dziennego, gdyby nie ostatnie wieści nadchodzące z kanadyjsko-sowieckiego gospodarczego frontu.

31 lipca 1986 roku wygasa 5-letni kontrakt na wysyłkę zboża do ZSRR. Sowieci kupili zboża na ponad 10 miliardów dolarów - 25 milionów ton. I chcą kupować dalej, ale już przebąkują o nowych warunkach kupna. Chodzi o wyrównanie bilansu handlowego. A byłoby co wyrównywać, gdyby towary sowieckie zdolne były do konkurencji na kanadyjskim rynku. Sowieci kupują z Kanady za 2 miliardy rocznie, sprzedają za 28 milionów dolarów.

A co sprzedają? Własne samochody, traktory, wodeczkę i trochę drobny. Na przeszkodzie wyrównania bilansu handlowego stoją też postawa konsumentów, którzy tym się różnią od wspomnianego znajomego, że sowieckiego towaru nie kupią za nic.

Borys Gordiejew - sowiecki minister handlu zagranicznego postawiwszy nogę na kanadyjskich prerach postawił też jasno sprawę "Chcemy by istniała zależność między tymi co kupujemy od tego co sprzedajemy". Inaczej muszą więc Sowiety upchnąć nam więcej towarów przemysłowych by kupić więcej zboża. I już się to upychanie zaczęło.

Dystrybutor sowieckich samochodów oświadczył, że zbliża się moment otwarcia linii montażowej radzieckiej Niwy w Kanadzie. Zając się tym ma firma z Nowej Szkocji Peter Dennis Motor Corp. Na spotkanie z jej przedstawicielami przybyli już dyrektor i główny inżynier z Togliatti. Przedstawiciele obu firm będą przyjęci przez ministrów w rządzie prowincjonalnym i do końca tego tygodnia zapadnie klamka. Modele próbne samochodu napędzanego na cztery koła i wyposażonego w kanadyjskie części ukazały się już jesienią tego roku, a całkowicie rozruch nowej linii na 1500 samochodów rocznie nastąpi w styczniu. Wygląda na to, że rzecz była z góry ukartowana, a cel jasny - zamoczyć w głowie niezdecydowanym klientom. Wprawdzie auto kosztować będzie więcej, niż jego ruski oryginał - ok. 10 tysięcy, ale będzie to produkt kanadyjski, a to potroi sprzedaż jak przewidują producenci.

A swoją drogą jakich to trzeba chwytów, by zapędzić kanadyjskich klientów do sowieckiej lady (ew Lady). A jedno z 450 aut sprzedawanych w tym roku dostało się Polakowi. Co za zaszczyc!

GRAFA

Układu Helsińskiego polega na tym, że "większe bezpieczeństwo i bardziej trwałe pokój pomiędzy naszymi narodami zależy od większej wolności ludzi w Europie".

Sowiecki minister spraw zagranicznych Edwar Szewardnadze wygłosił przemówienie, które obserwatorzy określili jako łagodne bądź umiarkowane. Szewardnadze podkreślił, że nikt nie ma prawa mieszać się w wewnętrzne sprawy Związku Sowieckiego, a ci którzy to czynią łamią Umowę Helsińską. Zdaniem Szewardnadze Związek Sowiecki przestrzega prawa człowieka, gdyż nie ma w nim "bezrobocia, nędzy, ludzi bezdomnych, oraz dyskryminacji rasowej czy narodowej". Zachód według sowieckiego ministra łamie Układ Helsiński szczególnie

w sferze ekonomicznej wprowadzając sankcje i embarga oraz inne dyskryminacyjne i arbitralne środki. Ponadto amerykańska broń nuklearna, chemiczna i konwencjonalna zagraża światu. USA rozwijają także broń kosmiczną oraz rozmieszczają pociski nuklearne w Europie Zachodniej. Na zakończenie Szewardnadze wezwał do poprawy stosunków Wschód-Zachód utrzymując, że gdy ulegną one poprawie "słońce zaswieci jasniej dla każdego".

Z atakiem na nieprzestrzeganie praw człowieka a więc i gwałcenie Układu Helsińskiego wystąpiło wielu ministrów spraw zagranicznych, nie wymieniając z nazwy Związku Sowieckiego. Podobnie postąpił kanadyjski minister spraw zagranicznych Joe Clark, który stwierdził, że "sy-

tuationa w niektórych państwach jest o wiele gorsza niż w roku 1975" i oskarżył bez wymieniania go Związek Sowiecki o interweniowanie w Afganistanie oraz o groźbę interwencji w Polsce. Clark liczący na to, że zastosowana przez niego "cicha dyplomacja" wpłynie podczas spotkania z Szewardnadze na pomysłne załatwienie kilkunastu nabrzmiałych spraw łączenia rodzin został poinformowany przez Szewardnadze podobnie jak w kwietniu przez Gromykę, że są to sprawy wewnętrzne ZSRR i nie należy się w nie mieszać.

Podczas trzydniowej konferencji w Helsinkach doszło do wielu spotkań bilateralnych. Spotkanie pomiędzy Shultzem a Szewardnadze poświęcone głównie programowi rozmów na szczycie pomiędzy prezydentem USA Reaganem i przywódcą

ZSRR Gorbaczowem w listopadzie zostało określone przez Shultza jako "szczerze, pozytywne, robocze i efektywne".

Konferencja nie zakończyła się wydaniem wspólnego komunikatu, o który usilnie zabiegali Finowie, gdyż Zachód odrzucił projekt komunikatu (zaakceptowanego przez blok sowiecki) z powodu zbyt wielu ustępstw wobec ZSRR i pozostałych państw komunistycznych w jego treści i formie.

Grupa artystów, aktorów i ludzi pióra z 33 krajów przesłała delegatom konferencji odezwę wzywającą ich do "zbudowania kulturalnego mostu pomiędzy wszystkimi wyobraźnymi granicami". Wśród sygnatariuszy odezwę znaleźli się między innymi reżyserzy Ingmar Bergman i Woody Allen, aktor-

ki Meryl Streep i Liv Ullman, oraz pisarze Simone de Beauvoir, Günter Grass, Norman Mailer i Jewgienij Jewtuszenko.

***

Czy po dekadzie Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz podpisanego w jej wyniku Aktu Koncowego można powiedzieć, że spełniły się związane z nią nadzieje? Zdania są podzielone. W dwóch przeciwstawnych ocenach uważa się ją z jednej za całkowity triumf dyplomacji propagandy sowieckiej gdyż umożliwiła ona ZSRR nowe inwazje i zdobycie terytorialne oraz pogłębienie terroru wewnętrznego, z drugiej strony uważa się ją za wydarzenie epokowe stabilizujące sytuację w Europie umożliwiającą stałe spotkania przywódców, humanizującą blok sowiecki.

NA CMENTARZU GUNNERSBURY

Londyn, 1 sierpnia Dnia tego, dokładnie w 41 rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, odbył się na tutejszym cmentarzu Gunnersbury, uroczysty apel poległych akowców

Jak zwykle, organizatorami byli londyńscy akowcy, a w centrum obchodu, który zgromadził kilkaset osób, był grób bohaterskiego dowódcy Armii Krajowej, gen Tadeusza Bora-Komorowskiego i jego małżonki, także żołnierza AK

Czarna, marmurowa płyta nagrobka, przykryta była biało-czerwoną flagą i symbolem Polski Podziemnej - kotwicą Na maszcie za grobem, łopotała na wietrze narodowa flaga, a u stop palił się znicz

Punktualnie o godzinie 6, przy grobie ustawił się poczet sztandarowy Koła AK, a po obu stronach stanęli, jako wartownicy honorowi, byli akowcy, w beretach z orzełkami, z powstanczymi opaskami na rękawach i z odznakami na piersiach

Uroczystość rozpoczął prezes Koła płk Michał Mandziara, mówiąc między innymi o tym, że w tym samym czasie podobne obchody odbywają się w dalekiej stolicy i w wielu miejscowościach ojczyzny, za którą mężczyźni, kobiety i dzieci, będące w szeregach Armii Krajowej, przelewali krew Mowca podkreślił olbrzymie znaczenie moralne zbrojnego czynu narodu, zwanego AKCJĄ BURZA, mimo, że akcja nie przyniosła upragnionej wolności i niepodległości Tradycję akowską przejęły następne pokolenia które, chociaż innymi środkami, dążą nadal do tego samego celu

Po przemówieniu, modlitwę za poległych i zmarłych akowców, odmówił ks Tadeusz Sporny Zaczęto potem składać u stop nagrobka wieniec i bukiety kwiatów Jako pierwsi, uczynili to w imieniu władz Koła AK kapitan Halina Czarnocka, generał Klemens Rudnicki i major Franciszek Miszczak

W drugiej kolejności, biało-czerwone goździki na grobie rodziców złożył syn generała Bora, w towarzystwie trzech wnuków Pozniej składały wieniec i bukiety poszczególne organizacje kombatanckie i społeczne, oraz osoby prywatne

Właściwy apel poległych odczytał płk Mandziara Oto fragment tej prostej uroczystości, zamkniętej odegraniem z taśmy magnetofonowej hasła Wojska Polskiego i hymnu Polski Podziemnej

Hold dla żołnierzy Armii Krajowej

Składamy hold wszystkim żołnierzom Armii Krajowej, dowódcom wszystkich stopni i szeregowym, mężczyznom, kobietom, chłopcom i dziewczętom, wszystkim, którzy polegli za wolność ojczyzny w walce z najeźdźcą niemieckim i sowieckim, którzy zginęli w egzekucjach, w więzieniach, w obozach koncentracyjnych i na zesłaniu Składamy hold działaczom państwa podziemnego, którzy zginęli w swej służbie dla sprawy wolności Składamy hold ofiarom terroru najeźdźcy sowieckiego, straconym w Katyńiu i innych miejscach zagłady Składamy hold obywatelom polskim, straconym przez najeźdźcę niemieckiego za ratowanie Żydów

Łączymy się w zalu z narodem żydowskim, odczuwając bolesnie zadane mu przez okupanta niemieckiego miliony straty

Składamy hold ludności naszych wsi, naszych miast, ludności naszej stolicy, wszystkim obywatelom Rzeczypospolitej, którzy zginęli w walce z najeźdźcą Składamy hold lotnikom polskim, brytyjskim, południowoafrykańskim i amerykańskim, którzy ponieśli śmierć w lotach bojowych do Polski

Składamy hold żołnierzom Armii Krajowej i działaczom Polski Podziemnej, którzy po wojnie ginęli w komunistycznych więzieniach NKWD i UB

Pamięć o wszystkich, którzy oddali swe życie sprawie wolności, żyje wśród nas i żyć będzie w przyszłych pokoleniach, bo walka o wolność, gdy się raz zaczyna, z krwią ojca spada dziedzictwem na syna

Sprzed grobu generała Bora, zebrani udali się do pobliskiego pomnika katyńskiego, gdzie znowu odmówiono modły i złożono kwiaty i gdzie kilka okolicznościowych słów powiedział major Franciszek Miszczak Uroczystość zakończono wspólnym odśpiewaniem *Boże coś Polskę*

Towarzyszu generale, przeciez wiecie, że to nie o PRL walczyli...

W tomie zatytułowanym *Kawał Polski*, nakładem Oficyny Wydawniczej CDN, znaleźć można odnotowaną tam treść autentycznego wpisu gen Jaruzelskiego, do księgi pamiątkowej na wystawie poświęconej Powstaniu Warszawskiemu

Bohaterstwo i odwaga powstanców przyczyniły się do powstania Polski Ludowej Oby ta tragedia nie powtórzyła się nigdy więcej

KTO STRZELAŁ ?

Ottawa Rzecznik kanadyjskiego ministerstwa spraw granicznych ujawnił przedstawicielom prasy, że rząd kanadyjski skierował do władz PRL oficjalne żądanie pełnego wyjaśnienia incydentu, który miał miejsce w Polsce, w dniu 6 czerwca tego roku

Rzecznik wyjaśnił, że tego właśnie dnia, ktoś strzelił z broni palnej do samochodu, którym jechał pułkownik Charles Edmond, attache wojskowy ambasady kanadyjskiej w Warszawie Kanadyjski pułkownik nie został ranny, ale mimo to władze w Ottawie - jak oświadczył rzecznik - są bardzo zaniepokojone incydem, tym bardziej, że do tej pory nie udało się uzyskać jasnego obrazu, kto oddał ten strzał i jakie były motywy tego czynu

O PRAWA POLSKICH ROBOTNIKÓW

Rzym, piątek 2 sierpnia Włoskie związki zawodowe żywo reagują na bieżące wydarzenia polityki międzynarodowej Obecna, dziesiąta rocznica podpisania Aktu Koncowego w Helsinkach, dla dwu największych central związkowych, lewicowego CGIL i chrześcijańskiego CISL, stała się okazją do przypomnienia, że nie wszystkie podpisane wówczas porozumienia przestrzegane są na wschodzie Europy, że szczególnie wiele trudności krajom realnego socjalizmu następcza tak zwany trzeci koszyk

Przykładem - Polska CISL, z okazji dziesięciolecia KBWE pisze między innymi **W rażącej sprzeczności z zaleceniami tak zwanego trzeciego koszyka, dotyczącego praw człowieka i obywatela, stoją niedawno wprowadzone przez Sejm PRL poprawki do ustawy o związkach zawodowych Ich celem jest wyeliminowanie jakiegokolwiek możliwości istnienia niezależnego ruchu zawodowego, a więc tego, co ludzie pracy w Polsce wywalczyli sobie w Sierpniu 80 roku i co zostało im zagwarantowane w Porozumieniach Gdanskich**

Jedną z przedstawicieli socjalistycznego skrzydła dyrekcji centrali CGL, OSWIADCZYŁ **Poprawki wniesione przez Sejm PRL do ustawy o związkach zawodowych wykluczają, na dobrą sprawę, jakikolwiek pluralizm w ruchu związkowym Tym samym, zmniejszają się szanse na znalezienie kompromisowego wyjścia z sytuacji, które mogłoby zadowolić pragnienia większości ludzi pracy w Polsce Pragnienia odzyskania niezależnego ruchu związkowego Wprowadzając te poprawki, wraz z procesem gdanskim, nadal zwalniając z pracy działaczy NSZZ Solidarnosc, oraz do minimum ograniczając niezależność wyższych uczelni i zakładów pracy, reżim w Warszawie podkreśla biurokratyczny i represyjny charakter tych stosunków z ludźmi pracy i z całym polskim społeczeństwem**

Gwałcenie praw i swobod związkowych, usankcjonowane obecnie przez ustawy, pozostaje w jawnej sprzeczności z proklamowanymi przed dziesięcioma laty w Helsinkach prawami człowieka i obywatela Europy

Równie druga co do wielkości włoska centrala związków zawodowych, CISL, w osobie swego nowego sekretarza generalnego Franco Marini, ustosunkowała się do dziesiątej rocznicy Aktu Koncowego i jego wpływu na rzeczywistość krajów ujarzmionych W nocy CISL czytamy m in **KBWE winna pozostać stałym forum spotkania i dialogu, lecz uroczystym proklamacjom towarzyszyć**

muszą fakty Tymczasem faktem jest, że rządy krajów wschodu systematycznie nie przestrzegają ustalen tak zwanego trzeciego koszyka, to znaczy postanowień dotyczących praw ludzkich, wolności słowa, swobodnego przepływu idei i osób Rządy tych krajów samodzielnym probem zrzeszania się ludzi pracy, przeciwstawiają aparat totalitarnej przemocy, uciekający się do legalnej, lub samowolnej przemocy Włoscy ludzie pracy nigdy nie pogodzą się z tym, by w imię bezpieczeństwa międzynarodowego, w imię współpracy gospodarczej sprowadzającej się jakże często do zwyczajnego robienia interesów, deptane były prawa ludzkie, obywatelskie i związkowe, by prawa te obowiązywały i przestrzegane były w jednej tylko części świata

Paryż Na okładce najnowszego wydania francuskiego miesięcznika, który kupic można w każdym francuskim kiosku z gazetami, pojawił się Lech Wałęsa

Od pierwszego sierpnia, piękne, kolorowe, portretowe zdjęcie Lecha z miejsca rzuca się w oczy w paryskich kioskach, czy sklepach z prasą Znany, wielkonakładowy francuski miesięcznik *Historia*, umiescił na okładce sierpniowego numeru dużą fotografię przewodniczącego Solidarności Redakcja pisma najwyraźniej dobrze pamiętała, o piątej rocznicy wydarzeń gdanskich

Numer zawiera swa artykuły, dotyczące polskich spraw, oba piora znanego, katolickiego publicysty, Bernarda Lecomte Pierwszy z nich nosi tytuł, który zresztą jest też umieszczony na okładce pisma, pod zdjęciem Wałęsy Tytuł brzmi *Kiedys w Gdansk, 31 sierpnia* Tekst zdaje sprawę z przebiegu historycznego dnia, mowę o wydarzeniach, które doprowadziły do wybuchu gdanskiego strajku i w koncu do podpisania umowy o dziejowym i międzynarodowym znaczeniu Artykuł ilustrują znane zdjęcia, na przykład to, na którym widac Wałęsę podpisującego wielkim piórem Gdanskie Porozumienia Obok Wałęsy siedzi wicepremier Jagielski Inne zdjęcie pokazuje sznur czołgów na ulicach Gdyni, w grudniu 1970 roku

Następny artykuł jest zatytułowany **LECH WAŁĘSA LAUREAT POKOJOWEJ NAGRODY NOBLA** Jest to zyciorys o sylwetka Lecha Autor najwyraźniej jest pod wielkim wrażeniem odwagi i dużej zręczności taktycznej Wałęsy Lecomte podkreśla też, że Wałęsa umie darzyć zaufaniem otaczających go intelektualistów, swych doradców A co może najistotniejsze to fakt, że Wałęsa jest człowiekiem czynu Jego zdolność do podejmowania szybkich, instynktownych decyzji i do znalezienia z miejsca, w ogniu akcji, właściwych słów, wywodzi się z jego głębokiej wiary Stwierdza to sam Wałęsa, katolik praktykujący i bardzo zarliwy

Wielu Francuzów po dziś dzień przywiązuje dużą wagę do Porozumień Gdanskich, zdaje sobie sprawę z ich nieodwracalnego znaczenia w historii przemian i koniecznej ewolucji społecznej krajów bloku wschodniego Wałęsę dość powszechnie uważa się we Francji za wielkiej klasy działacza, umiającego łączyć niezłomną wierność zasadom i wielkie zdecydowanie, z zimną krwią, rozważą, oraz świetnym wyczuciem nastrojów narodu

PO PIĘCIU LATACH

Podziemne czasopismo Spektator opublikowało ten tekst pod tytułem Co jest co może być

Fragment, który zamieszczamy, nosi tytuł Społeczeństwo i opozycja

Rok 1980 wykazał, do jakich granic sięgnęła sowietyzacja społeczeństwa przez którą rozumiemy przyjęcie reguł gry, narzuconych przez realny socjalizm

Szybkosc i oczywistość, z jaką się ogół społeczeństwa upodmiotowił dowodzi, że wyrobienie w sobie nawyków poruszania się, wcale nie idzie w parze z jego wewnętrzną akceptacją System okazał się w dalszym ciągu postrzegany jako narzucony, taki z którego warto się wyzwolic kiedy można i na ile Pod tym, w postaci pełnowolnościowego statusu, został natychmiast uznany za zależny ( ) System został głęboko zaakceptowany, aczkolwiek dopiero zaczęły się wyrabiać nawyki poruszania się w nim

Zamach z 13 grudnia nie mógł w nim zostac przyjęty jako powrót do normy, którą był *status quo ante bellum*, lecz do *normalki* Po parumiesięcznych nadziejach na powrót do norm sprzed 13 grudnia, opartych na wierze, że się to wywalczy równie łatwo, jak się wywalczyło zdobycze Sierpnia 1980, większość społeczeństwa poczuła się zmuszona do powrotu do pragmatyki realnego socjalizmu, przy znacznie silniejszej i głębiej umotywowanej dezaprobacie dla niego

Proces interioryzacji sowieckiej mentalności został przerwany i cofnięty Świadomość narodowa i obywatelska otrzymała wielką dawkę świeżego powietrza i na pewno nie staniami się zbiorowiskiem niewolników w ciągu najbliższego pokolenia W tym sensie, i tylko w tym, można stawiać znak równości między większością społeczeństwa i opozycją Błędem aktywnej opozycji było liczenie, że zapatrywania tej większości na system wartości, będą bezpośrednio rzutować na jej postawy i zachowanie

Z tego, że przeciętna teraz uważa komunizm za zło, nie wynika, że będzie go aktywnie zwalczać Z kolei, jawnym naduzyciem ze strony władzy jest interpretowanie tej bierności, jako poparcia dla siebie Większość nie konspiruje, nie strajkuje i nie demonstruje, gdyż boi się konsekwencji, a nie widzi bezpośrednich pozytywnych skutków, jakie mogłyby przynieść takie działania

W porównaniu z wcześniejszym, masowym akcesem do Solidarności i innych, umiatających się i niezależnych organizacji, może to być odbierane jako ustępstwo, jednak tylko częściowo, w sferze zachowań, a nie wartości Podobnie, władza traktowała jako odstępstwo zachowanie społeczeństwa po Sierpniu, podczas gdy nie zmieniło ono swoich wartości, tylko w zmienionych warunkach zaczęło im dawać wyraz

Narzucony system wywołuje naturalny opór materii społecznej, którą usiłuje się dopasować do wymyślonego wzorca W Polsce ten opór, z wielu względów - religijność, antyrosyjskość, tradycje wolnościowe i tym podobne - był wyjątkowo silny i doprowadził do zachowań znaczących enklaw - rolnictwo indywidualne, sytuacja Kościoła,

względne swobody twórcze, życie prywatne Opor płynie zarówno ze sfery świadomości, jak i z konieczności przeżycia, która zmusza do łamania wielu reguł systemu, z faktyczną, częściową, aprobatą wielu jego ogniw. Oba te czynniki, po 1980-81 roku, wzmocniły się. Nawet bez istnienia zorganizowanej opozycji, naturalny opór społeczny stał się silniejszy, niż dawniej.

Reżim, w tych warunkach, nie może liczyć na realizację żadnych modelowych zamierzeń.

Jeśli udział w wyborach można przyjąć, orientacyjnie, jako test na powrót do znormalizowanych zachowań, to *novum* sytuacji polega na wykształceniu się wielomilionowej rzeszy, która w obecnych warunkach gotowa jest publicznie dać wyraz dezaprobaty władzy. To jest obszar, na którym funkcjonuje mniej lub bardziej aktywna opozycja. Zwąwszy, że nie jest to opozycja zmierną do wygrania najbliższych wyborów, lecz systemowa, i że warunki sprzyjają, iż ma ona przeważnie konspiracyjny charakter, a przy tym nie liczy już na szybkie zwycięstwo, stanowi to ewenement na skalę historyczną.

Nie powinno nas dziwić, że następuje stopniowy proces powolny zmniejszania się mniej lub więcej zorganizowanej opozycji i jej aktywności. Uwzględniając te warunki, jak również trwałą dolegliwość kryzysu, rozbudowany stan świadomości ( ) można stwierdzić, że ogromna opozycja, niejawną, półjawną, na ile się da jawna, zostanie trwałym elementem, kształtującym naszą rzeczywistość, o ogromnym historycznym znaczeniu. Nawet, jeśli bezpośrednio będzie osiągać bardzo niewiele ( ) Władze nie są w stanie zlikwidować tej opozycji, bez dokonania zwrotu, którego nie chcą. Równocześnie centrum nie ma praktycznego wpływu na jej rozmiary, kształt i sposoby działania. A w rezultacie - i na swoją własną rolę, jeśli nie chce stracić z opozycją kontaktu.

Nic nie wyszło z alternatywnego społeczeństwa i państwa podziemnego Partii politycznej, które miały dla działalności politycznej utworzyć kadry, nie wychodzą - jak dotychczas, poza stadia ( ) bez przekonywujących programów. Dobrego, nie tylko słusznego, ale i realnego programu nie ma dziś ( )

Ale Solidarność ( ) ma ( ) atut legalizmu społecznego i prawnego, zwłaszcza w przekonaniu zagranicy, uniwersalną, wygodną formułę związku zawodowego, powszechnie akceptowaną ideologię zakodowany system organizacyjny, a też tradycję, no i grono przywódców i autorytetów, ludzi obdarzonych mandatem społecznym, bądź sprawdzonych wcześniej w działalności opozycyjnej i doświadczonych przez represję. A przy tym na nich, na całej Solidarności, nie ciąży odium katastrofy narodowej. Mimo pewnych analogii, nie jest to sytuacja porównywalna z klęską powstań, Konfederacji Barskiej, Powstania Warszawskiego. Nie poniesiono krwawych strat i niczego nie utracono z wcześniejszego stanu posiadania, lecz wręcz przeciwnie - został on poszerzony. A gdy minie bezpośrednie poczucie porażki, zacznie on być odczuwalny.

Odnosi się wrażenie, że większość opozycyjnie nastawionego społeczeństwa, nie zamierzając się nadmiernie angażować, tym bardziej narazając władzy, nie oczekuje też tego od swoich autorytetów, Wałęsy, TKK, amnestionowanych działaczy. Ludzie rozumieją, że niewiele mogą oni osiągnąć i że, mniej więcej, robią co mogą. Słabną więc również napięcia wokół postaw, ( ) zachowań poszczególnych członków ( )

( ) Dość powszechnie uważa się za niepotrzebne i mało skuteczne, demonstracje i próby strajków typu 1982 roku. Były one za słabe, by odwrócić bieg wydarzeń, choć nikt już nigdy nie ustali, na ile realne były jeszcze wtedy szanse Solidarności na powrót do legalnej działalności. Eliminacja związku była już postanowiona, mimo obietnic, danych Episkopatowi.

Po pierwszej wojennej zimie, kiedy jeszcze nie było podziemnych struktur ( ) drastyczna podwyżka cen ( ) dołożyła sporo do kapitału narodowego oporu przeciwko komunizmowi, zapoczątkowanego jeszcze przez akcję Burza. Gdyby wystąpienia te były większe, powszechniejsze, bardziej zdecydowane - szczególnie słabo wypadło to po delegalizacji Solidarności - postępy normalizacji byłyby powolniejsze. Bo tak, jak nie jest prawdą, że większy nacisk ze strony władzy wzmacnia opór społeczeństwa, tak nie potwierdza się teza ( ), że opór wzmacnia beton i urepsyjnia na stałe całą ekipę.

Okres pogrudniowy potwierdził, iż Kościół jako całość łącznie z krytykowanym Prymasem, stanowi trwały element opozycyjnego społeczeństwa, z tym, że plasuje się na jego umiarkowanym skrzydle.

Ale abstrahując od jego transcendencji, Kościół jest obecnie najważniejszą instytucją narodową. Albowiem chodzi nie tylko o zachowanie tak zwanych podstawowych wartości, których coraz bierniejszym depozytariuszem jest Solidarność. Kościół prowadzi aktywną politykę, chroniąc świadomość narodową przed sowietyzacją, a nawet wywalczywszy pewne zdobycze, oraz utrzymując, w sposób ograniczony, ale skuteczny, niezależność znaczących obszarów, walcząc o ich poszerzenie - na przykład Fundacja Rolna

Z drugiej strony, gdyby nie istnienie zdecydowanej opozycji, Kościół sam stałby się obiektem znacznie ostrzejszych ataków i nacisków i nie mógłby działać w sposób równie skuteczny. To, co Kościół uzyskuje, nie jest tym, co władza chciałaby chętnie przyznać jako nagrodę za dobre sprawowanie, lecz jest wymuszone na władzy przez sytuację, która każe jednemu skrzydłu opozycji dać, by odizolować je od innych. Zyskuje jednak na tym całe społeczeństwo i będzie to oplacalne, dopóki ceną nie stanie się zerwanie między Kościołem, a resztą opozycji.

TO NIE KOLEJNA CZECOSŁOWACJA

Specjalny korespondent brytyjskiego tygodnika *The Economist* napisał przed kilku dnami

Pięć lat po fali strajków, które przyniosły narodzinom Solidarności, wizyta w Polsce wskazuje, że klęska nie przekształciła kraju w drugą Czechosłowację. Poczucie ciężkiej rezygnacji, które ogarnęło Czechów po sowieckiej inwazji w 1968 roku, w Polsce się nie powtórzyło. Jeśli użyć słowa, którym lubią się posługiwać komunistyczni władcy, Polska nie została "znormalizowana".

Pierwsza uderzająca cecha, to otwartość, z jaką zwykli ludzie skłonni są składać winę za wszystko na świecie na "czerwonych i Rosjan" i nie troszczą się nawet, kto ich słucha. Polacy się nie boją. A uparczywa trwałość otwartej opozycji wśród intelektualistów jest niezwykła. Wybitni dziennikarze i pisarze wycofali się i nie piszą już dla oficjalnych pism i wydawnictw. Słynni aktorzy nadal odmawiają występowań w telewizji. Mimo rozczerowania i zmęczenia, opinia środowiska zawodowego jest nadal ważniejsza, niż zdolność władz do przekupywania lub gnębienia niepokornych. Potwierdza to niewątpliwie szerzenie się podziemnych wydawnictw, od tekstów na jednej kartce, po grube tomy studiów.

Oczywiście, obraz ten trzeba opatrzyć zastrzeżeniami. Im bliżej się jest Warszawy i głównej sceny, im bardziej wybitnym jest się w kraju i za granicą, tym łatwiej uniknąć przesładowania za udział w opozycji. Nie zawsze. Gdy chodzi o jego żywotne interesy, rząd jest brutalny. Ostatnio Adam Michnik został skazany na trzy miesiące więzienia. Ale z zasady, ryzyko jest największe w odległych ośrodkach na prowincji, w fabrykach, które zagraniczni dziennikarze odwiedzają tylko z oficjalnymi przewodnikami. Autentyczny działacz związku zawodowego łatwo pada ofiarą. Ruch Solidarności jest teraz najsłabszy tam, gdzie kiedyś tkwiła jego podstawowa siła - na wydziale fabrycznym.

Różna jest siła Solidarności w różnych zakładach. W zakładach w Nowej Hucie Solidarność działa nadal, zakamuflowana jako towarzystwo wzajemnej pomocy, a kierownicy dość często bronią interesów jej członków. Na ogół jednak, względnie łatwo jest teraz odizolować działaczy w fabryce, obciąć im zarobki, wyrzucić z pracy i uwięzić, jeśli się to okaże konieczne.

Jakie to przynosi korzyści rządowi? Gen. Jaruzelski, wykazuje fakt, że w ubiegłym miesiącu można było wprowadzić podwyżki cen i nie doszło do poważnych niepokojów. Od czasu zamieszek w 1970 po narzuceniu stanu wojennego w 1981, siła protestu robotniczego przeciw podwyżkom cen, była ważnym czynnikiem w polskim życiu politycznym. Czynnikiem ten został przekreślony, kiedy w 1981 na ulice wyjechały czołgi.

To przekształciło postawę reżimu. W opinii jednego z przywódców opozycji, "był okres, kiedy bali się starcia z robotnikami, bo nie wiedzieli, czym się to może skończyć. To dawało nam możliwość manewrowania w poszukiwaniu kompromisu. Ale w grudniu 1981 zaatakowali robotników i przeżyli. Nie widzą żadnych powodów do negocjacji".

Ale to, w pewnym sensie, także stwarza problem dla gen. Jaruzelskiego. Kiedy z koncem 1981 wprowadzono stan wojenny, niektórzy Polacy sądzili, że choć marzenie Solidarności się skończyło, to warunki materialne się poprawią. Spodziewali się poprawy poziomu życia, na pociechę po utracie wolności politycznej. Teraz widzą, że spotkały ich i rozczarowanie polityczne i stagnacja gospodarcza.

W rezultacie powstała sytuacja patowa - bez wyjścia. Ruch związkowy nie jest już w stanie zorganizować strajku, paralizującego kraj (a nawet gdyby był w stanie, to w ostateczności Rosjanie złamali by taki strajk). Rząd nie jest w stanie przeprowadzić prawdziwej reformy gospodarczej. Ogranicza więc swobody akademickie i zaostrza kary za nieposłuszeństwo, jednym słowem, prowadzi politykę represji. Kraj zostaje wpychany w ślepy zaułek. Niebezpieczeństwo polega na tym, że to może spowodować spontaniczny wybuch protestu, nie prowadzący do nikąd.

Ale, rzecz ciekawa, opuszcza się kraj bez wrażeń, że panuje tu skrajna rozpacz. Polacy jakos nie stracili wiary

w "cudach". Kto był świadkiem uderzających do głowy dni lipca i sierpnia przed pięciu laty, nie potrafi im tego mieć za złe.

DRUGA POLSKA W PODZIEMIU

Materiał ten ukazał się przed paru dniami, w najnowszym numerze brytyjskiego tygodnika *The Economist*. Nadesłany został przez specjalnego korespondenta tego tygodnika.

Pięć lat po zgnieceniu Solidarności, polskie podziemie jest bardziej aktywne, niż kiedykolwiek w okresie po II wojnie światowej. W czasie wojny podziemnie walczyło zbrojnie, teraz bronią się idee.

Podziemie powstało po narzuceniu stanu wojennego w Polsce, w grudniu 1981. Rozkwitło po zniesieniu stanu wojennego, bo reżim Jaruzelskiego nadal nie pozwala, by jakkolwiek niezależna działalność związków zawodowych mogła się przebiec przez skorupę "normalizacji".

Szacuje się, że w podziemnej działalności bierze udział od 50 do 60 tysięcy Polaków. Działalność sięga od kolportowania lokalnych biuletynów informacyjnych, po organizowanie protestów przeciw polityce władz. Największym celem ruchu, który do pewnego stopnia zostaje osiągnięty, jest stworzenie sfery życia społecznego, niezależnego od komunistycznego państwa.

Siec podziemna prowadzi kursy z polityki i historii, organizuje działalność związkową w fabrykach, a nawet organizuje wycieczki i imprezy towarzyskie. Dużą częścią działalności podziemia nakierowana jest na dzieci, dąży do wyjaśnienia im, dlaczego powstała Solidarność, a także na wies, gdzie ludzie w mniejszym stopniu zostali wciągnięci w wydarzenia lat 1980-81.

Podziemie prowadzi też rejestr policjantów i funkcjonariuszy bezpieczeństwa, którzy naruszają prawa obywatelskie. Pewien był członek podziemia, mieszkający obecnie na Zachodzie, opowiada o tym, jak dopuszczających się wykroczeń policjantów nęka się telefonami, chodzi się za nimi po ulicach lub ochlapuje się farbą budynku, w których mieszkają.

Siec niezbędna dla organizowania tej działalności, jest z konieczności zawikłana. Janusz Onyszkiewicz dzieli obecne podziemie na dwie grupy. Jedną z nich składa się z ludzi, których działalność znana jest policji, lecz policja nie wie, gdzie oni sami się znajdują. Grupa druga to ludzie, których miejsce pobytu policja zna, lecz nie wie co robią. Przywódca Solidarności Lech Wałęsa, nadal działa, otwarcie, jako symbol opozycji. Na czele kierownictwa zakulisowego stoi Zbigniew Bujak, ukrywający się przywódca regionu warszawskiego. Centralny rdzeń, składający się z 30-40 ludzi, tworzy komisję krajową, która publikuje analizy polityczne i gospodarcze i od czasu do czasu wzywa do demonstracji publicznych lub strajków, jak na przykład - bezskuteczne - przeciw podwyżkom cen w ubiegłym miesiącu.

Przetrwiał nadzwyczajnie sprawny system kontaktów. Kiedy po ubiegłorocznej amnestii zwolniono z więzienia Władysława Frasyniuka, byłego przywódcę Solidarności z Dolnego Śląska, zniknął on na trzy dni i wyjawiał później, że odbył wtedy tajne spotkanie z Bujakiem. Frasyniuk znów jest teraz w więzieniu, skazany w Gdansk w 1981 wraz z Bogdanem Lisem i Adamem Michnikiem, za "podburzanie do społecznych niepokojów".

Głównym źródłem żywotności podziemia jest jego sześciu lat zasieg i jego nieformalność. Małe grupy przyjaciół lub sąsiadów pomagają prowadzić podziemną drukarnię. Inne kolportują to, co w niej wydrukowano. W Polsce rozchodzi się około tysiąca podziemnych biuletynów, a podziemne oficyny wydawnicze wydają po pięćdziesiąt książek każdego miesiąca.

Pewien był dziennikarz jest przekonany, że ta podziemna literatura trafia do większości polskich domów. Świeżo wydany tom ONI, to 600-stronicowa seria wywiadów z przywódcami komunistycznymi w Polsce z lat 1940-tych. Jest to ostry, krytyczny obraz początków komunistycznego panowania i poddania polskich komunistów woli Stalina.

Dużą część tej podziemnej działalności prowadzi się pod szeroką osłoną Kościoła, który wielu Polaków przywiązuje do nabożeństwa, bo chcą w nie mniejszym stopniu dać wyraz uczuciom wobec władzy, niż uczestniczyć w liturgii i przystępować do komunii świętej. W całej Polsce odprawia się "Msze za Ojczyznę". Warszawski kościół zamordowanego księdza Jerzego Popiełuszki, gdzie msze te zapoczątkowano, stał się narodową świątynią. Kościelne nabożeństwa i imprezy dają zwolennikom Solidarności rzadką okazję do legalnych spotkań.

Dla gości z Zachodu, opowiadania o nowym polskim podziemiu brzmią, jakby je wzięto z powieści szpiegowskich. Dla działających w ukryciu, podziemie to normalne, codzienne życie.

ODWAŻNI AKTORZY

W Gdansk, w podziemnym biuletynie *Gryps*, w numerze 45, który właśnie dotarł na Zachód, zamieszczono fragmenty oświadczenia pracowników Teatru Wybrzeże

Czytamy w nim *Domagamy się praworządności i rzeczywistej realizacji Porozumien Sierpniowych na które to porozumienia władze nieustannie się powołują, a praktyka codzienna wykazuje łamanie ich na każdym kroku*

Nie chodzi nam o wywoływanie sztucznych napięć, jednak z całą stanowczością i odpowiedzialnością domagamy się będziemyładu, gospodarności, praworządności i pluralizmu w stosunkach między władzą a społeczeństwem

Tylko poszanowanie zasad pluralizmu i tolerancji, pozwoli uniknąć aresztowania ludzi za przekonania polityczne. W żadnym przecieź narodzie nie ma absolutnej jednomyślności poglądów. Uważamy, że Polacy też mogą różnić się w swoich zapatrywaniach i to nie powinno być powodem do przesładowania i aresztowania. Nie służą pojednaniu narodowemu represje, stosowane wobec ludzi o odmiennych poglądach. Powodują one głębokie urazy i dezorganizują życie społeczne

SPONTANICZNA MANIFESTACJA

Warszawa, 31 lipca W przeddzień 41 rocznicy Powstania Warszawskiego, odbyła się w stolicy spontaniczna manifestacja

Pod warszawską katedrą św. Jana zgromadziło się około trzy tysiące osób, które po wysłuchaniu mszy św. poświęconej pamięci Powstania Warszawskiego, udały się w kierunku Starego Miasta

Wznoszono okrzyki LECH WAŁĘSA-SOLIDARNOSC! NIE MA POKOJU BEZ SOLIDARNOSCI I POZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA!

PROGRAM WAŁĘSY

Przewodniczący Solidarności Lech Wałęsa w ostatnich dniach udzielił obszernego wywiadu amerykańskiej agencji prasowej *Associated Press*

W rozmowie z przedstawicielem agencji, Lech powiedział, między innymi, że po delegalizacji Solidarnosc nie przedstawiła programu pozytywnego *W zbyt wielkim stopniu nastawiliśmy się na negację*, powiedział

Dodał, że szukać trzeba teraz wyjścia z zaczarowanego koła i zapowiedział, że w najbliższym czasie przedstawi, wraz z doradcami związku, pozytywny program działania. Szczegóły tego programu nie zostały w wywiadzie ujawnione, Wałęsa powiedział tylko, że program będzie dotyczył spraw związkowych oraz niektórych mechanizmów ekonomicznych, związanych z działaniem samorządów oraz związków zawodowych. Program ten ma być ogłoszony w rocznicę porozumienia na Wybrzeżu

Mówiąc o obecnych dążeniach związku, podkreślił, że Solidarnosc jako związek zawodowy, zraszający ludzi pracy, nie dąży i nie dąży do przejęcia władzy politycznej. Zależy jej natomiast na uruchomieniu takich mechanizmów, które pozwoliłyby na przemiany oraz na efektywne funkcjonowanie gospodarki

Z OSTATNIEJ CHWILI

„ROZMOWY SĄ NIEUNIKNIONE”

Wtorek, 6 sierpnia Lech Wałęsa, w wywiadzie dla amerykańskiego dziennika *Christian Science Monitor* oświadczył, że rozmowy władz z Solidarnością są nieuniknione, i że on sam gotów jest przystąpić do rozmów nawet jutro, bez żadnych warunków wstępnych, jeśli uczestnicy rozmów spotkają się jak równi z równymi i partnerzy na przyszłość

PIELGRZYMKI

Wtorek, 6 sierpnia Z Warszawy wyruszyła dziś pielgrzymka na Jasną Górę. Korespondenci zachodni podają, że w pielgrzymce biorą udział tysiące wiernych, z różnych części kraju

Niektórzy uczestnicy pielgrzymki niesli transparenty Solidarności lub portrety ks. Jerzego Popiełuszki, zamordowanego przez oficerów MSW

PISZĄ O NAS

Paryski dziennik Le Monde pisze

„Przyjęte przez Sejm rządowe poprawki do dwóch dawniejszych ustaw, są nowymi gwoździami do trumny

Solidarności Pierwsza przedłuża na czas nie ograniczony zasadę jednego związku zawodowego w każdym przedsiębiorstwie. Ustawa z października 82 roku, delegalizująca Solidarnosc i inne niezależne związki zawodowe, zawieszona przez wprowadzenie stanu wojennego, zostawiła otwarte przez możliwości powrotu do pluralizmu związkowego, chociaż bardzo ograniczonego. Teraz i ta furtka, podobnie jak inne przedtem, została zatrzaskana

„Jednocześnie powiększono kompetencje oficjalnego związku, a ograniczono kompetencje rad zakładowych. Druga poprawka znosi niemal całkowicie autonomię szkolnictwa wyższego, mimo licznych interwencji w jej obronie, ze strony części Kościoła, wieców protestacyjnych na wyższych uczelniach i wyrazów solidarności ze strony robotników

„Nie przydało się to na nic. Honor Sejmu ocalało kilku posłów, przemawiając i głosując przeciwko poprawkom (pięciu), lub wstrzymując się od głosowania (dziewięciu). Jeden z posłów przeciwnych, Osmanczyk, ocenił, że poprawki przyniosą nieobliczalną szkodę Polsce, a Sejm, w sposób wysoce niemoralny, zakończył swą kadencję

LE FIGARO

Zaostrzenie kontroli

Dziennik francuski Le Figaro pisze w korespondencji z Warszawy, że głosowanie nad rządowymi poprawkami do dwóch ustaw ukazało, jak trudno jest stworzyć trafny obraz obecnej sytuacji w Polsce. Z jednej bowiem strony, poprawki do ustaw o związkach zawodowych i szkolnictwie wyższym, znaczą nowy etap zaostrzenia przez władze kontroli nad społeczeństwem. Z drugiej strony fakt, że niektórzy posłowie głosowali przeciw poprawkom a inni wstrzymali się od głosu, raz jeszcze przypomina, że w parlamencie polskim jest *nieco autentycznych posłów*, czego nie ma w innych krajach, rządzonych przez komunistów

Ale można też dostrzec trzeci, zdaniem *Le Figaro*, aspekt sytuacji polskiej. Przyjęcie poprawek *odsuwa szanse pojednania narodowego*. Jest ono mało prawdopodobne, gdyż w praktyce definitywnie znosi się możliwość powrotu do pluralizmu związkowego, a samorząd studencki i samorząd wyższych uczelni, staje się *pustym słowem*

Powiększenie roli nowych, prorządowych związków zawodowych w fabrykach, jest potwierdzeniem zasady reżimowej *prawo do pozostania w demokracji przyznajemy tylko tym, którzy idą z nami*

DIE PRESSE

Stalin by się cieszył

Wiedeński dziennik Die Presse, pisze w komentarzu redakcyjnym

„Na usta obecnych władców Polski powraca ciągle wyraz *reformy*. W rzeczywistości, dążą oni tylko do jednego, do usunięcia z życia duchowego kraju *wszystkich możliwych ośrodków krytyki*”

„Po rozwiązaniu zasłużonych, posiadających bogate tradycje, niezależnych związków dziennikarzy, pisarzy, filmowców, architektów lub plastyków, przyszła kolej na wyższe uczelnie. Nawet w *najciemniejszych okresach historii Polski nie odważono się naruszyć autonomii wyższych uczelni i niezależności nauki*. Policja nie mogła wkraść na teren uniwersytetów, które były zawsze twierdzami wolności myśli, lecz również i potencjalnymi ośrodkami oporu przeciw reżimowi. Teraz jednak słaby rząd w Warszawie potrzebuje, bardziej niż kiedykolwiek, posłuszeństwa poddanych. To zagwarantować mogą jedynie wyższe uczelnie *poddane dyktaturze* i które od profesorów żądają nie pracy twórczej, lecz tak zwanego wychowywania studentów w duchu socjalizmu”

„Z takiej reformy nad Wisłą *ucieszyłby się sam Stalin*”

To samo pismo, w korespondencji z Warszawy pisze, że w ramach przeprowadzanej przez gen. Jaruzelskiego normalizacji, ten sam Sejm, który w maju 82 roku przyjął względnie liberalną ustawę o autonomii wyższych uczelni, teraz zniósł ją, akceptując rządowe poprawki. *Ci sami posłowie*, którzy wiosną 80 roku, na pół roku przed wybuchem rewolty robotniczej na Wybrzeżu, uzyskali swe mandaty przy niemal stuprocentowej frekwencji wyborców, później uchwalili ustawy umożliwiające uznanie stanu wojennego, zakaz Solidarności, i zaostrzyli przepisy kodeksu karnego przeciwko wolności myśli i swobodzie zrzeszania się

„Takie zachowanie się posłów, niezależny poseł Osmanczyk nazwał niemoralnym epilogiem tej kadencji”

WASHINGTON POST

Dwie podróże

Amerykański dziennik Washington Post zajmuje się zapowiedzianymi na wrzesień *podróżami kardynała Józefa Glempa* do Stanów Zjednoczonych, i *generała-premiera Jaruzelskiego* na sesję jesienną ONZ, do Nowego Jorku. Czytamy między innymi

„Kardynał Glemp, Prymas Polski, *krytykujący surowo rząd PRL* za brutalne traktowanie wielu kapłanów, będzie

podczas swej tygodniowej podróży po Stanach, według oświadczenia Departamentu Stanu, prawdopodobnie konferował z przedstawicielami *rządu amerykańskiego*”

„Wizyta kardynała Glempa wypadła w okresie, gdy stosunki między Waszyngtonem a Warszawą są tak złe, jak nigdy dotąd, a kontakt między obu stolicami ograniczony jest do minimum”

„Generał Jaruzelski przyleci do Nowego Jorku w tym samym dniu, w którym Prymas Polski opuści Stany. Przedstawiciel Departamentu Stanu oświadczył, że jest *mało prawdopodobne, aby generał Jaruzelski, w czasie swego czterodniowego pobytu w Stanach, mógł spotkać się z amerykańskimi czynnikami urzędowymi*. Ponad 65 szefów państw i rządów przybędzie na otwarcie sesji ONZ, powiedzial rzecznik amerykańskiego Departamentu Stanu *Będziemy zbyt zajęci, aby rozmawiać z każdym z nich*”

Dalej *Washington Post* podkreśla, że kardynał Glemp przybywa do Stanów po raz pierwszy, odkąd został prymasem. Poprzednio planowana wizyta w roku 82, została w ostatniej chwili odwołana z powodu sytuacji w Polsce. Także i gen. Jaruzelski będzie po raz pierwszy w Stanach. Kongres Polonii Amerykańskiej przygotowuje demonstrację w Nowym Jorku, protestującą przeciwko wizycie Jaruzelskiego

„Rzecznik Departamentu Stanu powiedział, że *liczne represje w PRL, wobec działaczy demokratycznej opozycji*, i wydalenie z Polski trzech dyplomatów amerykańskich na początku bieżącego roku, *jeszcze bardziej pogorszyły stosunki między Waszyngtonem i Warszawą*”

FINANCIAL TIMES

Procenty i nomenklatura

Angielski dziennik Financial Times pisze w korespondencji z Warszawy

„Po ogłoszeniu wyników badań polskiej opinii publicznej, przez urzędowy instytut badania opinii publicznej, kierowany przez pułkownika Stanisława Kwiatkowskiego, padają w PRL głosy, domagające się zmiany metod propagandy”

„Chodzi o *niebywale krytyczny stosunek społeczeństwa polskiego do rządu Jaruzelskiego*. Ponad 64 procent nie wierzy, aby rząd wyprowadził kraj z trudności gospodarczych. 71 procent jest niezadowolonych z podwyżek cen, i tak dalej. Liczba ufających, że rząd potrafi coś zrobić, spadła w okresie między Bożym Narodzeniem a ostatnimi tygodniami, z 26 do 23 procent”

„Nie tylko płk Kwiatkowski, do niedawna doradca gen. Jaruzelskiego, domaga się zmian. Uczynił to również szef radia i telewizji, Mirosław Wojciechowski, przyznając że propaganda reżimowa jest nieefektywna”

Dziennik brytyjski podkreśla, że publiczne ujawnianie nieefektywności władz komunistycznych, szczególnie drażni broniącą swych uprzywilejowanych pozycji *nomenklaturę*

z prasy podziemnej

WYKONALI 8 PROCENT

Pismo Mała Polska, w numerze 24 z 17 czerwca, wydane w Krakowie

O wyższości gospodarki indywidualnej nad spółdzielczą w wydaniu komunistycznym, świadczą liczby wykonania planu mieszkaniowego w ubiegłym roku, w dzielnicy Krowodrza [w Krakowie] Mieszkańcy dzielnicy, na zaplanowanych 70 domków indywidualnych, wybudowali 85, co stanowi 121 procent planu. Natomiast spółdzielnia mieszkaniowa osiedla domków jednorodzinnych wzniosła aż osiem domków, wykonując tym samym zaledwie osiem procent planu

Główną przyczyną opóźnienia była konieczność usuwania awarii, w domkach wcześniej oddanych. Prace te polegały na wymianie stropów

RAK

Zachorowalność na choroby nowotworowe w Krakowie jest o *dwadziesiąt procent wyższa*, niż średnio w Polsce. Trudno nie podejrzewać związku z zanieczyszczeniem powietrza w Krakowie przez przemysł, głównie zas. kombinat Huty im. Lenina

JAK ZA CARA

Pojawiły się ulotki, podpisane przez *Ruch Społeczeństwa Alternatywnego*. Wzywają one do walki o zniesienie przymusu służby wojskowej i możliwość jej odpracowania w niewojskowych instytucjach, na przykład w budownictwie

Zasady takie dawno weszły już w życie, na przykład w

Prasa podziemna dużo uwagi poświęca działalności samorządów pracowniczych

W 134 numerze *Tygodnika Mazowsze*, zamieszczona została relacja o zebraniu delegatów samorządu Huty Warszawa. Uczestnicy ogólnego zebrania delegatów samorządu Huty Warszawa, 12 czerwca jednogłosem zaprotestowali przeciwko zakusom władz na samorządność. W odpowiedzi, partia, ZSMP i nowe związki wspierane, choć ostrożnie, przez dyrektora, wystąpiły ze zmasowanym atakiem na radę robotniczą.

Uchwała zebrania delegatów wyraża sprzeciw wobec projektu zmian ustawy o samorządzie w przedsiębiorstwie państwowym, jeszcze nie publikowanej, przedłożonej pełnomocnikowi rządu do spraw reformy. Jeżeli zmiany te zostaną wprowadzone, samorząd przestanie mieć wpływ na produkcję i ekonomikę przedsiębiorstwa, utraci bowiem prawo do podziału dochodu, pozostającego w dyspozycji przedsiębiorstwa, na poszczególne fundusze i do decydowania o zasadach ich wykorzystania, w tym - funduszu płac.

Podobnie, stwierdza uchwała, nowelizacja ustawy o związkach zawodowych spowoduje drastyczne ograniczenie kompetencji samorządów, przyznając związkom decydujący głos w sprawach socjalnych i mieszkaniowych. Delegaci zaapelowali do Sejmu PRL, aby do 1990 roku ustawy o samorządzie i przedsiębiorstwie nie były nowelizowane, ani korygowane innymi aktami prawnymi.

Uchwała wyraża też ostry sprzeciw wobec projektu ustawy o szkolnictwie wyższym i o samorządzie radców prawnych.

Samorząd

Sekretarz komitetu fabrycznego PZPR do spraw ekonomicznych zaatakował radę robotniczą twierdząc, że tylko pozornie reprezentuje interesy załogi, że na przykład zatrudnienie przez radę ekspertów uwładnia godności robotników i że posunięcia rady zaprzeczają zasadom sprawiedliwości społecznej. Rzecznik prasowy samorządu replikował, że partia nie może mówić o sprawiedliwości społecznej,

gdyż narzuca ją bezustannie od czterdziestu lat. Na co usłyszał, że używa określeń, stosowanych przez wrogów politycznych.

Dyrektor zarzucił, że protestując przeciw ustawie o szkolnictwie wyższym, samorząd przekroczył swoje kompetencje.

Nowe związki skarżyły się, że rada robotnicza nigdy nie uwzględniła ich opinii ZSMP - że dyskryminuje młodzież.

Haracz

Pismo zakładów pracy dzielnicy Grzegorzki w Krakowie, *Solidarnosc Grzegorzka*, w numerze 12 z 15-30 czerwca 85, pisze: „Rada Wojewódzka NSZZ Pracowników Budownictwa w Krakowie, rozesała podległym sobie zakładom i organizacjom pismo, dotyczące skierowania na leczenie uzdrowskie. Jak wiadomo, nowe związki otrzymały z łaski generalistów, przywilej rozdzielania tych skierowań dla wszystkich obywateli PRL.”

„Ale to nowo związkowym bonzom nie wystarczy. Na podstawie uchwały krajowej federacji tego związku, rada krakowska wprowadziła odpłatność za samo wydanie skierowania. Opłata wynosi 1500 zł i idzie na rzecz związku, na koszty organizacyjno-administracyjne, ponoszone przez federację przy załatwianiu spraw związanych z przyznawaniem skierowania. Ale uwaga! Opłatę tę wnoszą tylko ci, co do związku nie należą. Członkowie wromego związku są od opłaty zwolnieni. Jednym słowem, neozwiązek budowlanych tworzy sobie lewą kasę z haraczu, ściągane go ze zwykłych ludzi.”

Pomnik realkomunizmu

W tym samym piśmie znajdujemy następującą informację:

Gmach centrum prasowego przy Alei Pokoju budowany był przez kilkanaście lat. Miały się tu mieścić redakcje wszystkich pism krakowskich.

Wyposażony w lustrzane szyby i połączony pocztą pneumatyczną z drukarnią, miał być najnowocześniejszym tego rodzaju budynkiem w kraju. Niestety, już po postawieniu żelbetonowego, piętnastopiętrowego kolosa okazało się, że jest on za ciężki dla swego podłoża. Zbyt późno

zorientowano się, że teren ten, prawdopodobnie dawne koryto Wisły, nie wytrzyma podobnych ciężarów. Od kilku lat, nie dokończona budowla straszy swoim ponurym widokiem.

Prasa oficjalna nabrała na ten temat wody w usta. Jeszcze widocznie nie zapadła decyzja, co z tym fantem zrobić. A może by tak zostawić dla przyszłych pokoleń, jako pomnik realkomunizmu w PRL?

Siła robocza...

W setnym, jubileuszowym numerze pisma *Czyn*, znajdziemy tekst o tym, jak faworyzowani są członkowie oficjalnych związków w jednym z zakładów w Gorzowie.

Mniej więcej miesiąc temu, na tablicy ogłoszeń w gorzowskiej przemyśle, pojawiła się decyzja dyrekcji, że na kontrakt do pracy w NRD wybierani będą tylko członkowie związku zawodowego. Tak w wersji socjalistycznej wygląda równość praw.

Jest to kolejna faza zdeptania praw i godności pracowników. Wiadomo powszechnie, że przy obecnym kryzysie, każda praca za granicą jest bardziej opłacalna, niż w kraju, z uwagi na wyższe płace, albo z uwagi na możliwość zakupu towarów atrakcyjnych, jednak w Polsce zupełnie niedostępnych. Powoduje to, że lista chętnych na wyjazdy jest długa, co daje przedsiębiorstwom możliwość stosowania sprzecznych z prawem praktyk, od brania na własne konto łapówek, do wymuszania należności do związków zawodowych.

I tak oto związki, które z założenia powinny bronić praw pracowniczych, ( ) same te prawa łamią i stają się posłusznym narzędziem w rękach dyrekcji. Polski robotnik stał się najtanszą, najmniej wymagającą i bezbronną siłą roboczą w Europie.

W ramach kontraktów Przemysłówki, wykonywane są torowiska kolejowe w NRD. Spawacze, ślusarze i inni poszukiwani w kraju fachowcy, biją się o miejsca niewykwalifikowanego robotnika do łopaty w NRD, pod światłym patronatem czerwonych związków.

Dziwi nas brak reakcji ze strony rady pracowniczej, na tak jasne bezprawie. Przypominamy więc, że w analogicznej sprawie, rada pracownicza Huty Warszawa zaskarżyła decyzję dyrekcji do sadu - i wygrała.

Dokonczenie ze str. 2

leg'e w Kalifornii i absolwent moskiewskiego uniwersytetu. FBI udało się zaarrestować spis-kowców przed wysłaniem do Iranu. Broom wartości przekraczającej 10 milionów dolarów.

● **Japoński wywiad wojskowy stwierdził obecność sowieckich małych łodzi podwodnych w cieśninie Tsugaru oddzielającej wyspę Hokkaido od Honshu.** Wczesniej podobne łodzie podwodne były notowane w fiordach Norwegii i u wód przybrzeżnych Szwecji. Zdaniem wywiadu japońskiego sowieckie miniaturowe łodzie podwodne wpłynęły także do cieśniny Soja i cieśniny Korejskiej. Amerykańskie dowództwo wojskowe w regionie stwierdziło, że fakty te świadczą o podjętej przez Sowietów próbie zastraszania Japonii i ChRL przed bliższymi kontaktami wojskowymi z USA oraz o generalnej tendencji zdobywania przez ZSRR regionu północno-wschodniej Azji oraz Azji południowej (nowe bazy morskie w Wietnamie w Cam Ranh Bay i w Danang), Pacyfiku i Oceanu Indyjskiego. Zdaniem ekspertów wojskowych stacjonująca we Władywostoku Flota Pacyfiku jest najbardziej nowoczesną i największą flotą sowiecką.

● **Grecja jest penetrowana przez agentów sowieckich** - stwierdził sowiecki uciekinier na Zachód Siergiej Bokczan. Bokczan pełniący przez 8 lat funkcję I sekretarza sowieckiej ambasady w Atenach zbiegł 25 maja br. i poprosił o azyl polityczny w USA. Zona Bokczana i jego dziecko zostali przewiezieni z Aten do Moskwy w dobie po jego zniknięciu. Bokczan stwierdził w

USA, że Grecja jest penetrowana przez agentów sowieckich poszukujących dostępu do zachodnich technologii, zwłaszcza technologii militarnych. Oświadczenie Bokczana spowodowało, że Pentagon zaczął nalegać na pełniejsze gwarancje ze strony Grecji przed wysyłką do niej 40 myśliwców F-16C. Źródła wywiadu amerykańskiego odmówiły potwierdzenia informacji, że Bokczan był zastępcą szefa sowieckiej siatki wywiadowczej w Grecji. Wczesniej niektóre państwa członkowskie NATO zwracały uwagę na możliwość przecieków w zakresie zachodniej technologii militarnej przez Grecję do ZSRR. W ubiegłym roku olbrzymi niepokój wywołała w Niemczech Zachodnich możliwość sprzedaży przez Grecję do Libii działka przeciwlotniczego "Artemis" wyposażonego w system radarowy "Siemensa". Ostatecznie pod wpływem nacisków NATO do sprzedaży rzekomo nie doszło. W ubiegłym roku Grecja zamówiła we Francji 40 samolotów "Mirage-2000" oraz w USA 40 samolotów "F-16C". 20 lipca br. podpisała akt kupna z Francją, ale jak do tej pory nie podpisała aktu kupna z USA. Według źródeł dobrze poinformowanych Pentagon nie zgodził się po rewelacjach ujawnionych przez Bokczana na sprzedaż Grecji samolotów "F-16C" bez odpowiednich gwarancji z jej strony.

● **W RPA rozpoczął się proces 16 znanych działaczy anty-apartheidowskich.** Wszyscy są oni oskarżeni o zdradę i grozi im kara śmierci. 200 tysięcy Murzynów-górników zapowiedziało strajk w ciągu 3 tygodni oraz wezwało do zakończenia stanu wyjątkowego wzywając wszystkich kolorowych do bojkotu sklepów posiadanych przez bia-

łych jeśli stan wyjątkowy nie zostanie zniesiony.

● **Czołgisci sowieccy wymieni, czołg za wódkę.** Gazeta zachodniemiecka "Frankfurter Allgemeine Zeitung" wydrukowała tekst czechosłowackiego emigranta i współpracownika gazety Ota Filipa, który stwierdza w nim, że czterech sowieccy czołgisci zagubieni podczas manewrów wojskowych Układu Warszawskiego odobitych jesienią w ubiegłym roku wymienili swój czołg na dwie skrzynki wódki z właścicielem restauracji i dwa dni później zostali odnalezieni gdy spali pijani w pobliskim lesie. Załoga czołgu zagubiła się, gdy do zapadającego zmierzchu dołączyły się mgła i deszcz. Około 9 wieczorem czołgisci wjechali do wioski, gdzie ustawili czołg za restauracją a sami weszli do srodka. Mieli pieniądze na 1 butelkę, po wypiciu której zakupili pod zastaw złotej obrączki słubnej dowódcy czołgu trzy dalsze. Około 11 wieczorem wymienili z właścicielem restauracji czołg w zamian za dwie skrzynki wódki oraz marynowane sędzle i kiszone ogórki. Znalezieni po dwóch dniach w pobliskim lesie przez oddział sowieckiej milicji wojskowej nie potrafili powiedzieć co się stało z czołgiem. W 10 dni później kierownik lokalnej składnicy złomu zgłosił na milicję, że zakupił od właściciela restauracji olbrzymią ilość wysoko jakościowej stali pociętej piłą. Milicja wkrótce wykryła pociski czołgowe ukryte w stodole za restauracją. Właściciel zeznał, że nabył czołg za 24 butelki wódki, a sędzle i ogórki dodał w "imię braterstwa broni". Ota Filip pisze, że nie wie jaki los spotkał właściciela restauracji i sowieckich czołgistów. Jednocześnie podkreśla, że informację powyższą otrzymał z wiarygodnego źródła.

w Czechosłowacji przed trzema tygodniami.

● **Brytyjska Królowa - Matka skonczyła 85 lat.** Jednym z urodzinowych prezentów był lot samolotem ponaddzwiękowym "Concorde" o czym marzyła od 10 lat.

● **Przywódca Kuby Fidel Castro wezwał ponownie zadłużone na sumę 360 miliardów dolarów kraje Ameryki Łacińskiej do strajku płatniczego.** Według Castro zadłużenie to jest "rakiem, który musi być wycięty". Castro stwierdził, że "zadłużenie (i 40-miliardowy roczny procent) nie może być zapłacone ze względów ekonomicznych, politycznych i moralnych".

● **Silne trzęsienie ziemi miało miejsce 2 sierpnia w azjatyckiej republice ZSRR Tadżykistanie.** Jak zwykle ZSRR nie ujawnił liczby ofiar ani rozmiaru strat materialnych. Gazeta "Izwestia" podała tylko, że w rejon katastrofy została skierowana pomoc.

● **Gigantyczna afera przemysłowa w ChRL.** Organ komunistów chińskich, dziennik "Zemynzypao" podał, że praktycznie każda rządowa jednostka administracyjna oraz szkoły i przedszkola na wyspie Hajnan były uwikłane w przemyt samochodów, motocykli, telewizorów i magnetowidów. Ogółem za sumę 700 milionów dolarów US zakupionych przez czołowych funkcjonariuszy partyjno-rządowych wyspy na czarnym rynku nabyto 89 tysięcy zagranicznych samochodów, 2,86 miliona telewizorów, 252 tysiące magnetowi-

dów oraz 122 tysiące motocykli, które przemycono do innych części Chin gdzie odsprzedawano je z kolosalnym zyskiem w walucie chińskiej. Afera była możliwa, gdyż w 1983 roku Pekin wydał dla wyspy specjalne uprawnienia importowe i ulgi płatnicze w nabywaniu zagranicznych dóbr. Według zarządzenia nabyte dobra mogły być używane wyłącznie na wyspie.

● **ChRL oświadczyła, że chińskie siły zbrojne mają zdolność wykonania nuklearnego kontrataku w przypadku wojny.** Zdaniem ChRL powstałe ponad 20 lat temu strategiczne wojska rakietowe osiągnęły stan pewnego kontruderzenia nuklearnego na poziomie różnych rakiet średniego i długiego zasięgu oraz także na poziomie samonaprowadzających się na cel i zdalnie kierowanych rakiet międzykontynentalnych.

● **Chnscy polarnicy zjadają pingwiny!** Pierwsza większa chińska stacja badawcza na Antarktydzie złożona z 400 badaczy-polarników została skrytykowana za niewłaściwe zachowanie oraz niszczenie flory i fauny przez sowiecką i zachodniemiecką stację badawczą. Polarnicy zachodniemieccy oskarżyli kolegów chińskich o kopanie pingwinów dla zabawy jakby to były piłki do gry w piłkę nożną, gonienie ich po skałach oraz wkładanie do gniazd ptaków odłamków metalu i szkła. Polarnicy sowieccy oskarżyli polarników chińskich o odżywianie się pingwinami. Rzecznik chińskiego ministra spraw zagranicznych oświadczył, że Chiny nauczą swych polarników właściwego stosunku do środowiska naturalnego Antarktydy.

O STALINIE

Wywiad Spiegla z sowieckim historykiem z Antonem Antonowem - Owsejenko o Stalimie

S Jest Pan znany na Zachodzie jako biograf Stalina, który przedstawił tego szefa partu jako mordercę. Wierzy Pan w to, że stalinizm został w Związku Sowieckim przewycięzony?

A Jestem przeciwko pojęciu "stalinizm". Istnieje "porządek stalinowski" jako "rodzaj bandytyzmu". Była to polityka kryminalisty skierowana przeciwko narodowi. Może jestem za ostry, zbyt kategoryczny, ale tak to obecnie widzę. Bandytyzm stalinowski jest od dawna przewycięzony. Jest to ogólnie wiadome, zarówno u nas jak i na świecie. Muszę to przyznać nawet jego zwolennicy, którzy nie mogą go zapomnieć i za nim tęsknią.

S Nowy szef partu na Kremlu Gorbaczow szybciej jak jego poprzednicy skupił władzę w swoich rękach. Wymaga on od robotników większej dyscypliny, grozi karą funkcjonariuszom partyjnym. Nie widzi Pan w tym elementów polityki prowadzonej przez Stalina?

A Nie zupełnie inne są metody. Tutaj kadra kierownicza wybrała optymalny wariant. Chcieli mieć na czele partu człowieka, który posiada doświadczenie i wysokie kwalifikacje moralne, jest wykształcony i humanitarny.

Jego kroki są bardzo zdecydowane. Myślę jednak, że każdy rozsądny człowiek musiałby na jego miejscu postępować tak samo. Wiele gałęzi życia jest zdeorganizowanych, są trudności z gospodarką, dyscyplina faktycznie szwankuje. Dużo pisało się na ten temat, Jurij Andropow w krótkim okresie swojej władzy zaczął także w tym duchu postępować.

S. Andropow sięgnął po radykalne metody, zaostrzył przepisy prawne. Wielu sowieckich obywateli obawiało się, że może on stać się nowym Stalinem. Gorbaczow jest człowiekiem Andropowa?

A Jeżeli chciałby ktoś postępować tak jak Stalin musiałby stosować represje graniczące z okrucieństwem. Myślę, że zaden z obecnych przywódców, z Gorbaczowem włącznie, nie jest zwolennikiem polityki represji. On wie, że przez ucisk nikt porządku nie zaprowadzi, trzeba stosować środki, które są zgodne z obowiązującym prawem. Nie wiem, jakie efekty dadzą decyzje podjęte w walce z alkoholizmem. Odnosi się wrażenie, że po pierwszych miesiącach sprawowania władzy przez Gorbaczowa, zarówno w Moskwie jak i w kraju panuje większy porządek, nie znaczy to jednak, że nowe kierownictwo sięgnęło po stare stalinowskie metody, które nie są zgodne z konstytucją.

S Jaki, Pana zdaniem, jest osobisty stosunek Gorbaczowa do historycznej postaci Stalina?

A Wychodzę z założenia, że Gorbaczow będąc delegatem na XXII Zjazd

S na którym szef partu Chruszczow ponownie oskarżył Stalina i rozliczył się z jego stronnikami Mołotowem, Kaganowiczem i Malenkowem

A Wie on zatem nie tylko z książek czy gazet o przestępstwach Stalina. Nie będzie więc chyba żywił specjalnej sympatii do niego. Dalej - wiele silnych organizacji, w tym

także Sztab Generalny, zwróciło się oficjalnie do KC, aby uwiecznić nazwisko Stalina. Na przykład przywrócić miastu Wołgograd nazwę Stalingrad, zbudować pomniki, nazwać ulice jego nazwiskiem. Nasze władze nie poszły na tę koncepcję. Także jego dzieła nie będą ponownie wydane. Praktycznie, Gorbaczow trzyma się linii XX i XXII Zjazdu, na których oceniono Stalina.

S Jednak w 40-lecie zwycięstwa, Gorbaczow jako pierwszy polityk, podkreślił wielką rolę Stalina, jako naczelnego dowódcy armii sowieckiej w II wojnie światowej. Może chciał on przywołać dawne czasy, a może był to tylko ukłon w kierunku weteranów?

A Nie można było nie przytoczyć nazwiska dowódcy armii w 40 rocznicę zwycięstwa nad faszystowskimi Niemcami. Wielu oficerów przechowuje do dzisiaj rozkazy Stalina, odznaczenia, wspominają oni jak szli do walki z jego imieniem na ustach. Dla wielu jest to ciężko przeżywać.

Mozna spotkać ludzi, którzy mówią "wyrosliśmy w kraju Stalina". Od dziecka czuli go jak Boga. Jest chyba ludzkie, aby to zrozumieć.

Wydaje mi się, że Gorbaczow nie chwalił Stalina. Nie klaskał w tym miejscu swojego przemówienia, jest to mały, ale znaczący znak, przemawiał także dalej nie czekając na koniec oklasków. To jest jednoczesne

S Czy Pan wymieniłby Stalina w podobnym przemówieniu?

A Gdyby mi ktoś zaproponował przemówienie z okazji zwycięstwa wskazałbym negatywną rolę, jaką Stalin odegrał w czasie wojny. Powiedziałbym, że dzięki jego kierownictwu kraj poniósł gigantyczne straty.

S. Myśli Pan, że Gorbaczow postawił na orientację Stalina ze względów taktycznych?

A Nie, ona nie bierze w ogóle przykładu ze Stalina. Polityka Stalina była skierowana przeciwko narodowi. Dla mnie bandytyzm Stalina jest równoznaczny z kontrrewolucją. Rewolucja październikowa, czy to się na Zachodzie podoba czy nie, niesła ideały lepszego życia i wolności ludzkości. Te ideały Stalin zdradził. Zrobił wszystko, aby idee rewolucji i socjalizmu zdyskredytować. Właśnie Gorbaczow, który mówi, że chce odbudować socjalizm, przestawić gospodarkę, poprawić całe nasze życie, nie będzie naśladował Stalina zarówno w pryncypiach jak i w detalach.

S Dlaczego o przestępstwach Stalina nigdy nie ukazały się publikacje w Związku Sowieckim? Materiały z przeprowadzonych dochodzeń, zleconych przez Chruszczowa nigdy nie ujrzały światła. Kto temu przeszkodził?

A Myślę, że wyszło to od ludzi, którzy nie mogą Stalina zapomnieć. Oni wyszli w okresie stalinowskim na wysokie stanowiska, z ich zdaniem liczono się.

S Kiedy może nastąpić opublikowanie tych materiałów, w ciągu 10, 20 czy 100 lat?

A Mam nadzieję, że wcześniej. Nowe kierownictwo, tak przynajmniej wydaje mi się, zastosuje nową miotłę nie tylko na odcinku gospodarczym, lecz także na odcinku ideologicznym. Przed nami stoi zwrot ku lepszemu.

S W czym Pan widzi zasługi Stalina?

A Nie ma w ogóle żadnych zasług Stalina. Bez niego nasz kraj szybciej, by poszedł do przodu, efektywniejsze byłoby uprzemysłowienie. Stalin był hamulcem w gospodarce i rozbudowie kraju. Awanturnictwo, nieudolność i gwałt były głównymi cechami rządów Stalina. Do tego system biurokracji, utrzymywany także w okresie wojny.

S Czy Związek Sowiecki wyszedłby zwycięsko z wielkiej wojny ojczyźnianej bez Stalina?

Sowiecki historyk Antonow

A Tak, dużo mniejsza byłaby także liczba ofiar, myślę, że może o jedną trzecią lub jedną czwartą. W pierwszych miesiącach wojny nie było tak wielkich strat i takich zniszczeń. Jestem o tym abolutnie przekonany, że na decyzje dowodzących wpłynął totalny strach. Tak nie można walczyć. Inny dowódca naczelny nie powierzyłby także

dowodzenia takim ludziom jak Woroszyłow czy Timoszenko. To byli zadni stratedzy.

S Czy w Związku Sowieckim jest jeszcze wiele osób, które pamiętają przestępstwa Stalina?

A Nie mógłbym wymienić liczby. Młodsza generacja mało o tym słyszała, o tym się nie mówi. Mówi się tylko o tym, że Stalin wygrał wojnę. Oceniam, że połowa starszej generacji ceni go i czci.

Ci, którzy zawdzięczają jemu swój dobrobyt i nieograniczoną władzę, tęsknią, oczywiście, za nim. Rozmawiałem z takimi ludźmi, mówią o nim z entuzjazmem. Sam wdziałem w muzeum wojska w Moskwie jak odwiedzający człowiek usiłował powiesić portret Stalina. Zatrudnieni tam ludzie skarżą się, że wielu ze zwiedzających domaga się portretu Stalina.

S Wydaje mi się, że także młodzi ludzie czczą Stalina. Na szybach wielu samochodów ciężarowych i osobowych można zobaczyć zdjęcie Stalina.

A Myślę, że jest to bardziej forma protestu. Na pewno niektórzy coś słyszeli i myślę sobie, że jeżeli tak się osądza Stalina to będą robić coś przeciwnego.

S Czy w kierownictwie kraju są jeszcze ludzie, którym marzy się nowy Stalin?

A Informacje na ten temat są szczupłe. W kierownictwie pozostali następcy starej generacji, która kochała Stalina. Czy jest ich większość czy mniejszość tego nie mogę powiedzieć. Wierzę jednak w to, że nowe kierownictwo więcej myśli o przyszłości jak o przeszłości.

S Czy Pana zdaniem mogłyby się powtórzyć fenomen - Stalin, w sprzyjających warunkach?

A Historia ludzkości daje nam dostateczne dowody przykładów na to, że zarówno Hitler jak i Stalin w odpowiednich warunkach mogą się powtórzyć w każdym kraju. Stalin kiedyś powiedział, że narodowi rosyjskiemu potrzebny jest car, znieśli więc on tym oczywiście naród rosyjski. Być może jednak, że po 10 czy 20 latach w sprzyjających okolicznościach znowu może wrócić jakiś Stalin. Patrząc dzisiaj wydaje mi się to niemożliwe. Na szczęście.

Der Spiegel 8 07 85

Tłum S.CECH

**PRZED ŻŁOTĄ JESIENIĄ
SPECJALNA OFERTA
PRENUMERATY
52 NUMERY ECHA TYGODNIA • 1 ROK
\$ 42.50
SPECJALNA OFERTA TYLKO
DLA NOWYCH
PRENUMERATORÓW
Pół roku 26 NUMERÓW
\$ 19.50!
ŻŁOTA JESIEŃ BLISKO!**

Wypełnij kupon i wyślij wraz z czekiem lub Money Order na adres Echa Tygodnia

Zamawiam prenumeratę roczną Cena \$ 42 50

Zamawiam prenumeratę półroczną specjalną Cena \$ 19 50
(niepotrzebne skreślić)

IMIĘ I NAZWISKO

Adres

Kod pocztowy

Rok 1944 upamiętnił się jako data największego w naszych dziejach powstania zbrojnego, w którym mieliśmy do czynienia z dwoma równocześnie wrogami, jawnym i nie mniej groźnym, lecz zamaskowanym i podstępny W pierwszym okresie wojny, obaj złączeni byli zaborczym sojuszem, wymierzonym przeciwko Polsce

Później, ten napastnik wschodni, zaatakowany przez swego sprzymierzeńca, szukał ratunku i pomocy u aliantów zachodnich Przez niespełna dwa lata, musiał występować w roli naszego, z kolei, sojusznika Gdy poczuł swą siłę, odrzucił przyjacielską maskę i wytrwale prowadził z aliantami polityczną grę, by podporządkować sobie powojenną Polskę

Pod okupacją hitlerowską, podziemny wysiłek kraju był skierowany ku zbrojnej rozprawie z wrogiem niemieckim Wierzyliśmy w jego ostateczną klęskę i za swój narodowy obowiązek uważaliśmy wzięcie czynnego udziału w zwycięstwie nad Niemcami Walka bieżąca i przygotowania do

Wybuch powstania i jego szeroki zasięg zaskoczył Stalina Najwidoczniej polegał na fałszywych informacjach PPR, celowo pomniejszającej siły AK Nierealne stawały się plany szybkiego zajęcia Warszawy przez wojska sowieckie i przeniesienia do niej lubelskiego PKWN-u, aby wystąpił w roli rządu polskiego, osadzonego w stolicy kraju Spotkał go zawód, za który musiała zapłacić Warszawa

Rokossowski, jak wiadomo z istniejących dokumentów, otrzymał rozkaz zahamowania działań ofensywnych Był to wyrok zagłady na stolicę Zastygł na długo bez ruchu front sowiecki Zniknęły z nieba nad miastem tak do niedawna aktywne samoloty z czerwoną gwiazdą Władze na Kremlu nie chciały utrudniać Niemcom rozprawy z akowcami, walczącymi na ulicznych barykadach Nie chciały też dopuścić, by mogli otrzymać skuteczną pomoc lotniczą od aliantów zachodnich Przez cały miesiąc odmawiały zgody

POWSTANIE WARSZAWSKIE

ROZNIKA

ostatecznej rozprawy z okupantem, nie uwalniały przywódców Polski podziemnej od troski o niebezpieczeństwo jakie w końcowym okresie zmagania wojennych może nam grozić ze wschodu Docenił je, w pełni i wczesnie, dowódca Armii Krajowej gen Grot-Rowecki

W połowie grudnia 1941 roku, a więc w parę miesięcy po podpisaniu porozumienia Sikorski-Majski, w liście do delegata rządu pisał *Jesli w wyniku wojny siły zbrojne Rosji nie zostaną rozbite, lub przynajmniej tak zniszczone, że będą niezdolne nawet do ograniczonych działań zaczepnych, to musimy liczyć się z możliwością najazdu rosyjskiego Pakt polsko-sowiecki, obecny pakt przyjazni, nie daje nam zadnej gwarancji, że zdołamy uniknąć tego konfliktu Musimy pamiętać, z jakim partnerem mamy do czynienia Wszystkie akty dyplomatyczne czy propagandowe, w ciągu doby mogą stracić wszelką wartość*

Sprawdziły się, niestety, przewidywania dowódcy AK i to w warunkach politycznych ostatniego etapu wojny, gdy przeciwstawienie się czynne zamiarom Stalina, było wręcz niemożliwe Zapomniano już wtedy na Zachodzie o Karcie Atlantycznej i czterech wolnościach

Mimo tej narastającej groźby ze wschodu, wzmagano się nasilenie walki w kraju z Niemcami Umacniał się opór całego społeczeństwa, poszerzał zasięg walki cywilnej i mnożyły się chlubne zapisy na kartach bojowych AK Akcje dywersyjne, partyzancka działalność w polu i udział oddziałów AK w zdobywaniu miast, to była również poważna pomoc dla wojsk sowieckich, wkraczających do Polski w 44 roku Ich wdzięczność była krótkotrwała Szybko następowały aresztowania, masowe wywózki do Rosji i prześladowania żołnierzy AK, ukrywających się w terenie

Sowieckim agresorom nie udało się jednak sprowokować zdyscyplinowanych akowców do zbrojnego oporu Stalin nie uzyskał pretekstu, by oskarżać Polaków o wrogosć Gdy tego rodzaju argumentów zabrakło, uciekł się do kłamliwego zarzutu, że Powstanie Warszawskie było politycznie wymierzone przeciwko Związkowi Sowieckiemu

Nie trzeba już dziś udawać, że zdobycie Warszawy w pierwszych dniach sierpnia było jednym z głównych zadań frontu marszałka Rokossowskiego Nic więc dziwnego, że gdy w ostatnich dniach lipca wojska sowieckie zjawiły się pod Warszawą, stolica chwyciła za bron Na rozprawę zbrojną z Niemcami, Warszawa czekała od września 39 roku Pragnęło tego dosłownie całe miasto Warszawiacy chcieli pierwsi uderzyć na wroga, zanim - jak się tego spodziewano - wejdzie do bitwy Armia Czerwona Chodziło nie tylko o wyrównanie naszego rachunku z Niemcami, ale również i o to, aby wkraczający do miasta Rosjanie przekonali się, że jest to stolica, o której wyzwolenie walczyły oddziały AK i w której pełnił już swe obowiązki

na zrzuć broni przez potężną flotyllę amerykańskich latających fortec

Przypominało to taktykę sowiecką z września 39 roku Armia Czerwona wyczekiwała wtedy do czasu, gdy główny opór Polski zostanie złamany przez sojusznicy Wehrmacht i dopiero wówczas, bez większych strat, zagarnęła nasze ziemie wschodnie, jako zapłatę za pakt Ribbentrop-Mołotow W roku 44, Rosja miała już innych partnerów była uczestnikiem Wielkiej Trojki Ale i w tym układzie, rozgrywała swój własny plan dominacji nad Polską Gdy utrudnić go mogła walcząca Warszawa, oddała ją na pastwę Niemców Oni mieli zlikwidować ten kłopotliwy dla Moskwy problem

A był on rzeczywiście kłopotliwy, gdyż stanowił głosny w całym świecie wyraz woli narodu polskiego Dowodem jej, po latach oporu Polski podziemnej, po walkach w ramach Burzy, stała się teraz bitwa o Warszawę Zwłaszcza, że wręcz niezwykła była przez cały czas powstania postawa ideowa i wytrwałość jej mieszkańców Cechowała ich determinacja i świadomość, że dają świadectwo wspólnym dążeniom całego narodu do odzyskania wolności i utrwalenia niepodległości Była to więź, zacierająca w walce granice między żołnierzami AK a ludnością cywilną Wszyscy razem dzielili chwile radości i trudy walki, złączeni wspólnym niebezpieczeństwem Temu też należy zawdzięczać, że Warszawa była jedyną stolicą, która w latach II Wojny Światowej toczyła samotny bój z przygniatającymi siłami wroga, przez 63 dni

Nic więc dziwnego, że powstanie stało się trzecią wielką bitwą Warszawy, zapewniającą Polsce chlubne miejsce w historii powszechnej Pierwszą, była zwycięska bitwa warszawska pod nacelnym dowództwem Józefa Piłsudskiego, w sierpniu 1920 roku Po raz drugi, weszła Warszawa do historii światowej przez swą wytrwałą obronę, we wrześniu 1939 roku

W kolejną rocznicę Powstania, gdy obchodzą ją nie tylko dawni żołnierze z barykad warszawskich, lecz również ich synowie i wnuki, podkreślić należy jego niezmiennie ideały, na dziś i na jutro Powstanie to był sprawdzian siły, jaką daje zespolenie narodu w imię wolności i niepodległości Jest symbolicznym drogowskazem, wiodącym do tego samego celu, którego osiągnięcie wymaga działania dostosowanego do rzeczywistości, oraz odwaznej wytrwałości

Tadeusz Żenczykowski
żołnierz Powstania Warszawskiego

Centralny Komitet Polskich Organizacji Weteranów Toronto-Oshawa serdecznie zaprasza wszystkie organizacje polonijne wraz z pocztami sztandarowymi oraz całą Polonię w Toronto, jak również bliższych i dalszych okolic na

ŚWIĘTO ŻOŁNIERZA

KTÓRE ODBĘDZIE SIĘ DNIA 11 sierpnia 85 r
w parku im I Paderewskiego, w River Valley, przy
Hwy Nr 27

Msza polowa o godz 12 00 Zbiórka pocztów sztandarowych o godz 11 30 Po części oficjalnej zabawa taneczna, zabawy dla dzieci, wybór "królowej pikniku", loteria i wiele innych atrakcji

Bufet obficie zaopatrzone, smaczne gorące dania
Czysty dochód jak rokrocznie przeznaczony jest na
INWALIDÓW

• Wstęp \$ 3 00 od osoby - dzieci poniżej lat 12 - wstęp wolny • DOJAZD z południa Hwy 427 na północ, która przechodzi w Hwy 27 ze wschodu i zachodu Hwy 401 do Hwy 27 N - minąc Hwy 7 - 1 6 km na północ - po lewej stronie w River Valley znajduje się Park im I Paderewskiego

KOMITET

OGŁOSZENIE PŁATNE

KANADYJSKO — POLSKI INSTYTUT
DOBROczynności
W ONTARIO

uprzejmie zaprasza całą Polonię na

WIELKI PIKNIK

POD HASŁEM

"W HOŁDZIE ŻOŁNIERZOM POLSKIM"

który odbędzie się

w niedzielę 1 września 1985 r.

w pięknym parku

"CROATIAN CLUB KARLOVAC"

(DAWNY PARK GEN W SIKORSKIEGO)
w MILTON

Park obecnie został unowocześniony i jest wyposażony we wszystkie udogodnienia dla uczestników

Otwarcie bramy o godz 9 rano Bufet i kuchnia obficie zaopatrzone O godz 1 po południu uroczysta Msza sw Od godz 3 po poł do 7 30 zabawa taneczna przy dźwiękach młodzieżowej orkiestry "TANEW" Mirka Borsuka

(21 Mottistone Crt, Brantford M3R 6L1
TEL 1-519-753-2231)

Wstęp tylko \$3 od osoby Dzieci do lat 12 - bezpłatnie Dochód przeznaczony na ośmiennielatni Dzieci w Laskach koło Warszawy • Bogaty program imprezy gwarantuje miłe spędzenie czasu na świeżym powietrzu • 5 nagród wejściowych • Każdy kierowca samochodu otrzyma samochodową mapę Polski

Autobus odchodzi o godz 10 rano sprzed budynku Credit Union, 220 Roncesvalles Ave Cena \$7 z biletem włączmie

A więc serdecznie zapraszamy na ten wielki
dobroczynny piknik

POLONIA

PROGRAM RADIOWY STEREO

W EDMONTON na stacji CJR FM 88
W KAŻDĄ SRODĘ OD 18 DO 19 Program prowadzi
RYSZARD MAKOWSKI

• wiadomości tygodnia • kronika religijna •
komunikaty organizacji polonijnych • i zyczenia na różno

NADEŚLANE Z KRAJU

Spotkania ze Stazewskim

Henryk Stazewski jest, obok de Koenig'a jedynym żyjącym kontynuatorem koncepcji sztuki abstrakcyjnej, będąc jednocześnie świadkiem i uczestnikiem jej całego rozwoju. Ten wybitny współczesny humanista polski, przedstawiciel kierunku abstrakcyjnego w malarstwie ukończył studia na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w 1919 roku w pracowni profesora Lentza, znanego malarza portretów. Stazewski swoje zainteresowanie nowoczesnym malarstwem europejskim rozwija i kontynuuje przez cały okres międzywojenny spotykając się między innymi z Mondrianem, Kandynskim, Malewiczem, Chwistkiem i Witkacym dyskutując z nimi, wymieniając obrazy, myśli i doświadczenia.

Odwiedziłem profesora Stazewskiego w jego pracowni, przy ulicy Swierczewskiego w Warszawie.

Przedtem, kilka dni wcześniej, telefon, słuchawkę podnosi sam Mistrz, poznając po głosie "Dzień dobry panie profesorze, mówi pana duchowy uczeń" - "Dzień dobry" - "Nie wiem czy pan mnie pamięta, już kilkakrotnie rozmawiałem z panem o odwiedzeniu pańskiej pracowni. Czy w dalszym ciągu jest to aktualne?" - "Ależ tak, oczywiście. Kiedy pan przyjdzie?" Umawiamy się na popołudniową godzinę.

Pracownia? - jest tam parę niezłych "stazewskich", które można polubić. Przeważa błękit, nazywany jednak niebieskim. Profesor mówi "Niebieski uspokaja. Ludzie, którzy mają w swym otoczeniu kolor niebieski lepiej się czują, lepiej im idzie praca. Dlatego w szpitalach teraz wszędzie są niebieskie fartuchy, w sklepach też. Kiedyś Zbyszek Thille mnie prosił, abym zrobił mu taki projekt kolorystyczny do wnętrza przeznaczonego dla potrzeb psychoterapii. Wie pan, ten psycholog i terapeuta. Zrobiłem mu to, ale on umarł!"

- "I co dalej z tym projektem?" -
- "A leży gdzieś tutaj" -

Profesor robi enigmatyczny ruch ręką, który może znaczyć jak będzie potrzebny, to się znajdzie.

Chciałbym sfotografować Stazewskiego przy pracy, pamiętając, że nigdy takich ujęć nie widziałem. Zawsze były to tylko reprodukcje obrazów lub obrazy we wnętrzach galerii, wewnątrz pracowni z niemalże pozującym profesorem, czy profesorem prywatnie, w szlafroku, jak w filmie Waski. Wasko uzyskał to przyzwolenie na zdjęcia intymne od Stazewskiego prawdopodobnie dzięki swym rysunkom analitycznym, które zrealizował jeszcze podczas współpracy z "Warsztatem Formy Filmowej" - najbardziej eksperymentalną placówką polskiego filmu. Propozycję zdjęć odkładałem jednak do następnej wizyty. Teraz staram się zorientować w możliwości rozmowy w ogóle, czy profesor ma ochotę spotykać się ze mną i czy będzie chciał odsłonić nieco prywatność swego życia i metafizyczność swojej sztuki. Nie jest to wszakże takie proste. Na pytanie o metafizykę profesor odpowiada - "Nie, nie, teraz maluję tylko intuicyjnie". Nie wiem co dalej. Próbuje powołać się na Turowskiego ze szkicu "Strzeminski and the Constructivist Avant Garde" z Polish Art Review" nr 2/72, w którym racjonalizm Strzeminskiego (zrelatywizowany do neopozytywizmu) i metafizyczny intuicyjizm Stazewskiego został przeciwstawiony koncepcji praktyki marksistowskiej. Sztuki. Profesor na to odpowiada:

- "Ja też jestem pozytywistą"

Wstaje i sięga po leżący na stolczku zeszyt. W ręce mi - "Tutaj jest wszystko napisane". Trzymam w rękach kwadratowy pamiętnik RETRO oprawiony w sztuczną skórę, przewracam kartki. Widzę niecodzienny charakter pisma staranne kwadratowe literki, czyste strony zapisywane kartką po kartce. Tytuły tekstów "O sztuce abstrakcyjnej" - "Blok" 1924, nr 8/9, "Sztuki plastyczne jako streszczenie życia kulturalnego" - "Europa 1924, kilka kartek dalej "Magia materii", jeszcze dalej "Słownik kobiety gadatliwej", a na końcu "Chłopi przedwojenni". Profesor komentuje ostatni tekst:

- "Napisałem o chłopach, bo to bardzo ważna klasa społeczna. Zapomniana. Chłop żyje z ziemią, z naturą i z tego płynie jego mądrość. Podczas wojny, gdy ludzie wędrowali przez kraj, aby gdzieś się schronić, uchodząc z Warszawy, spotykali się z wielką pomocą ze strony chłopów. Ktos zapytał pewnego gospodarza "Panie, co teraz będzie?" - A on na to "Będzie to i to i to i to i to". Profesor wycicha na palcach "Wszystko się sprawdziło".

Podczas innego naszego spotkania profesor Stazewski stwierdza, że teraz jest najwyższy czas, aby wyjść ze sztuką nowoczesną na wies. Oczywiście ma na myśli możliwie bezpośredni kontakt z odbiorcą, bez pośrednictwa ekranu. Mówi "Trzeba ich zapoznać z dodekafonią, z muzyką konkretną, komputerową, elektroniczną, o taką - i tu uderza płasko dłonią kilkakrotnie w wierzch stolika, a potem drugą od spodu. Jest to oczywisty przykład rytmiki asymetrycznej, a mnie przypominają się Warszawskie Jesienie (Festiwal Muzyki Współczesnej przyp. aut.) i wykonywany tamże "Folk Music" Zygmunta Krauzego, jak również koncerty "Grupy w składzie" w Galerii "El" w Elblągu. Ach, gdzie te niedysyjsze snegi.

Jak powstał pierwszy obraz abstrakcyjny Stazewskiego? Znow wracam do opowiadania samego autora. "To Szczuka, który studiował na innym kierunku (spotykaliśmy się, by ożywić Akademię nowymi pomysłami) powiedział mi kiedyś - słuchaj, tam na Zachodzie Europy są tacy malarze, którzy malują niefiguratywnie, nie z natury, malują samą geometrię. Oczywiście nie nazywalimy tego jeszcze wtedy abstrakcją. Bardzo byliśmy zainteresowani tym nowym malarstwem, ale nie było sposobu aby je zobaczyć, wszak trwała wówczas wojna. Zacząłem więc zastanawiać się i doszedłem do wniosku, że najbardziej geometryczną formą w przyrodzie są góry. I namalowałem taki obraz w górnej części płótna były ostre wysokie formy, niżej łagodniejsze, jeszcze niżej prawie poziome, a najniżej porobiłem czarne punkty, które

miały oznaczać ludzi. Zatytułowałem ten obraz "Anarchisci" i to był mój pierwszy abstrakcyjny obraz. Został wystawiony w "Zachęcie".

(Następne spotkanie w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą)

Czym obecnie zajmuje się Stazewski? - Artysta skończył w styczniu (9) tego roku 92 lat, tworzy jednak nadal obrazy zaskakująco nowe i pewne w swych konstrukcjach, konsekwentnie realizując ideę abstrakcji geometrycznej, która wyjątkowo jasno w wersji Stazewskiego uzasadnia matematyczność i fizykalność otaczającego nas świata. Pracownia Stazewskiego jest znana byłym komunistom kawiarni SARP-u, która mieści się dokładnie na końcu ulicy Foksal, gdzie w towarzystwie znajomych i przyjaciół wypija swoją codzienną kawę, lub, gdy agent kawiarni "siedzi", jak mawia profesor "za podatki" - w barku hotelu Europejskiego.

Tekst i zdjęcia
JACEK MALICKI
Materiał pisany w latach
1982-84, nadesłany został
z kraju

JANUSZ PIETRUS

FILM

Back To The Future

Wątpliwa to przyjemność przyznawać się do własnych pomyłek, no ale skoro stają się one oczywiste jeszcze trudniej im zaprzeczać

Nie dalej jak dwa tygodnie temu przekonywałem wszystkich, że Wielki Mag amerykańskiego (i chyba w ogóle, światowego) kina - Steven Spielberg niemał wspaniale pomysł jedynie wtedy gdy sam je przenosi na ekran, dla swoich "kooperantów" natomiast jest nieco mniej łaskawy i choć wówczas mianuje się producentem, rzadko bu-
dzi zachwyty tych, których ołsnął kiedyś "Szczękami" ("Jaws"), "E T", albo przygodami Indiany Jonesa

Dzisiaj wszakże, po obejrzeniu "Back To The Future" gdzie Spielberg znowu wcielił się w rolę "tylko" pomysłodawcy i organizatora, muszę zmienić zdanie. Mamy tutaj bowiem do czynienia z filmem świetnym, nie ustępującym ani trochę najlepszym dokonaniom kina rozrywki (czyli kina, które każe widzowi najpierw bawić się, a dopiero później myśleć)

Inna sprawa, że mogłbym się bronić widząc w tym filmie nie tyle odstępstwo od ego co dotychczas Spielberg zwykł był robić, ile na przykład przebieg talentu reżysera Roberta Zemeckisa, który przecież na na swoim koncie zupełnie przyzwoity braw "Romancing The Stone"

Jak było naprawdę, wiedzą zapewne realizatorzy. Ja na wszelki wypadek będę chwalił zarówno Zemeckisa, jak i Spielberga, bo też nie wydaje mi się by brak ktoregokolwiek z nich pozwolił na odbycie tej niezapomnianej podróży przez czas

Właśnie to jest kanwą "Back To The Future" powrót do epoki w której się nie było. Wehikul czasu ma w filmie dość długą historię i trzeba przyznać zawsze miał spore wzięcie u publiczności. Temat rzeczywiście wygląda na atrakcyjny - ktoż z nas nie chciałby popatrzeć na swoją przyszłość, albo przeżyć raz jeszcze przeszłości?

Traktując cały problem bardzo ogólnie, można by w tych fantazjach doszukiwać się pewnej konwencji. Otóż jakkolwiek bohaterowie mogli przemieszczać się w czasie, nie potrafili, czy może nie chcieli zmieniać Historii. Jeśli jakas zasłota, obojętnie małej względnie dużej wagi, miała szansę odmiany, poszukiwaczom i zarazem sprawcom ewentualnej modyfikacji zawsze kazano wracać do teraźniejszości. Robił w ten sposób H G Wells, robili i inni. Nie wiem gdzie tkwiły korzenie owej "umowy". Być może była to kwestia szacunku do udokumentowanej Historii, być może zaś chodziło o najwykleszą obawę, by odmiana faktów powszechnie uznanych za historycz-

ne nie zepsuc powagi dzieła, które przecież nie miało być komedią

"Back To The Future" nie pretenduje, na szczęście, do miana dramatu. Śmiejemy się tutaj często, niewymuszenie i nie obawiamy się o losy bohaterów, jako że Spielberg zawsze pozwala uchodzić im cało. Film ma naturalnie wszelkie znamiona fan-
tazji. Marty McFly (Michael J Fox) - główna jego postać - odbywa nie tak znowu daleką podróż w czasie, ale na dobrą sprawę wszystkie te przygody można by uznać za sen

Marty bardzo chciałby uciec od swojej rzeczywistości ma mamę (Lea Thompson) usiłującą zapic (alkoholem) nostalgię za młodością, ojca (Crispin Glover) fajtlapę, oraz mnóstwo kłopotów w szkole. W atmosferze małego miasteczka, tego typu rodzina musi uchodzić - mówiąc wymijająco - za kiepsko sytuowaną i taką w gruncie rzeczy jest. Wszelako Marty ma dobrą rękę do przyjaźni - nie dość, że zakochuje się w nim najładniejsza dziewczyna w okolicy, to na dodatek spotyka się on z miejscowym entuzjastą naukowych odkryć Dr Emmetem Brownem (Christopher Lloyd)

To właśnie ten ostatni budzi (albo i nie budzi) w środku nocy naszego nastolatka, by zademonstrować mu swój najnowszy wynalazek samochodopodobny wehikul czasu. Nieco później, za sprawą zwykłego przypadku, Marty porzuca teraźniejszość i ląduje w 1955 roku. Wszystko jest tu niby podobne, tylko że cofnięte o całych 30 lat. Marty'ego będą więc otaczać ci sami ludzie nie wyjącając rodziców, którzy wtedy jeszcze nie za bardzo mieli się ku sobie. Atrakcyjny chłopak zamieszka cokolwiek cały ten układ i kto wie jaki byłby koniec, gdyby nie zwirowany profesor Brown

Jak już wspomniałem, Zemeckis, Spielberg i Gale (współautor scenariusza) pozwalają bohaterowi ingerować w przebieg Historii i choć nie jest to tym razem

kwestia wojny amerykańsko-japońskiej, ani też zapobiegnięcia zabójstwu Cezara, Marty i tak ma pełne ręce roboty

U ludzi pamiętających co nieco lata pięćdziesiąte, "Back To The Future" budzi mimowolne spostrzeżenie - jak to się wszystkim zmieniło! Do identycznego wniosku dochodzi zresztą sam Marty, aczkolwiek jego konstatacja opiera się o przesłanki zgoła przyziemne (brak niesłodzonej Pepsy, kolorowych telewizorów, muzyki w stylu Hard Rock). Owa konfrontacja dwóch różnych epok dostarcza widzom najwięcej humoru. Kolejne zdarzenia następują po sobie w takim tempie i w takiej sekwencji, że nie sposób tutaj cokolwiek przewidzieć (stąd też zapewne, nasz śmiech jest tak bardzo spontaniczny)

Zemeckis i Spielberg chyba tego chcieli, bo dzięki zmyslnemu komplikowaniu obrazu, dzięki kreowaniu niespodzianek, jakby przybliżyli swą fantazję do rzeczywistości. W rzeczy samej, "Back To The Future" nie jest totalną brednią, a raczej refleksją nad przemijającym czasem, nad spełnianiem się tego, co wygląda na niezniszczalne

W jednym z najzabawniejszych momentów filmu, profesor Brown egzystujący także w przeszłości próbuje uwierzytelnić zapewnienia Marty'ego, iż jest przybyszem z innej epoki. Zadaje mu więc pytanie: kto jest prezydentem USA w 1985 roku? Odpowiedź budzi tyleż śmiechu, co i konfuzji, bowiem na ekrany kin 1955 wszedł właśnie szlagier "Cattle Queen of Montana" z Ronaldem Reaganem w roli głównej

Filmy o przemijaniu są zwykle nudne oraz mało zrozumiałe. Stąd z reguły adresuje się je do dorosłej publiczności. "Back To The Future" dowodzi, iż niekoniecznie tak musi być. Skłonny jestem twierdzić, że dzieło Zemeckisa i Spielberga uzyskuje tak daleką zbliżność zainteresowan rodziców i ich pociech, jakiej w historii filmu fabularnego jeszcze nie było

Opus 79, tragedia

Pamiętajmy o domu, o ogrodzie przy domu, o ciszy taczającej dom i ogród. Nakaz pamięci, czy prośba o pa-
uę? Komu potrzebna jest ta pamięć? Wspominam rzeczy, które przecież nie odczuwają tego w zaden sposób, są raz daleko ode mnie, bardzo daleko, są cichymi i martwymi rzeczami, są spokojne, w pewnym sensie wyraziste i oczywiste, gdy ja jestem zwirowany i rozedrgany

Wspominam ludzi, którzy stali się inni, rozbiegli się w świecie pobiegli gdzieś w swoje życie, zatroskani, zestraszani, nerwowo zagarniający pod siebie jak kura vsiadająca jajka

Wszystko jest inne. Dlatego wspominam. Jednocześnie zaglądam sobie w oczy, przyglądam się swojej szy. Zapłaczę sobie, łzy mi ciekną, nawet nie płyną, kną łzy bez krzyku, bo nie jestem już taki, jaki byłem. Krzyczę sobie, głośno i ze złością, ale bez łez, bo nie jestem już taki, jaki byłem

Krzyczę, krzyczę. Ale idę też, wbrew sobie i dla siebie, chciałoby się przecież pobiec w przeciwnym kierunku albo może gdzieś w bok, ale idę, tak to już się ułożyło. Niebadane są wyroki mojej niecierpliwości. Zawsze szła budzę się, nawet gdy sen jest jeszcze jednym kosz-
rem

KRZYSZTOF OSTASZEWSKI

Alicja i krawędź

wędz fascynowała Alicję od dawna. Nawet nie krawędź fizyczna posiadająca nienaganny czek bariery, za którą albo cos jest albo go nie ma, ale o słowo rysowane przez Alicję wielokrotnie na białych kach wyrwanych z domniemanego pamiętnika który aż kiedyś Mistrz w miejscu całkiem nieoczekiwanym wędz pracownicę rysowaną przez Alicję miała zamą-
wą literę K i rozpocierała się tak szeroko, na ile poz-
ła Alicji jej obawa przed przewartosciowaniem doz-

może był to rodzaj zaklęcia mającego chronić Alicję i różnymi lekami wynikającymi z ciszy jaka zapano-
kilką wieczności temu w pokoju zamieszkałym przez
ę i wtornego wieszczą
ze był to tylko sposób na przetrwanie?

POEZJA

Kiedyś Mistrz namówił Alicję, aby przechyliła się tak daleko jak tylko może i zobaczyła co jest za krawędzią narysowaną na białej kartce

Ale za krawędzią była tylko druga krawędź, potem trzecia, siódma i dziewiąta

- Jest w tym trochę z fenomenologu, a trochę z wazkości przeczucian -
powiedział Mistrz rzucając w przestrzeń małe strzępki papieru zapisanego drobnym i niewyraźnym pismem Alic-
cji

MAGDALENA CZYŻYCKA

Kancelaria
pogniecionych istot

Uważnie wymawiam zaklęcie zasłyszane gdzieś na placu tego miasta przy okazji pewnego wyjazdu. Podaję rękę na zgodę

i umieram o każdej godzinie przypominania
proszę Boga o lepsze dzisiaj dla Ciebie

i obecność w dni pełne sniegu, bezsensowności
w dniu mojej wściekłości

mojego bluznierczego lamentu
chlustającego z ust

Wchodzę aby modlić się do Ciebie
abyś otoczyła mnie opieką swoich myśli

Rozpalanie innych zapachów

przymilanie puszystego kota leżącego na twoich kolanach
powtarzającego nieprzerwanie modlitwę głazów i twoich
rąk

Bądź ocalona i uchron wszystkich
i to co możesz uchronić od uderzenia

podłego czasu zasypującego każde drobne odkrycie
ziarnkami piasku w oczy proszącego gdy słabną
ręce i podnosisz głowę szukając wytychnienia w

powiewie wiatru błędzącego po pustyni której
o tej porze nie przemierzają żadne karawany

Jestes sama

Cichy seledynowy dzień bez wiadomości na którym
wypisujesz swoje kroki, piszesz litery a później
słowa, zdania, demonstracje, transparenty, okrzyki

rysujesz ujadanie sensacyjnych treści żyjących
na pierwszych stronach gazet ukazujących się

o każdej porze dnia i nocy

KRONIKA SĄDOWA

Informowaliśmy ostatnio o tym że w Sądzie Cywilnym prowincji Ontario w Toronto w tzw "Small Claims Court" zapadł wyrok na korzyść p Marka Piotrowskiego z Toronto przysądżający mu sumę 2036 dolarów i 40 centów od p Johna Ulasza z firmy Polcan Distributors mieszczącej się przy 1736 Dundas St West w Toronto Sąd nakazał też p Ulaszowi zapłacenie procentów od powyższej sumy oraz kosztów sądowych

Dzisiaj dodajemy nową informację. Otóż dnia 8 lipca p Ulasz odwołał się od tego wyroku motywując to tym że w czasie rozprawy na której wyrok zapadł był w Kanadzie nieobecny Termin nowej rozprawy wyznaczono na wtorek 3 września o godz 9 15 w sali nr 507 lub 508 przy 444 Yonge St na drugim piętrze (College Park róg College i Yonge)

JAK UTRZYMAĆ 95% TWOJEGO DOCHODU INWESTYCYJNEGO PO PODATKU

AGF Preferred Income Fund to prowadzony przez profesjonalistów, racjonalnie urozmaicony portfel najwyższej ocenianych udziałów korporacji kanadyjskich

ZMAKSYMALIZUJ TWÓJ DOCHÓD INWESTYCYJNY PO ZAPŁACENIU PODATKU

Poprzez wykorzystanie możliwości podzielenia podatku na wybrane przez ciebie udziały, Preferred Fund może zmaksymalizować twój dochód inwestycyjny. Możesz uchronić od podatku aż do 95% twojego dochodu inwestycyjnego - w zależności od poziomu twoich dochodów i tabeli taksacyjnej. To wszystko dzięki Preferred Fund.

REGULARNE MIESIĘCZNE DYWIDENDY

Preferred Fund zapewnia ci regularny, miesięczny dochód z dywidend, rok po roku. Regularny miesięczny dochód, doskonały zwrot popodatkowy i spokój ducha. To są właśnie korzyści, które zawdzięczać możesz AGF.

AGF PREFERRED INCOME FUND

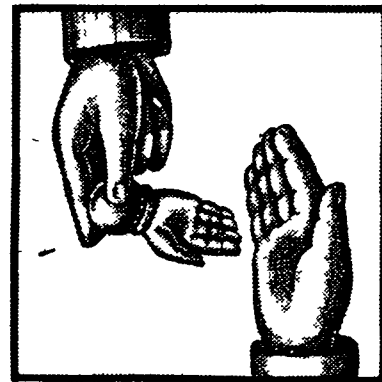
Tak jestem zainteresowany ofertą
Nazwisko
Adres

Kod pocztowy
Nr telefonu

WYTNIJ KUPON I WYŚLIJ NA
ADRES
ANDREW SLEDZ
TP & ASSOCIATES LTD
194 Wilson Avenue Suite G-8
Toronto Ont M5M 3A7
TEL. praca 482-0175 dom 624-5411
Akceptujemy międzybankowe rozmo-
wy Collect

Odcinek 7

Lato z podatkami

Przebojem nr 1 majowego budżetu było wprowadzenie ulgi podatkowej z tytułu "capital gain". Możliwość zarobienia pół miliona dolarów dochodu wolnego od podatku działa pozytywnie na znerwicowanego podatnika, kojąc nerwy i łagodząc skutki rozmaitych ciosów poniżej pasa. Nie zamierzam rozpisywać się na temat tych ostatnich, gdyż zajmuje się tym opozycja w Parlamencie, wolę skoncentrować się na korzystnych zmianach w budżecie.

Natychmiast po ogłoszeniu propozycji dotyczącej 500,000 dolarów ulgi, rozległy się głosy sceptyczne na ten temat. Przede wszystkim specjaliści zastanawiają się jak długo ta "dożywnia" ugła podatkowa będzie obowiązywać - do następnych wyborów, czy krócej? Czyż nie jest to sytuacja zywem przypominająca znane nam z autopsji przykłady wprowadzania korzystnych przepisów w Polsce?

Krótko mówiąc, wydaje się rozsądnym pamiętać, że również w Kanadzie zmieniają się przepisy, nawet te korzystne i w efekcie wygrywają ci, którzy stosują się natychmiast do aktualnych reguł gry. W tym roku można wykorzystac ulgę podatkową w wysokości 20,000 dolarów z tytułu "capital gain" i radzę osobście wszystkim zainteresowanym rozważenie korzyści płynących z tego faktu. Nie zapominajmy bowiem, że począwszy od 1986 roku będzie w Kanadzie obowiązywał minimalny podatek, który być może (ta kwestia nie jest jeszcze do końca wyjaśniona) obejmie również owych 500,000 dolarów dochodu. Czyli z jednej strony, od frontu, serwuje się ulgę podatkową, natomiast od tyłu rozważa się opodatkowanie tej ulgi. Stąd też rozsądną, moim zdaniem, rzeczą jest wykorzystanie tej 20,000 ulgi, skoro minimalny podatek nie obowiązuje jeszcze w 1985 roku podatkowym.

Co można zrobić? Można spowodować "capital gain" poprzez zmianę właściciela inwestycji, przepisując ją na członka rodziny lub sprzedając mu za cenę odpowiadającą wartości rynkowej. Dla przykładu rozważmy powyższą sytuację. Jan Kowalski posiada nieruchomość, np. domek letniskowy o wartości rynkowej 50,000 dolarów, za który 4 lata temu zapłacił 30,000. Oprócz tego Kowalski jest właścicielem domu mieszkalnego w Toronto o wartości 180,000. Dom ten kupiony został dwa lata temu za 140,000. Załóżmy również, że nasz bohater jest szczęśliwym posiadaczem innych inwestycji, które kupił za

80,000. Ich wartość rynkowa wynosi obecnie 380,000 dolarów. Łączna wartość "capital gain" wynosi 360,000 dolarów i można założyć, że będzie się zwiększać w miarę upływu czasu. Kowalski, pomimo tego, że jest dopiero od 4 lat w Kanadzie, rozważa obecnie możliwość wykorzystania propozycji majowego budżetu zanim staną się nieaktualne.

Przepisując np. domek letniskowy na członka rodziny, Kowalski "uwolni" 20,000 dolarów "capital gain", obniżając swój dożywny limit do 480,000 dolarów, nie płacąc równocześnie centa podatku od tej transakcji. Jeżeli natomiast Kowalski jest kawalerem lub nie chce z różnych względów nikogo z rodziny obdarować, to może po prostu sprzedać domek letniskowy Malinowskiemu (za 50,000), a następnie odkupić od niego za tę samą kwotę. Nowa podstawa do obliczania "capital gain" będzie wynosiła 50,000 i ulga podatkowa zostanie wykorzystana. Podobnie można uczynić z innymi inwestycjami, o ile możliwe jest spowodowanie "capital gain" w pożądanej wysokości 20,000. Transfer własności na członka rodziny ma tę dodatkową zaletę, że pozwala na wykorzystanie ulgi 500,000 innemu członkowi rodziny, gdyż przyrost wartości inwestycji będzie przynależał do nowego właściciela. Dla całkowitej pewności tej operacji musimy wstrzymać się do jesieni, wtedy bowiem majowa propozycja ma zostać zatwierdzona i stać się obowiązującym prawem. Operacja kupna-sprzedazy pomiędzy Malinowskim i Kowalskim łączy się natomiast z kosztami administracyjno-prawnymi, tym niemniej warta jest pamiętania.

Koncentrując swą uwagę na "capital gain" nie zapominajmy o tym, że istnieją również "capital losses". Reguła gry jest taka, że straty kapitałowe wolno odpisywać wyłącznie od zysków kapitałowych. Do końca 1984 roku wolno było dodatkowo odpisać do 2,000 dolarów strat kapitałowych od dochodu z innych źródeł. Nowy budżet zlikwidował tę możliwość.

Sprzedając więc inwestycje ze stratą, warto więc pamiętać, że straty niwelują jedynie zyski z tytułu "capital gain". Przy braku tych ostatnich nie należy pozbywać się niekorzystnych inwestycji, lecz spokojnie zaczekać do kolejnej zmiany rządów lub nowych propozycji budżetowych.

PIOTR CHWALISZ
(530-0305)

U W A G A

**Polonia w Toronto i okolicy
POLISH ALLIANCE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.
2150 BLOOR ST. W.**

(Wejście od wschodniej części budynku)

TEL. 762 - 9523

Konta depozytowe.....	6 1/2 %	rocznie
Specjalne konta depozytowe..	6 %	rocznie
(minimalny depozyt \$5000 oprocentowane na każdy dzień depozytu)		
3-miesięczne certyfikaty ...	8 %	rocznie
6-miesięczne certyfikaty	8 1/4 %	rocznie
1-letnie certyfikaty.....	9 %	rocznie
3-letnie certyfikaty.	9 1/2 %	rocznie
3-letnie certyfikaty non-redeemable.....	10 %	rocznie
RRSP i RHOSP	9 %	rocznie
Pozyczki personalne	14 %	rocznie
Hipoteki	12 1/2 %	rocznie

BEZPŁATNE PERSONALNE KONTA CZEKOWE
(\$50 000 pożyczki ubezpieczone na życie)

CODZIENNIE od 12 do 2 30 po poł i od 7 30 do 9 wiecz
WTORKI tylko od 12 do 2 30 po poł oraz
SOBOTY od 10 do 12 30

Członkostwo w jakiegokolwiek organizacji polonijnej nie jest warunkiem członkostwa w naszej Credit Union

HIPOTEKI

Ktokolwiek szykuje się do kupna domu będzie z pewnością zainteresowany tym, jakie warunki oferuje Spółdzielnia Kredytowa ZPwK przy ubieganiu się o pożyczkę hipoteczną.

Na początek parę słów wyjaśnienia. Po angielsku "mortgage", czyli hipoteka, jest - zgodnie z definicją - instytucją prawną zabezpieczającą prawa właściciela oraz osób trzecich do nieruchomości. Pożyczka hipoteczna - jeśli uпростimy nieco sprawę - jest różnicą między ceną nieruchomości a sumą, jaką dysponuje kupujący. Takiej pożyczki może udzielić zarówno prywatna osoba, jak i instytucja finansowa, i wiąże się z podjęciem takiej pożyczki koszty w postaci narastającego procentu. Ponieważ mało kto ma wystarczającą ilość gotówki, żeby zapłacić za dom w całości, brakującą sumę można pozyczyć. Pożyczkodawca zarabia w postaci tego właśnie procentu, jak również dostaje prawomocną gwarancję, że dopóty, dopóki pożyczka nie zostanie w całości spłacona, ma on prawo do części zakupionej nieruchomości, dzięki temu, że tytuł własności obciążony jest tym właśnie długiem. W wypadku krancowym, kiedy przez pewien czas pożyczkobiorca nie jest w stanie podolac regularnym spłatom, może zostać zmuszony sadownie do sprzedaży nieruchomości i zwrotu pożyczonych pieniędzy.

Kwestia, do kogo się zwrócić o pożyczkę hipoteczną, jest niebagatelna. Osobom, które są na bakier z ma-

tematyką, wydaje się, że pół procenta różnicy nie ma znaczenia. W rzeczywistości tłumaczy się te pół procenta na dziesiątki dolarów miesięcznie, a w ciągu, powiedzmy, dwudziestu lat - na to, czy się przeplaci, czy zaoszczędzi kilkadziesiąt tysięcy.

Branie pożyczek hipotecznych w spółdzielni kredytowej ma przewagę nad podejmowaniem ich w banku, z kilku zasadniczych względów.

Pożyczki te w Kasie ZPwK są nietypowe, bo ulegają wahaniom, gdy opada ogólnie obowiązująca stopa procentowa (tzw. prime rate), automatycznie obniża się u nas procenty na pożyczkach hipotecznych. Powiedzmy dwa lata temu kupowałeś dom i udzielił Ci pożyczki na 19%, bo tyle na przykład obowiązywało. Jeżeli w tym roku pożyczki kosztują 12 1/2% ich wartości rocznie, to Twoja pożyczka również spada - jeśli chodzi o stopę procentową - do 12 1/2%. Pamiętaj, że przy odnawianiu jej, zwykle co trzy lata, będziesz płacił aktualnie obowiązujący procent, ale nigdy nie większy niż ten oryginalny, na który Ci jej udzielił.

Ważne jest również to, że pożyczki są "otwarte", to znaczy, że możesz w każdej chwili (tj. przed czasem) je kompletnie spłacić, co na dłuższą metę jest bardzo dla Ciebie korzystne, lub też wpłacać miesięcznie więcej, niż ustalone minimum, co również zmniejsza ogólną sumę

Dokonczenie na str 16

"Życie po śmierci"

- Było to coś strasznego. Coś, z czym nigdy się nie zetknęłam. Nie jestem szczególnie religijna, lecz kiedy widzę kogoś o kim wiem, że na pewno nie jest pod działaniem narkotyków. No co? Musi jednak w tym coś być. Załowałam, że nie miałam pod ręką aparatu fotograficznego. Z twarzy umierającej kobiety znikły zmarszczki, usmiechała się pogodnie, jakby nie miała żadnych dolegliwości.

Inna pielęgniarka oświadczyła. Są to - proszę pana - wrazenia wręcz niesamowite. Przy takich zjawiskach powinni jednak być parapsychologowie, którzy potrafiliby nam to wszystko wyjaśnić na miejscu.

Umierający mieszkańcy Indii widują raczej personifikacje różnych bóstw. Tak na przykład Yama jest bogiem śmierci, a Yamdutowie to zwiastuni końca życia.

Pewną indyjską 60-letnią kobietę oddano do szpitala na przebadanie. Lekarz domowy bowiem, poza lekko podwyższoną temperaturą, nic nie stwierdził. Również i w szpitalu niczego podejrzanego nie zauważono. Lecz starsza pani oświadczyła rodzinie, że niebawem umrze i wydała w związku ze swym przekonaniem odpowiednie dyspozycje. Na pytanie skąd jest taka pewna swej śmierci, powiedziała: Szepnął mi to do ucha Zwiastun Śmierci. Stwierdził, że na mnie już czas. Położywszy się na łóżku, kobieta zamknęła oczy, westchnęła i skończyła. Po prostu zgasła cicho i niepostrzeżenie.

Kiedys - było to także w Indiach - w szpitalu leżał umierający policjant. Pokój, w którym go umieszczono, był na parterze budynku. Za oknem stało drzewo, które obsiadło stado wron.

Chory był w końcowym stadium gruźlicy. W pewnej chwili zawołał:

- Siostró! Zwiastun Śmierci przyszedł po mnie. W tej samej chwili wrony na drzewie pod oknem zerwały się z wrzaskiem i odleciały, a pacjent równocześnie wyzionął ducha.

Następny wypadek także wydarzył się w Indiach i pochodzi z tamtejszych archiwów. Na jednej z sal szpitala w Bombaju leżał mężczyzna lat około czterdziestu, chory na gruźlicę. Był w stanie agonizującym. Pielęgniarka znalazła pacjenta od wielu lat, ponieważ przyjaźniła się z jego rodziną.

Chory nie był pod działaniem leków. Miał pełną świadomość, lekki stan podgorączkowy nie miał istotnego wpływu na procesy kojarzenia.

Pacjent był przekonany o istnieniu życia pozagrobowego. W każdej chwili spodziewano się jego zgonu. Był chrześcijaninem.

W pewnej chwili zawołał: - O aniołowie zstępują ze schodów. Obecni na sali chorzy spojrzeli w górę. Nagle szklanka stojąca na filarze podestu pierwszego piętra pękła z hukiem i rozleciała się na drobne kawałeczki, jakby pod wpływem wybuchu. Aniołów co prawda nikt z chorych nie zauważył, lecz pacjent w tej samej chwili skończył z promiennym uśmiechem na twarzy.

Tego rodzaju wypadki nie są odosobnione. Wspomina o tym kilkakrotnie swiatowej sławy parapsycholog Amerykanin Rhine. Zjawiska telekinetyczne, jak rozbicie szklanki w sali szpitalnej, zdarzają się nieraz nawet i na dużej odległości.

Kiedy w 1931 roku zmarł Edison, w mieszkaniach jego współpracowników równocześnie stanęły wszystkie zegary, a zegar w mieszkaniu dziadka sławnego wynalazcy zatrzymał się bez żadnej przyczyny kilka minut później.

Często zdarza się, iż tajemnicze zjawy działają niezgodnie z życzeniami umierającego. A oto kilka takich wypadków.

Pewna starsza kobieta, wyznania rzymsko-katolickiego, chorowała na raka i była już w końcowym stadium choroby. Któregoś dnia miała rzekomo widzenie. Objawił się jej Bóg oraz jej matka. Oświadczyła chorej, że umrze w pierwszy piątek następnego miesiąca. Lecz pacjentka pomyliła się i zamówiła sobie księdza na następny dzień rano, myśląc, że to piątek. Tymczasem zmarła tydzień później rano, zgodnie z zapowiedzią widziadeł.

Następny wypadek również miał miejsce w Indiach. Dwudziestoletni student geografii zachorował na świnkę. Ponieważ po kilkunastu dniach szpitalnej kuracji był już zupełnie zdrowy, miano go nazajutrz wypisać. O godzinie piątej rano następnego dnia nagle usiadł na łóżku i krzyknął: Tu ktoś stoi. Ktos ubrany na biało. Nie pojdę z tobą - po czym opadł martwy na poduszkę.

Świnka nie jest znowu aż tak ciężką chorobą, tak więc zarówno pacjent jak i lekarze byli pewni, że kryzys minął.

Pewna młoda Hinduska uległa ciężkiemu poparzeniu. Leżała na łóżku szpitalnym półprzytomna. Nagle otworzyła szeroko oczy i zawołała:

- Siostró! Proszę mnie ratować. O cztery na biało ubrane postacie przyszły, aby mnie stąd zabrać.

Kobietę ogarnął wręcz paniczny strach. Po chwili jednak się uspokoiła i zmarła po kilku minutach.

Leszek Szuman

Dalszy ciąg

z poprzedniego numeru

W większości przypadków, gdzie umierający widzieli różne postaci, z reguły niewidoczne dla innych osób, zawsze chodziło o osoby zmarłe. Natomiast przy halucynacjach wszelkiego rodzaju rzecz ma się z reguły odwrotnie.

Warto zastanowić się również nad tym jaki dystans czasowy dzieli wizyty członków najbliższej rodziny lub przyjaciół chorego z tamtego świata od jego zgonu. Na podstawie wielu statystyk można stwierdzić, iż osoby umierające widują otaczające ich ziemskie istoty dość krótko - od kilku do kilkunastu minut przed agonią. Do rzadkości należą wypadki, by chory umierał nazajutrz po "widzeniu" ze zjawami lub po kilku dniach od tego zdarzenia.

A oto dość charakterystyczny wypadek tego rodzaju.

11-letnia dziewczynka, która urodziła się już z wrodzoną wadą serca znalazła się w szpitalu w związku z pogorszeniem stanu zdrowia. Trzeciego dnia pobytu w klinice nagle oświadczyła siostrze obecnej na oddziale, że jej mamusia przyszła do niej i przyniosła jej sličną, białą sukienkę. Uradowana poprosiła pielęgniarkę, aby pomogła jej się umieszczyć z poduszki, bo mamusia zamierza ją zabrać ze sobą.

Ta czarodziejska wizja trwała aż pół godziny, po czym dziecko straciło przytomność. Z uśmiechem i wyrazem szczęścia na twarzy, mała pacjentka zmarła po czterech godzinach.

Charakterystyczny dla tego wydarzenia jest fakt, że matka dziewczynki zmarła przy jej urodzeniu, a dziecko nie znało jej nawet z fotografii. Mimo wszystko wyraz "mamusia" widocznie istniał dla niej w jakiś sposób.

Stosunkowo niewiele wizji miewają chorzy na serce. Jest to poniekąd zrozumiałe, jeżeli się weźmie pod uwagę, że przykładowo na zawał serca umiera się przeważnie nagle i szybko traci się przytomność. Umieranie na raka trwa znacznie dłużej i upływa z reguły dużo czasu nim pacjent zostanie ostatecznie zgnębiony i unicestwiony przez chorobę.

Jedną z pielęgniarek amerykańskich spotkała się z następującym wypadkiem.

76-letnia, inteligentna i wykształcona kobieta nagle dostała ataku serca i pogotowie przywoziło ją do kliniki. Była przytomna. Zadnego bólu nie odczuwała, więc nie dano jej niczego na "uspokojenie". Tylko lekarze wiedzieli, że jest z nią źle. Ona sama twierdziła, że czuje się dobrze. Była przekonana o tym, że najdalej za kilka dni wypiszą ją do domu i powróci do swej córki, której była niezbędna. Nagle zawołała:

- Siostró! czy siostra widzi tam w kącie sali mego męża? (Zmarł on, jak się później dowiedziano, przed kilku lat).

Rozłożył ramiona, jakby mnie chciał objąć. Jak tu wszędzie pięknie kwiaty, muzyka. Czy siostry tego nie widzą i nie słyszą? Spójrzcie tam stoi mój Charlie.

Kobieta mówiła tak sugestywnie, że miało się rzeczywiste wrażenie, jakby widziała kogoś stojącego w kącie sali szpitalnej.

Chora nie wykazywała najmniejszych objawów zaburzeń psychicznych. Zadnego niepokoju i zdenerwowania.

Szczegółowe analizy opisywanych wypadków, jak stwierdziliśmy, na drodze psychofizycznej wytłumaczyć się nie dadzą. Można nawet zaryzykować twierdzenie, że u pacjentów umierających "normalnie", tzn. bez odurzenia narkotycznego, nie mających uszkodzonego mózgu lub zatrutego organizmu, znacznie częściej i w sposób bardziej zdecydowany występowały przed - lub pośmiertne wizje, niż u osób z jakimiś zaburzeniami.

Lecz panowie psychologowie pytają: Czy pacjenci przeżywający okresy euforii, pogody ducha lub zadowolenia ze swego stanu, nie czynią tego z powodu pogodzenia się z losem?

Pewien 89-letni Żyd, dyrektor potężnego koncernu przemysłowego, człowiek spokojny, zrównowagony, od wielu lat nie interesował się swym przyswojonym w młodości wyznaniem.

Kiedy go kiedyś w klinice odwiedziła córka, powiedział spokojnie:

- Tam w rogu pokoju stoi anioł. W tym momencie córka spostrzegła, że wyraz twarzy starego człowieka zmienił się. Zapatrzonego w nieokreślony punkt przestrzeni, starzec utracił na jakiś czas kontakt z otoczeniem, a później skończył.

Po wizjach na łożu śmierci, jak to stwierdził doktor R. Moody, reanimowani chorzy zmieniali swój stosunek do różnych problemów życiowych.

Na przykład pewien pacjent, przywrócony do życia, stwierdził: Muszę się jeszcze znacznie zmienić, nim odejdę na zawsze z tego świata.

Niektóre osoby przywrócone do życia mówiły to samo. Były zdania, iż śmierć i późniejszy ich powrót do życia, był dla nich samym największym i najważniejszym przeżyciem, jakiego kiedykolwiek doznały. Twierdziły stanowczo i zdecydowanie, że wszystko co słyszały o śmierci za życia nie zgadzało się z tym, czego doznały i czego oświadczyły po śmierci klinicznej.

Pociechy religijne teologów cechuje niestety absolutny brak zrozumienia rzeczy. Ogranicza się je do bezmyślnych, wyuczonych rytuałów nie dających umierającemu nic. Jedynie rodzinie wydaje się, że konający został należycie przygotowany na opuszczenie tego świata.

Na zakończenie tego podrozdziału warto byłoby może przytoczyć autentyczną anegdotę z życia ministra Talleyranda, biskupa, który za czasów dyktatoratu i panowania Napoleona był ministrem spraw zagranicznych Francji. Oczywiście, Talleyrand był wyłącznie biskupem tytularnym i z religią miał niewiele wspólnego. Za to znany był z cynizmu, przekupstwa i nieuczciwości.

Gdy leżał na łożu śmierci, zabronił wpuszczania do siebie księży. Wiedział, że Kościołowi zależało na tym, aby dla celów propagandowych wykazać, że minister przed śmiercią jednak się nawrócił.

W pewnym momencie, zmyliwszy czujność lokaja, do komnaty wślizgnął się jakiś ksiądz, czatujący na schodach na okazję dostania się do konającego biskupa.

- Czy wyrzekasz się szatana? - wrzasnął potężnym basem Talleyrand usmiechnął się. Nie chciałem się w ostatniej chwili nikomu naradzać - szepnął i skończył.

MODA

Przyszła matka

Jednym z największych nieporozumień jest, że ciężarna kobieta nie może nosić tego co ładne i modne. Moda obchodziła się z nimi po macoszemu. Tylko marginalnie pojawiały się stroje tego typu w znanych kolekcjach. Przyszła matka może wyglądać efektownie nie wydając horendalnych sum w specjalistycznych butikach! Szczególnie teraz w dobie "męskich" rozmiarów ubrań kobiecych, specjalna odzież na ciążę nie jest potrzebna. Podejrżane w sensie stylu poliestrowe spodnie z elastyczną wstawką z przodu, z powodzeniem mogą być zastąpione przez powszechnie teraz noszone, spodnie z dzianiny. Modna (zbyt obszerna) koszula świetnie wygląda ze spódnicą typu sarong, której wielkość można dowolnie regulować. Miejsce specjalne wśród wielu stosowanych dzianin zajmują materiały bawełniane, na których brak nie można narzekać. W każdym sklepie z damską odzieżą codzienną znaleźć można coś dla ciężarnej.

W objęciach Morfeusza

Prawie wszyscy kochamy spać, a co na ten temat mówią fachowcy od snów - somnologowie? Otóż nieprawdą jest, że powinniśmy spać 8 godzin. Każdy organizm potrzebuje całkiem indywidualnej dawki snu. Naukowcom udało się odkryć zależność pomiędzy głębokością snu a wytwarzaniem przez nasz organizm ogromnie ważnego hormonu zwanego somatotropem. U dzieci ten właśnie hormon wpływa na proces wzrostu, u dorosłych stymuluje on produkcję nowych komórek.

Sen jest także swoistą ochroną psychiczną dla człowieka, zapobiega przedwczesnemu starzeniu się, łagodzi ból, przeciwdziała stresom. W tym ostatnim wypadku szczególną rolę odgrywają marzenia sennie. Są one bowiem rodzajem "wentyla" czy też katalizatora skrytych pragnień, substytutu utajonych potrzeb, z których pewnie nigdy i nikomu nie moglibyśmy się zwierzyć.

Wybitny somnolog Michel Jouvet odkrył także, że podczas snu następuje regeneracja naszego kodu genetycznego. Sen dzieli się na cykle, a te z kolei na pasma. Zasadniczą zasadą umiejętnej wykorzystania cennego daru snu jest nieprzerywanie cyklu sennego. Poranne wstawanie niestety brutalnie ten cykl przerywa.

Pierwsze piętnaście minut każdego bowiem poranka decyduje o całym naszym dniu.

Po przebudzeniu się - radzą eksperci od snu - starajmy się przez 10 minut pozostać w tzw. rytmie "alfa" - stanowiącym odpowiednik wypoczynku, następnie niezbyt gwałtownie przejść do ryt-

mu "beta", który można by utożsamiać z aktywnością. Sposób w jaki się budzimy uznają somnologowie za dużo ważniejszy czynnik niż brak nadmiernych emocji przed snem, lekkostrawny posiłek na dwie godziny przed zaśnięciem czy dobrze wywietrzony pokój. Sposób zaś w jaki spimy odzwierciedla nie tylko przeżycia

dnia minionego, ale także zdradza podstawowe cechy charakterologiczne pogrążonej we śnie osoby. Sen w pozycji "embrionalnej" oznacza potrzebę opieki, sen na brzuchu zaś podświadome odrzucenie rzeczywistości i brak pewności siebie. Jeżeli spimy w pozycji "na piasku" oznacza to, że jesteśmy przyzwyczajeni do samotności, ale

równocześnie potrafimy dbać o własne interesy. Osoby, które lekko uginają nogi we śnie są optymistami i posiadają dużo sił witalnych. Sen "w nieladzie" wróży wielką wiarę w siebie, zaś nogi scisnięte i mocno splecione - skromność, rezerwę i brak zaufania do otoczenia.

Jeżeli we śnie wystawiamy do góry kolana - mamy wielkie zaufanie do rzeczywistości i pewność siebie, graniczącą wręcz z zarumiannością. Jeżeli zaś tylko jedna noga jest we śnie podgięta - oznacza to chęć opuszczenia kogoś, a jednocześnie pewną uległość wobec tej osoby. Dłonie splecione we śnie pod głową i rozchyłone nogi sygnalizują masę kłopotliwych obowiązków i nie zawsze bezpieczną przyszłość.

"Wróżby" te należy oczywiście traktować z przymrużeniem oka i przede wszystkim starać się we śnie jak najpełniej wypocząć, wszystko jedno w jakiej pozycji.

M

UWAGA

Nowo przybyli z Uniwersyteckim wykształceniem COST-IAS, 1260 Dufferin St., pomaga bezpłatnie w otrzymaniu oceny dyplomu i kwalifikacji zawodowych, ustaleniu celu odnośnie zatrudnienia albo dalszej nauki i szukaniu pracy.

Po informacji proszę dzwonić 534 - 8437 i prosić o Danieł Szado. Można mówić po polsku.

Małe "CO NIE CO"

Po króciutkim "bakłazanowym" przepisie posypała się lawina pytań o inne bardziej lub mniej kanadyjskie, ale szeroko dostępne warzywa. Zaczynamy więc serię przepisów warzywnych. Dzisiaj

ARTICHOKE czyli karczochy

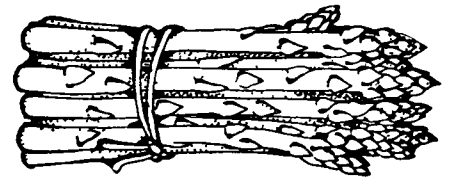
Nazwa ta używana jest dla dwóch różnych warzyw. Jedno *Jerusalem artichoke* jest rośliną dwumetrową podobną do naszego słonecznika (jada się bulwy korzenne), ale nie o tej chciałam dzisiaj pisać. Druga podobna do osu naszego jest warzywem dwu-trzyletnim i to co jest w sklepach jest kwiatem karczocha (cos jakby szyszka). Kupując, wybierajmy karczochy średniej wielkości, (jedną na jedną osobę) bez plam, nierozwinięte. Karczochy gotujemy wrzucając na wrzącą osoloną wodę pod przykryciem ok. 40 min (az liście nie odchodzą bez trudu) i podajemy jako jarzynę do sztuki mięsa z sosem chrzanowym lub musztardowym. Przepis jest na karczochy zapiekane, które mogą być danie obiadowe, kolacyjne lub nawet na przyjęciu jako

"gorące" bo przecież bardzo egzotyczne (a TANIE!)

SKŁADNIKI: 2 cebulki dymki, 1 łyżka masła, ok. 15 dag świeżych pieczarek w plasterkach, 1 rozgnieciony ząbek czosnku, 3/4 szklanki bułki tartej, 1/2 łyżeczki soli, 1/4 łyżeczki mieszanki ziół bazyli i mielonego pieprzu, 1 1/4 szklanki tartego sera (cheddar), 2 jaja, 1/2 szklanki kwasnej śmietany (sour cream), 2 łyżki stopionego masła.

Rozmrożone pod bieżącą wodą (szybko) karczochy ułóż w jednej warstwie. Zeszklic dymki w dwóch łyżkach masła, dodaj pieczarki, czosnek, dusz 5 minut i zestaw z ognia i dodaj 1/2 szklanki bułki tartej, sol, mieszankę bazyli i pieprzu i 1 szklankę sera. Wymieszaj. W osobnym naczyniu ubij jajka ze śmietaną i dodaj do grzybow. Zalać powstałym sosem karczochy. Pozostałe 1/4 szklanki bułki tartej wymieszać z 1/4 szklanki sera i posypać danie w połamisku ogniotrwałym i polać pozostałym roztopionym masłem. Zapiekaj odkryte ok. 20 minut w piekarniku rozgrzanym do 350°F (az wcalec nie będzie międko wchodził).

(er)

Wstążki ze szparagami

Następnym warzywem, któremu chciałabym poświęcić trochę miejsca są szparagi (ASPARAGUS). W Polsce były białe, tu są zielone. Bardzo szybkie w przygotowaniu, NISKOKALORYCZNE (6 łyżeczek - 22 kalorii) o bardzo niskiej zawartości sodu. Można je gotować, smażąc, podawać jako dodatek do sałaty lub krem - zupę - bardzo elegancko.

Na tym kontynencie szparagi są uprawiane w Stanach (Kalifornia, Oregon). Świeże szparagi mają zamknięte pączki, niezdrewniałe konce łodyg i są zielone. Niestety niedługo zachowują świeżość (w lodówce 2-3 dni). Na porcję podajemy 6-8 łydóg. W sklepach są także mrożone i w puszkach (białe). Jako przepis na dzisiaj proponuję

35 dag makaronu wstążki, 1 1/2 kg świeżych szparagów pokrojonych w kawałki 2 cm, 1/2 szklanki masła, 1 średnia cebula pokrojona w kostkę, szklanka rosółu z kurczaka, 4 jaja, 1 łyżeczka soli, 1/4 łyżeczki pieprzu, szklanka parmezanu (świeżo startego).

Makaron ugotować wg przepisu, na pięć minut przed końcem gotowania dorzucić szparagi. W czasie, gdy gotujemy makaron rozpuścić masło i zetrzeć cebulę, dodać rosół i mieszać zagotować. Makaron ze szparagami odcedzić i włożyć do zarodpornego naczynia, dolać rosół z patelni i trzymając na ogniu rozbić jaja i wymieszać. Dodać parmezan i wymieszać. Podawać natychmiast.

(er)

Szukają pracy

Ogłoszenia osób poszukujących i oferujących pracę zamieszczamy bezpłatnie (o ile starczy miejsca)

PIELĘGNIARKA z Polski poszukuje pracy przy dzieciach lub młodym Toronto TEL 762 0675
148-150

PANI w średnim wieku na wycieczkę podjąć się opieki nad dzieckiem lub sprzątaniami i innymi pracami domowymi
TEL 243 9983 po 6 wieczorem
146-148

MŁODA POLKA podjąć pracę jako opiekunka dla dzieci lub przy sprzątanii
TEL 255 2013

ZAOPIEKUJĘ się dzieckiem u siebie w domu Scar borough
TEL 431 0508

POSZUKUJĘ jakiegokolwiek pracy Posiadam samochód
TEL 782 1223
147-149

ZAOPIEKUJĘ się starszą osobą lub dzieckiem. Może być z zamieszkałym na miejscu
Toronto tel 766 0535
148-149

PODEJMĘ każdą pracę Toronto TEL 531 4102
Andrzej 148-150

MŁODY mężczyzna podjąć każdą pracę w okresie wakacji Toronto tel 531 6711 cały dzień lub po 19:00 532 8080
148-150

ELEKTRYK z dziesięcioletnią praktyką szuka pracy Montreal tel 334 2966
148-149

KOBIETA poszukuje pracy do prowadzenia domu Montreal tel 334 2966
148-149

ELEKTRYK instalacja nowych i naprawa starych instalacji urządzeń elektrycznych
TEL Toronto 532 9664
148-149

Pracownicy poszukiwani

POTRZEBNA opiekunka do dziewczynki 2-letniej Etobicoke TEL 621 0795 Proszę dzwonić po 6 p m

POTRZEBNI pracownicy do zbierania robaków Toronto Tel 759-0216
143 145

POTRZEBNA pani niepaląca do opieki nad dwoma dziewczynkami (4 i 7 lat) i prowadzenia domu Okolice Wilson i Bathurst. Możliwość zamieszkania
TEL Toronto 782 7680 po 6 wiecz 633 3816
147 148

RESUME ?

Życiorysy, wypełnianie podanych o pracę, pisanie listów urzędowych tłumaczenia, listy prywatne **NIEDROGO!**
TEL 251 - 9019
145 155

TORONTO - MONTREAL - TORONTO -

Każdego wtorku i piątku superluksusowy minibus Rezerwacje odlotów, pomoc w odprawie bagazy Sezonowa obniżka kosztów

Telefonuj: **Tadeusz 239 - 9411**

PANIA do pomocy w biurze zatrudnię od zaraz. Średnia znajomość angielskiego potrzebna
TEL 454 1051 od 6 do 8 wieczór
148-149

POTRZEBNA pani do opieki nad dziećmi lat 6 i 5 sprzątaniami i gotowaniem Mieszkanie może być na miejscu Toronto okolice Royal York Dundas
TEL 233 0159 po 6 wieczór
148-149

UCZCIWA osoba w średnim wieku do prowadzenia domu dla dwóch osób **POTRZEBNA** Mała znajomość angielskiego dużo w wolnym czasie
TEL 789 4394

PAMIĄTKA VIDEO
Podziel się z rodziną w Polsce przezyciami swojego ślubu, imienin, urodzin, "shower", utrwalonymi na taśmach VIDEO, umożliwiającymi odbiór w Polsce oraz innych krajach Europy Systemy PAL - SECAM
Wszystkie informacje 5-9 po poł
TEL 514 376 - 1610
148

KOMIS

139 Roncesvalles Ave.
TEL 534 - 9362

Posiadamy w dużym wyborze

- wyroby rzemiosła artystycznego i rękodzielniczo
- kostiumy ludowe
- bogata galeria kryształów
- bursztyny, biżuterię artystyczną
- srebro
- polsku fajans z Włocławka i porcelanę

ZAPRASZAMY DO NASZEGO SKLEPU SZTUKI LUDOWEJ
TYLKO U NAS BEZ KŁOPOTU WYBIERZESZ WYTWORNY, ELEGANCKI PREZENT DLA KAŻDEGO !

Drobne

Skradziono paszport na nazwisko **JANINA MODZELIK** Nr paszportu KIV 0377 693 Wyd 21 01 1985 ważny do 21 01 1990
Znalazcę proszę o wiadomość
TEL 449 - 7084

MALOWANIE wewnątrz zewnątrz i tapetowanie drobne remonty + elektryka Ceny przystępne
TEL 531 2026
146-150

ZAGUBIONO paszport Nr 966027 Sena TC Czesław Korbacz TEL 762 6301
146-149

MATRYMONIALNE

KAWALER lat 24, poszukuje odpowiedniej partnerki w podobnym wieku
PARTNER
146-151

POZNAM PANA Mam 53 lata, wzrost 164 cm waga 63 kg, oczy zielone, szatynka, z zawodu krawcowa, gospodar na energiczna bez nałogów o dobrym (Zgodnym) charakterze dzieci samodzielne Poznam **MĘŻCZYZNĘ** w odpowiednim (50 do 65 lat) wieku i dobrym charakterze i czułym sercu
POL 1
145 146

ARNOLD PENK

PRZEDSTAWICIEL Addison on Bay Limited

proponuje szeroki wybór nowych i używanych samochodów

- nowe samochody posiadają fabryczną gwarancję,
- używane samochody mają do nabycia roczną gwarancję,
- gwarantuje najlepsze warunki kupna samochodów załatwiają na miejscu sprzedaż, pożyczkę, tanie ubezpieczenia, a specjalnie dla nowo przybyłych, oraz gwarantuje osobistą opiekę nad klientem po odbiorze auta

Od 14 lat Arnold Penk oferuje wieloletnią wiedzę w sprzedaży samochodów, załatwianiu pożyczek jak również tanich ubezpieczeń, cieszy się wielkim uznaniem i zaufaniem wśród Polonii, a także znany jest jako społecznik

Wszelkiego typu usługi wiążące się z samochodem i obsługą, załatwiane są przez pana Penka

Ponieważ kupno samochodu jest bardzo poważnym wydatkiem finansowym, trzeba być pewnym, z kim nawiązać tak poważną transakcję

Wyrozniony przez GM jako "Senior Master Salesman" i nagrodą za największą ilość udzielonych pożyczek w Toronto i okolicy

Czy jeszcze ktoś może tyle zaferować?

Po wszelkie informacje proszę dzwonić - **964 - 3211** lub do domu o każdej porze - **731 - 0757**, podając nazwisko i numer telefonu

832 Bay St., Toronto, Ont. (przy College St)

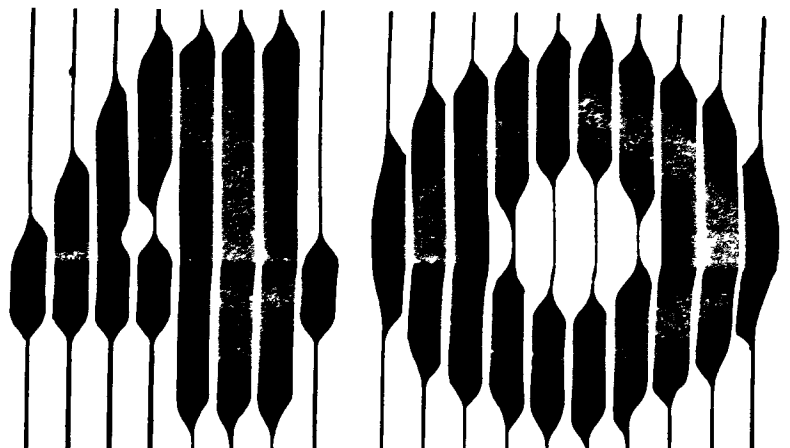
78 FORD FIESTA VOLVO 242 DL 75 w dobrym stanie tania sprzedam
TEL 255 6455

SPRZEDAM gospodarstwo rolne w woj rzeszowskim 2,5 ha, murowane budynki sad
TEL (204) 334 - 0138
Winnipeg Canada

MIESZKANIE do wynajęcia w Basemente
TEL Toronto 252 4795
148

MASZ KŁOPOTY z samochodem? Naprawię go w twoim domu
Mechanik z licencją kanadyjską
TEL 624 - 0598
138-148

POSZUKUJĘ partnerki do lat 35 w celu wspólnego zamieszkania w apartamencie (możliwość stałej pracy)
TEL 416 277-0680 po g 21 00
146-149

LAT CREDIT UNION

Czy jesteś już członkiem Credit Union św Stanisława i św Kazimierza, instytucji, która służy Polonii od 40 już lat
Dysponujemy szeregiem usług, które mieszczą w sobie kompletny serwis bankowy,

- Personalne Konta Czekowe
  - Krótkoterminowe Certyfikaty
  - Fundusz Emerytalny
  - Pożyczki Personalne
  - Pożyczki Hipoteczne
  - Ciągłe Kredyty
  - Płacenie Świadczeń
  - Skrytki Bankowe
- a także szereg innych

Pieć biur o dogodnej dla Polonii lokalizacji czeka na Ciebie

Dogodne godziny urzędowania
Dziewięćdziesiąt milionów wkładów

Skorzystaj z dorobku Polonii

Zapisz się do Credit Union św Stanisława i św Kazimierza W ROKU JEJ JUBILEUSZU

220 Roncesvalles Ave
tel 537-2181

2987 Bloor Str W
tel 236-1225

12 Denison Ave
tel 863-0996

4260 Cawthra Rd
tel 848-4303

Dr. MARY DONNA PIETRASZEK

młoda, polonijna lekarka, otworzyła nowy Gabinet Lekarski w budynku Jane-Bloor Centre, 2 Jane St suite 203 TEL 763 - 5956
Poprzednio pracowała w St Joseph's Health Centre

SOLARSKI PHARMACY Ltd
(Naprzeciw kościoła św Kazimierza)
149 RONCESVALLES Ave
TEL 536 - 5452

Właściciele
J SOLARSKI & SALAPATEK
Szybka i tania wysyłka lekarstw do Polski • Agencja Pekao • Wysyłka paczek i pieniędzy do Polski • Polska karta i czasopisma • Ziola Zakonna • Urząd Pocztowy • Sprzedaż biletów

DENTURE THERAPY CLINIC
Jan M Wiśniewski D T
Pierwsza Polska Protezownia
Dentystyczna

2337 Dundas St W Toronto, Ont
(Bloor Dundas Square Bldg.)

TEL (416) 533-8811 M6P 1W7

DR WALDEMAR KOZERAWSKI

ma przyjemność ogłosić otwarcie nowego gabinetu lekarskiego w Toronto przy 2299 DUNDAS ST W suite 102, TEL 532 - 6837 oraz 45 Overlea Boulevard, suite B-9
TEL 425 - 4114
(przy Ontario Science Centre)
Poprzednio pracował w Sick Children Hospital
140-153

Dr V T BLOK
GŁOWCZYŃSKA, M A , O D
OPTOMETRYSTA
2391 - A Bloor St. W
(Jane Subway)
TEL 766 - 5580

DENTYSTYCZNE PROTEZY
G RYTWIŃSKI D T
z 25-letnim doświadczeniem
404 A Roncesvalles Ave
Toronto (obok kina Revue)
TEL 531 - 8545

PROVIDENT REALTY LTD.
656-0011

695 St. Clair Ave. West

BOŻENA KASPROWICZ

pomoże w kupnie i sprzedaży domu lub

Dokonczenie ze str 12

długu Pod tym względem - nie mówiąc już o innych - warunki są nie do pobicia

Warto wiedzieć, że pożyczone Ci pierwsze 50 tysięcy jest ubezpieczone na wypadek śmierci lub trwałego inwalidztwa, to jest utraty zdrowia do takiego stopnia, że nie jesteś w stanie pracować zarobkowo. Wówczas ani Ty, ani Twoja rodzina nie musi zwracać nawet jednego centa.

Chcielibyśmy wspomnieć jeszcze o kilku dodatkowych zaletach, płynących z przynależności do Spółdzielni. Na przykład to, że obsługa jest w języku polskim. Albo to, że w Spółdzielczej Kasie dużo łatwiej jest uzyskać pożyczkę, nawet na większe sumy, niż w banku, w którym sprawdzają Twoją przeszłość kredytową.

W systemie, który w ogromnej mierze oparty jest o kredyt zaufania, trzeba sobie zmusić najpierw taki kredyt wyrobić. Dyskryminuje on osoby, które w Kanadzie przebywają od niedawna, ponieważ nie można sprawdzić, jak się taka osoba wywiązywała w przeszłości z obowiązków kredytobiorcy. Spółdzielczość kredytowa działa właśnie na zasadzie kredytu zaufania wobec swoich członków.

W niniejszym szkicu nie sposób pisać o wszystkich korzyściach, które wynikają z członkostwa w Kasie Kredytowej. Toteż tylko przy okazji wspomniemy, że można u nas sobie otworzyć (bezpłatnie) konto czekowe, jak również najkorzystniejszą finansowo książeczkę oszczędności emerytalnych (RRSP), na które dopisujemy aż 9%.

Popieramy naszą własną instytucję finansową, której zadaniem jest służyć całej społeczności polonijnej.

M.S.

Dr. K.A. Piekarska M.D.

Psychiatra

zawiadamia o otwarciu swojego gabinetu przy
63 24th Street - Etobicoke

Wizyty tylko z appointmentem

TEL. 251 - 8749

"PANI JABŁKA" Polska program radiowy ze stacji CHWO 1250 w Oakville - od godz 1 do 2 w każdą sobotę. Reklamy i ogłoszenia handlowe oraz wszelkie komunikaty - przyjmuje się telefonicznie 691 - 8789

**SŁUCHAJCIE
POLSKIEGO PROGRAMU RADIOWEGO
ROZMAITOSCI**

(Polonia Varieties Program) z Buffalo,
na podziurce 12 70 od godz 1-szej do 2-giej po południu

POLSKI PROGRAM RADIOWY
na stacji CJVB-1470 AM w VANCOUVER
w każdą niedzielę o godz 2 30 do 3 30 po południu
Producent JERZY KUSMIDER
Tel (603) 327 - 6892, Adres P O Box 5862 Stn "L"
Vancouver, B C V6P 6E3

Wiadomości z Polski, Kanady i świata, komentarze,
wywiady, ogłoszenia i komunikaty polonijne,
koncert życzeń oraz ogłoszenia handlowe

Czartery do Polski

**BEZPOŚREDNIE — NAJTAŃSZE
POŁĄCZENIA DO WARSZAWY**
CENA OD **\$750**

Of. cjalny przedstawiciel
★ KONTA ★ PACZKI ★ BONY DOLAROWE
★ SAMOCHODY ★ LEKI ★ MASZYNY
ROLNICZE ITP

VANCOUVER	-----	\$262
EDMONTON, CALGARY	-----	\$199
SASKATOON	-----	\$189
WINNIPEG	-----	\$139
HALIFAX	-----	\$139

**EMPRESS
TRAVEL AGENCY Ltd**

185 RONCESVALLES AVE
TORONTO ONTARIO M6R 2S5

(416) 536 3554
(416) 536-6991

UNITY TRAVEL

100 University Ave Suite 807
Toronto Ont Canada M5J 1V6
Telephone (416) 595-1244

O K A Z J A

TANIE

**PRZELOTY DO POLSKI
TORONTO -
WARSZAWA - \$699.00
TORONTO**

Terminy odlotów z Toronto: 12 i 19 września

Terminy przylotów do Toronto: 18, 25 września

02, 16 i 30 października
oraz 13 listopada

**DYSPONUJEMY RÓWNIEŻ TANIMI LOTAMI
DO INNYCH MIAST EUROPY.**

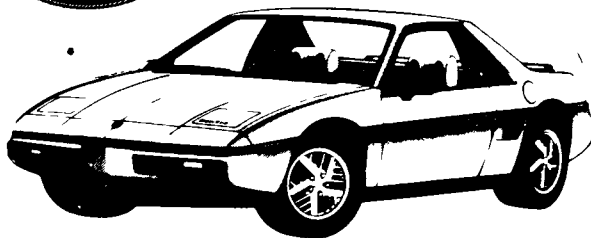
Po dalsze informacje oraz rezerwacje proszę dzwonić pod nr

(416) 595 - 1244

i prosić Gabrielę Akceptujemy "collect calls" od osób spoza Toronto

EUGENE KUPER
TEL. (416) 766 - 2443
2500 Bloor Str West

Nowe i używane samochody osobowe

Old Mill Pontiac Buick -
Międzynarodowy Festiwal
Oszczędności

oferujemy Pontiac, Buick and GMC

- Sprzedaz finansowanie wypożyczanie serwis
- Zamiany (trade in) mile widziane
- Posiadamy duży wybór nowych i używanych samochodów w atrakcyjnych cenach
- Oferujemy doskonałe warunki finansowe przez GMAC
- Niskie wpłaty z dołu (down payment)
- Służymy profesjonalną radą przy kupnie samochodu
- Znajdziesz nas niedaleko stacji metra - Jane jeden blok na zachód od Jane Str
- Wszystkich informacji udzielamy także w języku polskim

WIELKA WYPRZEDAŻ - SALE

VICTOR W. KRUPOWICZ
Realtor & Insurance Broker

Kupno i sprzedaż nieruchomości oraz wszelkiego rodzaju ubezpieczenia

AUTO — HOME — BUSINESS

INSURANCE

TEL. 533 - 8573

Westown Real Estate & Insurance Ltd, 268 Roncesvalles Ave.,
Toronto, Ont

**PROGRAM RADIOWY
"ECHO OJCZYZNY"**

Od polednia do piątku na fali CHIN FM 100 w godz
od 10 30 do 11 30 rano

Program prowadzi Karolina Kęsik

W programie koncert życzeń, wiadomości polonijne i z Polski,
interesujące wywiady, komentarze, muzyka dla wszystkich
637 College St, Toronto, Ont M6G 1B6, tel 531-9991,
dom 247-9755

KOMUNIKAT

W związku z 5-tą rocznicą powstania NSZZ "SOLIDARNOSC" przygotowujemy uroczystości poświęcone temu wydarzeniu

4 WRZESNIA o godz 7 30 - wieczornica z częścią oficjalną i artystyczną w sali Credit Union przy 220 Roncesvalles Ave

8 WRZESNIA o godz 11 30 w kościele sw Kazimierza przy Roncesvalles Ave - uroczysta Msza Święta, po której nastąpi przemarsz pod pomnik Katynski

Prosimy uprzejmie wszystkie organizacje polonijne o delegowanie pocztow sztandarowych i liczymy na liczną frekwencję całej Polonii

KPK
Oddział Toronto
J BURSKI - Prezes

KOMUNIKAT

Polish-Canadian Action Group - Grupa "Solidarnosc i Niepodleglosc" zawiadamia, że posiada tasmę z kazuami ks Jerzego Popieluszki, nalepki na listy o tematyce jaltan-skiej, plakaty z Wałęsą i inne, nalepki na samochody, znaczki (buttons), wzor listow, które należy wysylac do Wałęsy itp. Biuro czynne w kazdy wtorek od godz 11 do 18 przy 192 Garden Ave, Toronto, Ont M6R 1H7, tel 416-588-1659

ZARZĄD

**Stowarzyszenie Polskich Muzyków
w Kanadzie**

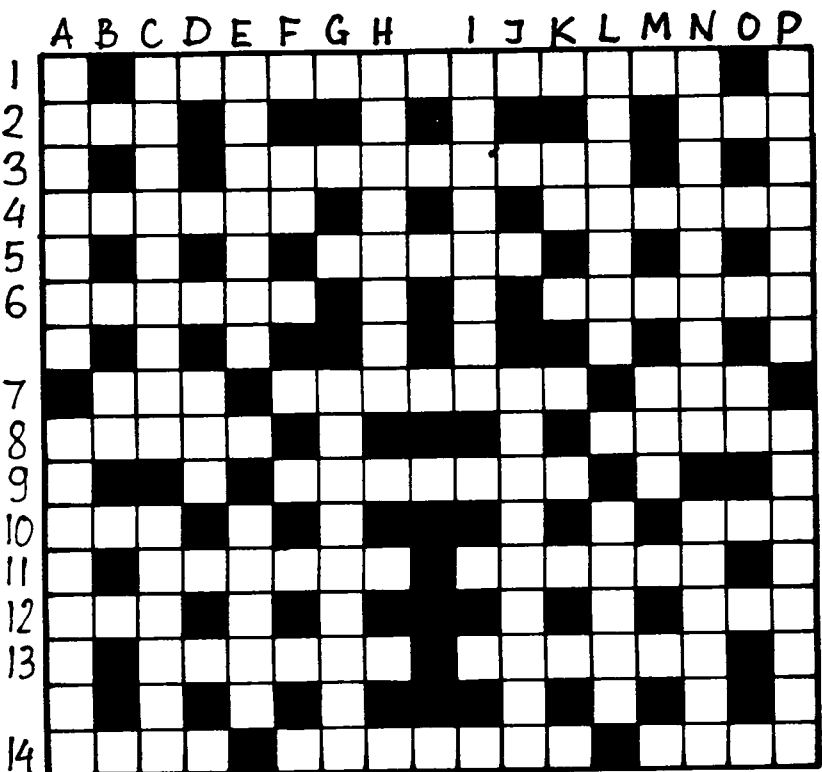
**i Katolicki Krąg Dyskusyjny przy par.
Matki Bozej Królowej Polski w Toronto**

proszą serdecznie wszystkich, którym muzyka leży na sercu i profesji - o ujawnienie się i kontakt!
Cel - przygotowanie duzego WIDOWISKA MUZYCZNEGO

Osoby kontaktowe Adam Bierznowski, 9 Crescent Place # 2906, Toronto, M4C 5L8, Tel (416) 691-3105, Maciej Jaskiewicz, 25 Cougar Court # 1201, Scarborough, M1J 3E5, Tel (416) 261-5092

LESZEK PRUSINSKI
w sprawach sponsorowania i emigracyjnych udziela bezpłatnie porad we wtorki w godz od 12 - 19
192 Garden Ave Toronto, Ont
TEL 588 - 1659

KRZYŻÓWKA WŁASNA Nr 147

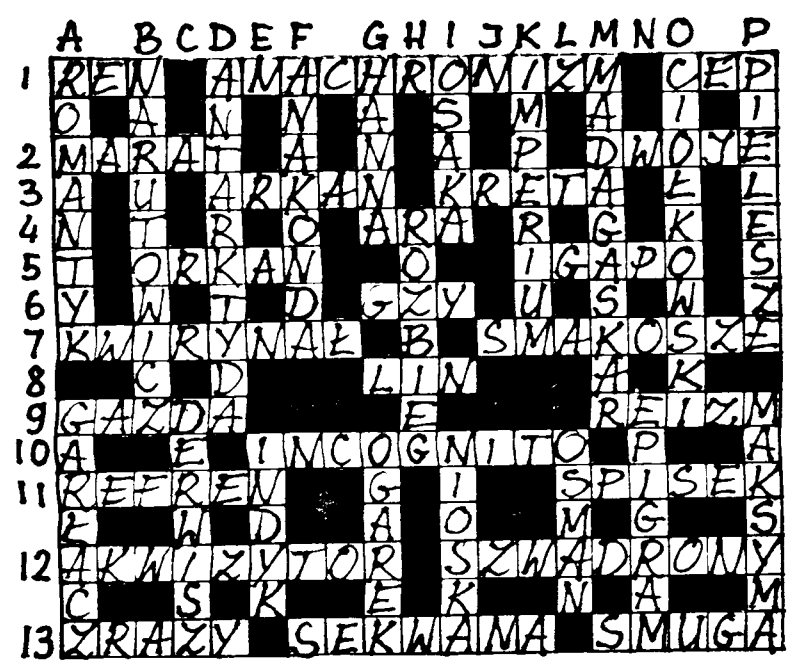
- 4-K defensywa
- 5-G konna pasza
- 6-A magmowa skała gębinowa
- 6-K krótkie hasło, utarty oklepny zwrot
- 7-B grecka anyzówka
- 7-F lekki pojazd szynowy
- 7-M część spektaklu teatralnego
- 8-A rosyjska potrawa
- 8-L smietanka towarzyska
- 9-F znawca sztuki wojennej
- 10-A włókno naturalne
- 10-N amerykańska agencja prasowa
- 11-C bóg dobra - światła w mazaizmie
- 11-I twardy zlepek włosów
- 12-A polskie faszystowskie ugrupowanie polit zał 1934
- 12-N marcowe zgubne były dla Cezara

- 13-C leń
  - 13-I element wielu polskich strojów ludowych, często bogato zdobiony
  - 14-A tatarska Złota
  - 14-F ostra ironia
  - 14-M dusza w hinduizmie, nazwa domu K Szymanowskiego w Zakopanem
- Pionowo**
- 1-A małż morski jadany na surowo
  - 1-C dynastia Kalifów arab (661 - 750)
  - 1-E panstwo w Afryce
  - 1-H rodzinna miejscowość Jana Pawła II
  - 1-I trubadurzy pn Francji
  - 1-L imię żeńskie
  - 1-N rosyjski kompozytor XIX w
  - 1-P były prezydent Indonezji,

- także najwyższy szczyt Nowej Gwinei
- 3-F miara powierzchni
- 3-K nimfa kochanka Zeusa
- 7-B mieszka w nim pszczełi rój
- 7-D organizacja międzynarodowa z siedzibą w Nowym Jorku
- 7-G Port nad Dunajem w Bawarii w XVII i XVIII siedziba sejmu Rzeszy
- 7-J ssak aktywnie latający
- 7-M niski głos żeński
- 7-O typ sowieckiego pistoletu (skrót)
- 8-A popularny aktor francuski
- 8-P Etiopia
- 10-C polski poeta XIX w
- 10-E czarna mazista ciecz produkt odgazowania węgla
- 10-L pilnowane przez psy i pastery
- 10-N przedmiot niepowtarzalny, rarytas, biały kruk

Nr 146

Przepraszamy bardzo w krzyżówce nr 145 chochlik drukarski pomieszał nam szyki! Nastąpiło przesunięcie ostatnich haseł o jedną cyfrę

- 1-C wyposażone w teleskopy miejsce pracy astronoma
- 2-A wąsata ryba
- 2-N tytułowy król ze sztuki Alfreda Jarry
- 3-E hist nazwa pn wsch części Chin
- 4-A w Polsce XVI, XVII kawaler

♠ BRYDŻ ♡

REDAGUJE KIBIC	Północ ♦ K86 ♦ KJ10 ♦ Axx ♦ KJ109	15-CP
Zachód ♦ Q1075 ♦ x ♦ KQJxxx ♦ xx	Wschód - ♦ Qxxxxx ♦ xx ♦ Qxxxx	
KONTRAKT 4 pik WYJSCIE - Król karo	Deklarant ♦ AJ9432 ♦ Axx ♦ xx ♦ Ax	

Nie zyjacy juz angielski ekspert brydzowy S J Simon napisal kapital na ksiazke o brydzu pod tytulom DLACZEGO PRZEGRYWASZ W BRYDZA (Why You Lose at Bridge) Mr Simon pisze jezykiem bardzo przejrystym i smialo wytyka bledy do ktorych sami nie lubimy sie przyznawac Oto jak maluje nasz portret "Jestes przecietnym gra-czem, jakich wielu Rozgrywasz doscdo Króla Teraz grasz Waleta trefl dobrze, aczkolwiek nie az tak do-brze jak to sobie wyobrazasz Toja licytacja jest - powiedzmy - przyz-woita ale Twoja obrona jest pod psem Owszem, nie masz ambicji zostania mistrzem ale - lubisz wygrywac Razdemu mówisz " W skali

rocznej zawsze wychodzę na swoje" Bujasz, bracie, i sam dobrze o tym wiesz Zasadnicze powody Twego przegrywania to: -nieodsteczna technika rozgrywki i -fałszywa taktyka licytacji

Odnosnie pierwszego punktu nie wiele moge Ci pomoc Nabrales sporo zlych nawykow druga ruka nisko, trzecia wysoko, figur na figur, nie graj bawole, Dama chodzi za Waletem i t p Nie lubisz zawracac sobie glowy gra na koncową wpustkę, przegrywajaca na przegrywajaca, przymusowki zostawiasz to ekspertom, i przyznaje Ci racje przeciez grasz tylko dla przyjemności Chcialbym, jednak, abys nauczyl sie nie "pogrywac" latwych rak

Wiem, ze jestes pechowcem, karta Ci nie idzie, impasy nigdy nie wychodza a partner stale Ciebie "pakuje" To prawda, swieta prawda Twierdze, jednak, ze grasz dostatecz-nie dobrze aby nie tracic lew na skutek bledow ktorych nie powinienes popelniac

Wezmij dzisiejszy przyklad Króla karo zabiles Asem i oparles plan na zalozeniu, ze jesli tylko jeden z impasow Ci wyjdzie to zrobisz swoje Nie ma co, sliczny plan wiec zgrzywasz Króla pik ze stołu W nie dodał, wiec juz musisz oddac 2 piki Z kolei idzie nastepny punkt Twego planu blotka trefl do Asa i male trefl do Króla. Teraz grasz Waleta trefl ze stołu, W przepuscil "psiakosc, mialem nadzieje, ze Dama spadnie" wiec bijesz atutem w reku ale Z nadbil, wziął dobra Dama karo i odegral Waleta karo Przebil, oddales lewe na atu i wszystko sprowadzilo sie do impasu kierowego Zagrales Asa kier, blotke do stołu i klops! Bez jednej Oto Twoje "glupie" bledy - nieprawidlowo rozegrales atu - nie zagrales przegrywajaca na przegrywajaca - nie policzyles wszystkich rak

Atu nalezalo zagrac do Asa Obojettne czy Z czy W ma 4 atuty, oddasz tylko jedna lewe Po sciagnieciu atutow grasz Asa trefl i male nie pokryje, stracasz z reki kier Jesli W jest przebijasz, przechodzisz na stol Asem kier i na dobre trefl stracasz kier z reki

A nawet, grajac po Twojemu liczysz rozklady z ma 4 atu, 2 trefle i 6 kar. A wiec singiel kier! Grajac uwaznie robisz nadrobke a Ty sie polozyles" (Kibic pyta niezmialo czyz musial?)

HOROSKOP TYGODNIA 8.VIII.

BARAN (Aries) 21 03 20 04	BYK (Taurus) 21 04 21 05	BLIZNIAKI (Gemini) 22 05 21 06	RAK (Cancer) 22 06 23 07	LEW (Leo) 24 07 -23 08	PANNA (Virgo) 24 08 -23 09
--	---------------------------------------	---	---------------------------------------	-------------------------------------	---

WAGA (Libra) 24 09 23 10	SKORPION (Scorpio) 24 10 22 11	STRZELEC (Sagittarius) 23 11 21 12	KOZIOROZEC (Capricorn) 22 12 20 01	WODNIK (Aquarius) 21 01 19 02	RYBY (Pisces) 20 02 20 03
---------------------------------------	---	---	---	--	--

SPORT

z prasy
sportowej...M ó w i
PIOTR MOWLIK
o amerykańskiej
piłceEVERTON
W TORO

F C Everton

Southall Lineker

Najbardziej polską, spoza polonijnych, drużyną na kontynencie amerykańskim jest Pittsburgh Spirit. Pisaliśmy o tym zespole na naszych łamach. Posłuchajmy co miał do powiedzenia o amerykańskiej piłce Piotr Mowlik, nasz znakomity bramkarz, występujący szczególnie na początku swej kariery w tradycyjnym czarnym stroju z nieskazitelnie białym kołnierzykiem. Swą karierę Mowlik tak na dobre rozpoczął w Legii Warszawa, gdzie zajął miejsce Jana Tomaszewskiego. Oddajmy głos Mowlukowi. Oto co powiedział on "Piłce Nożnej".

- Oprócz mnie - mówi były bramkarz Legii, Lecha i reprezentacji - występują w drużynie Topolski, Terlecki, Sybis i Kapka, a więc zawodnicy doskonale znani kibicom w kraju. Polacy dominują w Pittsburgh Spirit, ale w sumie kadra liczy 20 - 22 zawodników. Nie ma jednak w tym gronie piłkarzy innej narodowości o głośnych nazwiskach. Przypomnę, że gry wyłącznie w rozgrywkach halowych. W ostatnim sezonie wypadliśmy nieco gorzej niż poprzednio i w efekcie nie udało się nam zakwalifikować do rozgrywek play off będących finałami ligi halowej. Jedną z przyczyn były kontuzje polskich zawodników. W każdym razie, gdy trener miał do dyspozycji wszystkich Polaków, wyniki były lepsze.

- W jakiej formie znajduje się Terlecki, który stara się o powrót do reprezentacji kraju?

- Kiedy grał w Cosmosie, chwaliło go, miał wówczas możliwość występowania na normalnych boiskach. Teraz jej nie ma. Gra w hali jest specyficzna, zupełnie niepodobna do tej na powietrzu. Pod dachem i na tle przeciwników, z którymi spotykamy się w sezonie indoor, Staszek prezentuje się niezłe, czy jednak byłby równie dobry na

normalnym boisku? Nie podjąłbym się odpowiedzieć na tak postawione pytanie.

- Z domiesien ze Stanów Zjednoczonych wynika, że Kazimierz Deyna nadal gra i strzela bramki. Czy zetknął się pan z nim?

- Nasze drużyny spotkały się w minionym sezonie dwukrotnie. Muszę się pochwalić, że Kazimierz nie udało się strzelić mi bramki, mimo że rzeczywiście zdobywał ich nadal dużo, a w meczu przeciwko nam kilkakrotnie wychodził na "czystą" pozycję. W tych spotkaniach Kazimierz starał się wyjątkowo, bardzo dużo biegał, jakby chciał przypomnieć swym byłym kolegom z krajowych boisk, że nadal jest to dawny, dobry Deyna.

- Jak on w ogóle gra teraz?

- Ma swoje lata, ale też wspinała technikę. Jak już powiedziałem, halowy futbol jest nieporównywalny z piłką nożną na normalnym boisku. Jemu akurat specyfika tej gry odpowiada.

Mówiło się w naszym klubie o ściągnięciu Kazimierza do Pittsburgha, ale ostatecznie sprawy nie załatwiono.

- Jakże ma pan plany?

- Przyjechałem do Polski, aby załatwić formalności związane z moją dalszą grą w Stanach Zjednoczonych. Pittsburgh Spirit zaproponował mi przedłużenie kontraktu o dalsze dwa lata, co oznacza, że są chyba zadowoleni z tego, co robię. Sezon skończył się praktycznie w połowie kwietnia, przynajmniej dla nas. Maj i czerwiec przeznaczone są na urlopy. W lecie mamy zajęcia mające rozpropagować piłkę nożną wśród dzieci. Walka o punkty zaczyna się od połowy września. Okazji do grania w jedenastoosobowych składach praktycznie nie ma.

- Ta amerykańska piłka nie jest więc specjalnie męcząca?

- Kiedy sezon nabierze rozmachu, nie mamy praktycznie czasu. Gramy po trzy-cztery razy w tygodniu. Kiedy Kazimierz Deyna grał w Pittsburghu, udało mu się wykroić ledwie trzy godziny na wizytę u mnie i Adama Topolskiego. Spieszył się na samolot. W okresie pięciu i pół miesiąca wystąpiliśmy w czterdziestu osmiu meczach. Podczas jednego pada na bramkę około czterdziestu strzałów. Mnie się ta zabawa podoba, gra jest bardzo szybka, bramki są małe - długość około 360 centymetrow.

- Na naszych łamach pisaliśmy niedawno, że kolejna próba przeszczerpienia piłki nożnej na grunt amerykański nie powiodła się, o czym świadczyło choćby odwołanie w tym roku rozgrywek NASL. Czy potwierdza pan to zjawisko?

- Rozgrywki NASL, a więc liga w kształcie zbliżonym do rozgrywek znanych w Europie, nie wytrzymują konkurencji z dyscyplinami o znacznie większej w Stanach Zjednoczonych tradycji. Do hali ludzie przychodzą, bowiem w meczach pod dachem stale się coś dzieje. Wydawało się, że turniej olimpijski przekonał Amerykanów do piłki nożnej, na mecze przychodziło przeciętnie po kilkadziesiąt tysięcy widzów. Uczyniono wiele dla dalszego rozpropagowania dyscypliny, ale znow się nie udało. Być może, gdyby Stany Zjednoczone nie przegrały rywalizacji z Meksykiem o przyznanie im organizacji mistrzostw świata, sytuacja byłaby inna, korzystniejsza dla piłki. Znalazłoby się pieniądze na dalszą propagandę, bo ludzie interesu zwierzyliby swą wielką szansę. Trzeba więc czekać na inną okazję.

I LIGA

TABELA

I kolejka	2 kolejka	1-0	1-2
Legia - Górnik Włb	Bałtyk - Zagłębie Lubin	1-0	
Widzew - Motor	GKS Kat - Ruch	1-2	
Pogon - Śląsk	ŁKS Łódź - Pogon	4-2	
Ruch - ŁKS Łódź	Śląsk - Legia	3-0	
Stal - Bałtyk	Górnik Włb - Widzew	1-2	
Zagłębie Lubin - GKS Kat	Motor - Górnik Zabrze	0-4	
Górnik Zab - Zagłębie Sosn			
Lechia - Lech - mecz przelozony	Pauzowały Lech, Lechia, Stal		

	gry	punkty	bramki
1 Górnik Zabrze	2	4	10-0
2 Ruch Chorzów	2	4	4-2
3 Śląsk Wrocław	2	3	4-1
4 Widzew	2	3	3-2
5 Stal Mielec	1	2	2-0
6 ŁKS Łódź	2	2	4-4
7 Zagłębie Lubin	2	2	1-1
8 Bałtyk Gdynia	2	2	1-2
9 Górnik Wałb	2	1	2-3
10 Pogon Szcz	2	1	3-5
11 Legia W-wa	2	1	1-4
12 Motor Lublin	2	1	1-5

SPORT

drużyną, na miarę I ligi polskiej, lub II angielskiej Szkoda tylko, że takiej ligi nie ma w Kanadzie

Czołowym obrońcą Evertonu jest Bailey, który niestety nie zagrał w spotkaniu z Inex ze względu na kontuzję. Mecz zakończył się remisem 1-1

Oto co powiedział tuż przed spotkaniem dla Czytelników "ET"

- Jaka jest twoja opinia na temat sankcji nałożonych na zespoły brytyjskie po wypadkach w Brukselach?

- Są to sankcje krzywdzące! Szczególnie nasz Everton. Zdobyliśmy tytuł mistrza ligi i nie możemy zagrać w Pucharach. Straci finansowo klub, stracimy i my zawodnicy. Wszyscy w Anglii liczymy, iż w przyszłym roku wrócimy do europejskich rozgrywek, zaś w przypadku Liverpoolu - za trzy lata

- Everton i Liverpool grają w tym samym mieście. Czy nie dochodzi podczas derbowo do starć między kibicami?

- Od kilku lat nie słyszałem o jakichkolwiek "rozróżkach" podczas naszych pojedynków. Nasi kibice są łagodni jak baranki

- Na trybunach w Toronto widac mało widzów. Czy nie dzwicię to?

- Oczywiście, że mnie to dziwi. W Anglii byłoby to nie do pomysłenia! Zresztą spojrz na tę

grupę kibiców, ubranych na niebiesko, przyjechali za nami z Liverpoolu i tak jest zawsze! Jezdzą z nami po całym świecie!

- Jak oceniasz szanse Anglii w Meksyku?

- Będziemy w pierwszej czwórce. Za to ręczę. Mamy przecież najsilniejszą ligę na świecie

- Kto według ciebie jest najlepszym jej graczem?

- Bramkarz Southal, ale on na szczęście gra ze mną. Bardzo cenię też Iana Rusha z Liverpoolu

- Który zespół z Liverpoolu ma więcej kibiców Everton czy Liverpool?

- Przez kilka ostatnich lat więcej zwolenników miał Liverpool, ale w ostatnim roku, gdy wygraliśmy ligę, rolę jakby się odwróciły

- A ty będąc dzieckiem komu kibicowałeś?

- Liverpoolowi!

- A na zakończenie zmienmy temat. Jaką muzykę gra się obecnie w Liverpoolu?

- Beatlesowskie brzmienie. Rodem z Liverpoolu pozostało

(S)

Po raz drugi Everton zaprezentował się w spotkaniu z reprezentacją Kanady, która grała osłabiona brakiem graczy wystę-

pujących w Inexie. Mecz mógł się podobać siedmiotysięcznej widowni. Tempo gry było znakomite, pierwszy raz pokazał się w zespole następcą słynnego Andy'ego Graya - Gary Lineker. Grał on na środku ataku i był autorem zwycięskiego gola, bowiem Everton wygrał spotkanie 1-0. Oceniając styl gry Linekera wypada zauważyć, iż gra on inaczej niż Andy Gray, brak mu skuteczności strzeleckiej. Z tyłu co miał on pozycję, jego wielki poprzednik strzeliłby trzy bramki. Linekerowi brak nieco siły strzału, choć trzeba przyznać, iż umie się on dobrze ustawić na pozycji. Sylwetką i zachowaniem bardziej przypomina Paulo Rossi z Włoch niż jakiegos Anglika. Najbliższy sezon pokaze, czy zawodnik ten wyrosnie na dużego formatu gracza, czy też będzie tylko tegoroczną gwiazdką.

Reprezentację Kandy czekają mecze eliminacyjne w ramach walki o wyjazd na przyszłoroczne, meksykańskie mistrzostwa świata. 12 sierpnia Kanada rozegra mecz towarzyski z Kubą, a już 17 sierpnia mecz eliminacyjny z Costą Rica.

Drugim przeciwnikiem Kanadyczyków będzie zespół Hondurasu. Myślę, iż tym razem do "wojny futbolowej" nie dojdzie.

ŻUŻEL

Nie ma martwej dyscypliny sportowej, każda się rozwija. Żużel również. Kilkanastce dni temu odbyło się we Frankfurcie n/Menu (RFN) posiedzenie Komisji Wycigów Torowych (CCP) przy Międzynarodowej Federacji Motocyklowej (FIM). Podczas spotkania zaproponowano kilka istotnych zmian regulaminowych.

Postulaty sugerują, by od przyszłego roku opóźnić o dwa tygodnie początek sezonu, ze względu na zły stan torów po okresie zimowym.

We Frankfurcie padł też wniosek, by rozgrywki o drużynowe mistrzostwa świata przeprowadzić w innym systemie. Proponuje się, by rozgrywać turnieje w czterech grupach. Każda grupa składająca się z czterech drużyn rozgrywałaby czwórmecze, każdy w innym kraju. Proponuje się podzielić zespoły według tegorocznych wyników. Grupa A - USA, Anglia, Dania, Szwecja, grupa B - Australia, Polska, CSRS, RFN, grupa C - Włochy, Węgry, Nowa Zelandia, Austria lub Holandia, grupa D - pozostałe kraje.

Ponadto zaproponowano, aby w rozgrywkach par zamiast dwóch, na torze jeździły w jednym biegu trzy. Chodzi tu przede wszystkim o uniemożliwienie "podkładania" się, co zdarzyło się w kilku turniejach mistrzowskich.

Nowe przepisy nie są jeszcze prawomocne.

Wszyscy zapewne pamiętają postać Jana Ciszewskiego, znakomitego komentatora piłkarskiego, który przeszedł do historii naszego sportu wraz z sukcesami polskiej piłki. Wspaniałe relacje z meczów pucharowych Górnika Zabrze, z Wembley, czy z mistrzostw świata. Jan Ciszewski tworzył cudowny klimat, podsycał emocje, toteż zapewne każdy wybaczal mu drobne pomyłki, jakie czasami w ferworze popelniał. Nie wszyscy jednak zapewne wiedzą, iż Jan Ciszewski był niegdyś zuzłowcem i to całkiem, całkiem. Na torze odniósł poważną kontuzję stopy, przez co do końca życia lekko utykał oraz nosił specjalne obuwie. Inną jego pasją były wyścigi konne, na Służewcu namiętnie obstawiał swoje typy. Ciszewski zmarł na cukrzycę trzy lata temu. W Rybniku odbył się już po raz trzeci memoriał zuzłowy jego imienia, z udziałem 17 zawodników, w tym 2 z Węgier i po jednym z Anglii i Holandii. Mimo, iż na starcie zabrakło awizowanych wcześniej zuzłowców z Danii i CSRS, impreza była interesująca i stała na dobrym poziomie sportowym, o wiele wyższym niż większość spotkań ligowych.

WYNIKI I Pyszny 15 pkt (3, 3, 3, 3, 3), 2 Klimowicz 13 (3, 3, 3, 2, 2), 3 Berlinski 12+3 (3, 2, 3, 3, 1), 4 Skupien 12+2 (1, 3, 2, 3, 3), 5 Kroeze (Holandia) 10 (3, 3, 2, 1, 1), 6 Balogh (Węgry) 10 (2, 1, 2, 2, 3)

Inne zawody odbyły się w Częstochowie

10 000 widzów, oglądało XVIII Memoriał poświęcony tragicznie zmarłemu na torze zuzłowcom Bronisławowi Idzikowskiemu i Markowi Czernemu Sportowy poziom imprezy - mimo braku zawodników najlepszej klasy - uznac należy za bardzo wysoki. Zwycięzył Marek Cieślak (Włóknarz Częstochowa) - 14 pkt (3, 3, 3, 3, 2). Miejsce drugie zajął Wiesław Pawlak (Falubaz Z Góra) - 13 pkt (3, 2, 3, 3)

Memoriał odbywał się w obsadzie międzynarodowej, a oprócz Polaków startowali zawodnicy z NRD i CSRS nie mieszcząc się jednak w pierwszej dziesiątce.

TOUR DE POLOGNE

W zimie i deszczu ruszył peloton 42 Tour de Pologne na trasę I etapu z Warszawy do Płocka (158 km). Deszcz wprawdzie szybko się skończył, ale mokra szosa przyczyniła się do wielkiej kraksy, która w rezultacie upadków i potłuczeń kilkudziesięciu kolarzy ustawiła przebieg rywalizacji.

Dzień wczesniej miał miejsce prolog na trasie 2,8 km, który wygrał Zenon Jaskuła przed Markiem Lesniewskim (oba jadący w drużynie Polski). Niestety nie zaprezentował się on dobrze na trasie I etapu. Wygrał go inny Jaskuła Andrzej.

WYNIKI I etapu 1 Andrzej Jaskuła (Gwardia-Katowice), 2 Marke Kulas (Legia) - obaj 3 35 07, 3 Mieczysław Korycki (LZS 1), 4 Lechosław Michalak (Polska),

II etap wycigu z Płocka do Ostródy (163 km) wygrał Marek Lesniewski i on został liderem wycigu.

WYNIKI - II etap 1 Marek Lesniewski (Polska) - 3 40 56, 2 Juergen Trawny (NRD) - 0 04, 3 Jerzy Jagiela (Międzywojewódzka - Gwardia Łódź) - 0 09,

Po dwóch etapach 1 Lesniewski - 7 20 24, 2 Trawny - 0 08, 3 Jagiela - 0 19, 4 Karłowicz - 0 30, 5 Wrona - 0 42

PODSŁUCHANE

Dwaj polscy piłkarze występujący w ligach piłkarskich RFN ma kłopoty ze znalezieniem nowego pracodawcy. 24-letni Walenty Fuhl, były gracz Szombierek Bytom, który został z granicą w Anglii w 1982 roku, tuż po meczu Anglia-Polska reprezentacji młodzieżowych 2-2, przyłapany na kradzieży wraz z kolegą z drużyny Romanem Geszlechem w domu towarowym, poprosił o azyl polityczny w Anglii, Home Office dał mu pół roku pobytu na znalezienie sobie innego kraju, po czym Fuhl wyjechał do RFN, został zwolniony z FC Nuernberg, zaś 23-letni Cezary Tobollik przestał grać w Eintrachcie Frankfurt, co jest o tyle dziwne, iż przez większość sezonu gracz ten uzyskiwał dobre recenzje w "Kickerze". Tobollik grał w Polsce w Cracovii, był reprezentantem drużyny narodowej juniorów. Jego ojciec grał również w piłkę, w mieleckiej Stali, w latach sześćdziesiątych, wtedy, gdy Stal po raz pierwszy weszła do I ligi. Tobollik (w Polsce swe nazwisko pisał przez jedno "l") wyjechał do RFN na zaproszenie rodziny. Jak już kiedyś wspominałem RFN jest drugą obok Austrii przystanią dla polskich piłkarzy, ale jedynym graczem mającym oficjalną zgodę PZPN na grę w tym kraju jest Stefan Majewski, reprezentacyjny obrońca z okresu hiszpańskich mistrzostw. Myślę, iż w razie awansu reprezentacji do Meksyku, Majewski będzie chciał się "załapać" w drużynie. Wzrosłyby przez to jego akcje na futbolowym rynku RFN. A poza tym jest to gracz jeszcze młody, 27 lat, i grając w Bundeslidze na pewno formę musi trzymać, tak że mógłby być silnym punktem reprezentacji.

***

Mam już informację, kto reprezentował Kanadę na tym sejmiku PKOl. Byli to panowie Tadeusz Balcerzak z Calgary, Stanisław Niec z Windsoru (deklamował wiersz) oraz Zdzisław Adamczewski.

Od poniedziałku trwa w Toronto turniej tenisowy pan "Player's Challenge". Impreza ta jest silnie obsadzona, a z nr 1 rozstawiono Chris Evert-Lloyd przed Martinę Navratilovą. Jak oświadczył dyrektor turnieju John Beddington stało się tak dlatego, iż Chris Evert-Lloyd wyprzedza Navratilovą na liście komputerowej, gdyż po turnieju wimbledonskim wygrała turniej w Newport, Navratilova zaś nie grała. Takie rozumowanie niestety nie wyjaśnia wszystkiego. Wiadomo przecież, iż Navratilova wygrała z Evert-Lloyd Wimbledon i jest przez to od niej lepsza, przynajmniej do czasu wyników turnieju w Toronto. Fakt zajmowania wyższego miejsca na liście nie świadczy tylko o sile gracza, świadczyć może o jego chęci do startów. Tenisowi działacze w Toronto jak zwykle chcieli być oryginalni i przez to Navratilova po raz pierwszy od kilku lat straciła nr 1. Cóż dla pana Beddingtona widac koszula bliższa ciału.

Wprawdzie Francuz Hinault wygrał Tour de France i wszystkie nagrody zostały już rozdane, nam przypada zaszczyt poinformowania o wyróżnieniu będącym udziałem naszego rodaka.

Podczas przejazdu pociągiem na ostatni etap Tour de France, z Auphelle do Orleanu, uczestnicy Wielkiej Pętli dokonali - zgodnie z tradycją imprezy - wyboru "Dzientelmena pelotonu Tour de France". Kolarze, oficjele i trenerzy byli zgodni dzientelmenem Tour de France został jednogłośnie wybrany Polak, Czesław Lang, z grupy zawodowej Carrera-Inoxpran. Lang zebrał wiele komplementów za swą jazdę, pomoc kolegom na trasie i sposób bycia. Nagrodą był wysokiej klasy aparat fotograficzny.

Szefowie Carrery postanowili jednocześnie zgłosić Langa do mistrzostw świata i wniesć obowiązującą opłatę startową - w dowód uznania za jego postawę w całym sezonie i pracę na rzecz liderów zespołu.

RZETELNA I FACHOWA
OBSŁUGA KLIENTÓW

HMT
EAGLE
REAL ESTATE LTD

3290 Lakeshore Blvd West Toronto, Ontario M8V 1M4

Po wszelkie informacje dotyczące sprzedaży lub kupna
prosimy dzwonić TEL 259 - 9231

- OKAZJA DLA KRAWCA warsztat kusierni z wyposażeniem przy ruchliwej ulicy Tadeusz Sromek tel 259 9231
- CONDOMINIUM - 2 sypialniowe na 18 piętrze Wpłaty 6 tysięcy Czesław Sygula tel 259 9231
- HIGH PARK - 3 sypialniowy murowany dom wykonczona piwnica garaż Tylko 79 900 Tadeusz Sromek tel 259 9231
- Hotel, dom + 5 działek budowlanych 700 tysięcy rocznego obrotu Mietek Stitski tel 259 9231
- Brownsline - Lakeshore - 2 mieszkaniowe bungalow cena 67 900 Wacław Navratil tel 259 9231

ONTARIO BREAD Co.Ltd.

178 Ossington Ave. Toronto
TEL. 532 - 4929

NAJPOPULARNIEJSZY PYSZNY SWIEŻY
CHLEB
DO NABYCIA W NAJLEPSZYCH SKLEPACH
W TORONTO I W ONTARIO

INTER AUTO

POŚREDNICTWO
KUPNA — SPRZEDAŻY
SAMOCHODÓW I CZĘŚCI SAMOCHODOWYCH
— ZAPEWNIŁA BEZPŁATNA OCENA STANU
TECHNICZNEGO POJAZDÓW

Tel 255 - 0066 po godz 18,
sobota i niedziela cały dzień

144-155

DO SPRZEDANIA z powodu choroby,
sklep z antykami i starociami wraz z
towarem Cena przystępna
B Wojnowski TEL 535 - 9161

148-158

**COPERNICUS
MEAT PRODUCTS**
79 Roncesvalles Ave
TEL 536 - 4054

Posiadamy świeże mięso wykrojone na
zyczenie Sznki boczki balerony kiel
basy na sposób polski oraz wiele innych
wędlin i delikatesów ogorki kiszone
kapustę z beczki śledzie pierogi
T S PAKULSKI

DOSKONAŁE WYROBY
MIĘSNE I WĘDLINIARSKIE
Sprzedaż detaliczna i hurtowa
dostarczamy do sklepów
Ceny konkurencyjne
**PACIFIC WHOLESALE
MEATS LTD**
JUREK ZOCHNIAK STEVE PAKLOS
2986 DUNDAS ST w Toronto
TEL 767 - 0000
Sprzedaż detaliczna tylko w czwartki
piątki i soboty

Jedna z najlepszych małych
restauracji w Toronto
(w. Lacziv Toronto Sun)

**BISTRO
EUROPE**

● Europejska atmosfera ● Znakomite
miejsce na spotkanie ● Cos na ząb

2390 Bloor West
Toronto, Ont M6S 1P5
TEL (416) 767-0848

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

ANKA & PETER

2374 Bloor St W Toronto
TEL 769 - 4488
Zdjęcia i portrety na różne okazje

**POLSKA KSIĘGARNIA
WYSYŁKOWA**

POSIADA słowniki francuskie angielskie
techniczne i inne książki do nauki
języków kulinarne młodzieżowe bajki
religijne karty świąteczne
MONTREAL, P Q P Box - 647
N D G H4A 3R1 Canada
TEL (514) 489 - 0396

THE FUTURE BAKERY
NAJLEPSZY W MIEŚCIE ŚWIEŻY CHLEB
Dostarczamy do sklepów i domów
739 Queen St W - Toronto, Ont
TEL 368 - 4235

**J P CONSTRUCTION
COMPANY
GENERAL CONTRACTOR**
WYKONUJEMY ROBOTY
BETONIARSKIE KLADZENIE
ASFALTU PRACE MURARSKIE I
WYKOPY Instalujemy aluminiowe
okna i stiling Wycena bezpłatna
Plany i zezwolenia wykonuje architekt

TEL 252 8492

dermatone

ZAKŁAD
KOSMETYCZNY

- Pięknąca twarzy rąk i stóp
- Usuwanie zbędnego owłosienia
- Specjalistyczna aparatura
- Jakosciowe kosmetyki
- Wizyty prosimy zamawiac
telefonicznie

2198 Bloor St W
TEL 766 - 1867

ADAM'S SHOE REPAIR
3096 Dundas St W (na zachod

od Quebec po prawej stronie)

TEL 767 - 5966

Szybkie i fachowo wykonujemy
reparacje wszelkiego typu i rodzaju obuwia oraz
ręcznych toreb

Wymiana podeszew obcasów suwaków i
uszczelnienie stałowych ● Poprawne dopasowanie
wysokości obcasa do skłonu obuwia ● Związane
i skracanie cholek ● Odnawianie ● Zmiana
koloru ● Renowacja i czyszczenie wyrobów
ze skór zamiszowych i welurowych ● Specjalizujemy
się w reparaacji obuwia przyszywanego-dublowanego
i ortopedycznego

Od poniedziałku do piątku
od godz 9 do 6 30,
sobota od 9 do 5

145 156

jolanta interiors
FIRMA

specjalizująca się w architekturze wnętrz
udzieli Ci porady jak urządzić gustownie
i wygodnie Twoje mieszkanie lub dom
Sprzedajemy nowoczesne zastawy okien
ne tzw VERTICAL HORIZONTAL
BLINDS po bardzo dogodnych cenach
Szeroki asortyment prezentów
na każdą okazję
2368 BLOOR St W TORONTO ONT
TEL 762 9638

ANDRE'S PHOTO

Zawodowy fotograf wykonuje
wszelkie prace fotograficzne
zdjęcia ślubne, chrzty,
portrety dzieci i rodzinne

ANDRZEJ SLIWKA
TEL (416) 233 - 6550

Nizsze ceny dla nowo przybyłych

**QUALITY AUTO
SERVICE**

**BODY SHOP
WOJTEK GRABOWSKI**
Blacharstwo lakiernictwo
i wszelkie naprawy samochodów
SZYBKO SOLIDNIE

23 lata praktyki zawodowej
931 A Weston Rd (koło Black Creek
TEL 763-2618 lub 264-4982
Czynny również w sobotę

130-141

**MERCURY
FORD**

POZYCZKA 9 9 %

KLIMATYZACJA
BEZPŁATNA

w niektórych modelach samochodów
Dalsze informacje

TERESA BEDNAREK

Toronto, 1800 O'Connor Dr ,
TEL 759 - 4422

APPLIANCE CLINIC CO

oferuje naprawę lodówek pralek su
szarek pieców elektrycznych i automa-
tycznych zmywarek do naczyń

● Zniżka dla rencistów ● Gwarancja
na 1 rok ● Obsługa 7 dni w tygodniu
● Dzwonic całą dobę

TEL TORONTO 261 - 7619

Kupuje i sprzedaje w/w sprzęt używany

**EUROPEAN
MASTER PAINTING**

Polska firma malarska oferuje swoje
usługi w zakresie malowania z zewnątrz i
wewnątrz tapetowania układania kafel
ków oraz renowacji domów

Gwarantujemy szybką obsługę i
najwyższą jakość Przystępne ceny
TEL Toronto (416) 259-7984
albo (416) 259-6034

128-139

FASHIONS

Nowo otwarty polski sklep
Posiada duży wybór
pojedynczych fasonów
Szyjemy na miarę i naprawiamy
Ceny bardzo okazyjne

1544 Bloor St W (roz. Dundas i Bloor
TEL 533 - 8881

od 119

**HUMBERVIEW
INSURANCE**

337 Roncesvalles Ave Toronto
TEL 531 - 4647

Ubezpieczenia chorobowe dla
odwiedzających Kanadę

**DIRECTORY
INFORMATOR**

Danuta H
RADOMSKI B A L L B
ADWOKAT - NOTARIUSZ
366 - 3875

164 Princess St , Toronto
Konsultacje w godz 9 - 17 lub
za uprzednim telefonicznym
porozumieniem się

Władza płynnie jęz polskim francuskim
hiszpańskim
Koresponduje z biurami adwokackimi
w Polsce

J DZIWIŃSKA, LL M
**POLISH CONSULTING
BUREAU, 618 Queen Str W
TORONTO, Ont M6J 1E4**
TEL (416) 864-1182, g 4-7 p m

Udzielanie porad i pomocy we wszelkich
sprawach oraz załatwianie ich na terenie
Polski m in małżeńskich (małżeństwa
przez pełnomocnika) rozwodowych w
Polsce majątkowych kupna i sprzedaży
nieruchomości i mieszkań spadkowych
PONADTO pełnomocnictwa do Polski
sprawy paszportowe odwołania od od-
mowy paszportów sprawozdanie krew-
nych pisma do polskich urzędów i
sądów
Długoletnia praktyka adwokacka w
Polsce

Ktokolwiek jest zainteresowany
w sprawach

● Life insurance planning ● Estate
planning ● Economic planning ●
Business planning ● Retirement coun-
selling ● INCOME TAX
proszę skontaktować się z jedynym pol-
skim specjalistą w tych dziedzinach w
Winnipeg

M B A
**ZOFIA ADAMCZYK
NEW YORK
LIFE INSURANCE CO**
1616 - 1 Lombard Ave
WINNIPEG, Man
TEL 942 - 6311 bus
582 - 8649 Res

146-162

**ADWOKAT
Kazimierz Bielski
Q C NOTARIUSZ**

Złatwiamy
● sprawy karne i rozwodowe ● kupno
sprzedaż i hipoteki ● spadkowe i testa-
menty 266 Roncesvalles Ave

(obok Credit Union)
Toronto, TEL (416) 533 - 6126
Biuro czynne codziennie
od 10 rano do 6 wiecz

**ONTARIO MEAT
PRODUCTS LTD.**

783 Queen St W TEL 364-7720
157 Roncesvalles Ave
TEL 535 - 4648

Wędliny i wszelkie wyroby mięsne wytwarzamy wed
ług naszych własnych przepisów staropolskich które
stanowią tajemnicę rodzinną przekazywaną z pokole-
nia na pokolenie tylko najstarszemu synowi

**NAJWYŻSZA JAKOŚĆ!
KONKURENCYJNE CENY!**
Świeże mięso sery pieczywo w bogatym
wyborze

Europejskie wyroby delikatesowe
DOSTARCZAMY DO DOMÓW
NA SPECJALNE OKAZJE WEDŁUG
CEN HURTOWYCH

OKAZJA!

100% Kolumbijska
KAWA \$ 6.70

za kg
opakowanie 250 g
TEL 876 - 0170

**M-C DAIRY co.Ltd.
PRODUCTS**

Dostarczamy wszystkie znane produkty
mleczne do każdego sklepu w Toronto
Wyrabiamy kwasną smietaną yogurt
fuslanke sery białe i topione
ZADAJCIE NASZYCH WYROBÓW
W SWOICH SKLEPACH

Godziny otwarcia 7 00 do 4 00
212 Mavety St Tel 766-6711

**KARL'S BUTCHER
& GROCERY**

Właściciel Karol Jarzabek
Posiadamy na składzie zawsze
świeże mięsa, wędliny własnego
wyrobu smaczne i świeże oraz
importowane z Polski i Europy
artykuły spożywcze
105 Roncesvalle Ave Toronto
TEL 531 - 1622

WĘDZONE NA MIEJSCU
SŁYNNY NA CAŁE TORONTO
I ONTARIO
POLSKIE KIEŁBASY
Sznki kabanosy wędliny mięsa
różne delikatesy

Superior Sausage Co.

1004 DUNDAS St W
TEL 531 - 8422

KONKURENCYJNE CENY!

**THOMAS ALUMINUM
PRODUCTS**

TEL Toronto 239 - 6476
po 6 wieczorem
TANIO z GWARANCJĄ wykonujemy
aluminiowe obicia domów (stiling)
Thermal Windows rwnny krycie da-
chów (Shingle i płaskie dachy) oraz
roboty elektryczne Metro Licence B1390

**HOMETARIO
REAL ESTATE LTD
& INSURANCE BROKERS Ltd**
● KUPNO I SPRZEDAŻ NIERU-
CHOMOŚCI WSZELKIEGO
RODZAJU
● UBEZPIECZENIA NA SAMO-
CHODY — OD OGNI — KRA-
DZIEŻY I INNE
171 Roncesvalles Ave Toronto
TEL 531 - 3506

PRZESZŁO \$20 NA GODZINĘ

zarabia wykwalifikowany spawacz
SWIADECTWO SPAWACZA
W 5 TYGODNI można uzyskać w
Institute of Technical Trades który
szkoli specjalistów już 25 lat

● nowoczesne urządzenia ● rysunek
techniczny ● kursy dzienne wieczorowe
sobotnie i na zmiany ● dogodne opłaty
tygodniowe

734 KIPLING Ave TORONTO
TEL 255-2369

po godzinach TEL 536-0008
Informacji udzielają MARK NIEWIA
DOMSKI lub ANDRZEJ MAJ

**DIVORCE AID
K.BEŁDOWSKI**
Rozwód \$ 155

TEL 226 - 0335

TP & ASSOCIATES Ltd
Niezależni specjaliści w zakresie ubezpie-
czeń (Life Insurance) RRS P
oraz funduszy inwestycyjnych

Prosimy telefonować lub pisać wysłamy
bezpłatnie

FINANCIAL PLANNING REVIEW
ANDRZEJ SLEDZ
194 Wilson Ave Suite G-8
TORONTO, Ont M5M 3A7
TEL 482-0175, d 624-5411